

गुंतवणुकीची गुरुकिल्ली

गुंतवणुकीची गुरुकिल्ली

प्रा.डॉ. ऋषिकेश काकांडीकर

प्रा.डॉ. ऋषिकेश काकांडीकर

	अनुक्रमणिका	
अनुक्रमांक	शीर्षक	पृष्ठ क्रमांक
१	क्रेडिट रेटिंग एजन्सी	१
२	ग्रॅच्युइटी	३
३	कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी	५
४	पॅन कार्ड	८
५	शेअर बाजारातील गुंतवणूक	११
६	चिल्ड्रन फ्यूचर प्लॅनिंग	१३
७	टू व्हीलर इन्शुरन्स	१५
८	ज्येष्ठ नागरिकांसाठी गुंतवणूकचे पर्याय	१८
९	सिबिल स्कोअर	२०
१०	चिट फंड	२२
११	एॅक्सिडेंटल हेल्थ इन्शुरन्स	२४
१२	होम इन्शुरन्स	२६
१३	एनएफओ मध्ये गुंतवणूक	२९
१४	नॅशनल पेन्शन सिस्टिम (एनपीएस)	३१
१५	म्युच्युअल फंड हाच गुंतवणुकीचा सर्वोत्तम पर्याय	३४

१६	अर्थ मंत्रा - ब्लू चिप ; शेअर्स मधील गुंतवणूक	३७
१७	हेल्थ इन्शुरन्स काळाची गरज	४१
१८	फायनान्शियल प्लॅनिंग	४४
१९	इक्विटी म्युच्युअल फंड	४८
२०	इक्विटी लिंक सेव्हिंग स्कीम (ईएलएसएस) टॅक्स बचतीचा उत्तम पर्याय	५०
२१	शेअर मार्केट गुंतवणूक मंत्रा	५३
२२	दीर्घ गुंतवणुकीसाठी स्मॉल कॅप म्युच्युअल फंड चांगला पर्याय	५६
२३	आरोग्य विमा पॉलिसी	६१
२४	टर्म इन्शुरन्स काळाची गरज	६५
२५	एसआयपी बचतीतून गुंतवणूक	६८
२६	म्युचुअल फंड सही है !!!	७२
२७	आयपीओ (इनीशीयल पब्लिक ऑफरिंग) गुंतवणूक संधी	७५
२८	शेयर मार्केट एक उत्तम गुंतवणूक पर्याय	७८
२९	व्यवसाय कर्ज	८१
३०	ई-केवाईसी	८५
३१	इन्कम टॅक्स रिटर्न	८७
३२	किसान क्रेडिट कार्ड योजना	८९

३३	चलन बाजारातून चांगले पैसे कसे कमवायचे? चलन व्यापाराशी संबंधित महत्त्वाच्या गोष्टी जाणून घेऊ या	११
३४	टीडीएस	१३
३५	महिलांसाठी सर्वोत्तम गुंतवणूक पर्याय	१५
३६	भाडेकरूनीही घ्यावा गृह विमा, जाणून घेऊया त्याचे फायदे	१७
३७	वैयक्तिक घर कर्ज	१९

१. क्रेडिट रेटिंग एजन्सी

क्रेडिट रेटिंग एजन्सीज विविध कंपन्यांच्या विविध प्रकारच्या आर्थिक उत्पादनांचे मूल्यांकन करतात जसे की बॉण्ड्स, फिक्स्ड डिपॉझिट खाती आणि इतर काही अल्प मुदतीच्या कर्जाची कागदपत्रे आणि त्यात समाविष्ट असलेल्या जोखीम आणि फायद्यांवर आधारित त्यांना रेटिंग देतात. सध्या भारतात मुख्यतः 4 क्रेडिट रेटिंग एजन्सी कार्यरत आहेत. त्याची नावे आहेत; क्रिसिल, आयसीआरए, केअर आणि डीसीआर इंडिया. येथे समजून घेणे हे गरजेचे आहे की देश, संस्था किंवा व्यक्तीचे रेटिंग बनवताना या कंपन्या कोणत्याही निश्चित सूत्राचे पालन करत नाहीत, परंतु त्यांचे अनुभव आणि डेटा वापरतात. पण रेटिंग देताना, रेटिंग कंपन्यांनी देश, कंपनी किंवा व्यक्तीचे दायित्व, एकूण मालमत्ता, बाजार पत, त्यांचा विकास दर इत्यादींचे विश्लेषण करणे आवश्यक आहे.

क्रेडिट रेटिंग एजन्सीजचा अर्थ?

क्रेडिट रेटिंग म्हणजे कर्ज घेण्याची किंवा परतफेड करण्याची कोणत्याही देश, संस्था किंवा व्यक्ती इत्यादींच्या क्षमतेचे मूल्यांकन. देश, संस्था किंवा व्यक्ती आर्थिकदृष्ट्या किती मजबूत आहे आणि किती कर्ज धोकादायक आहे किंवा नाही हे क्रेडिट रेटिंग एजन्सी अप्रत्यक्षपणे सांगतात. म्हणजेच त्याच्याकडे किती कर्ज फेडण्याची क्षमता आहे.

येथे नमूद करणे आवश्यक आहे की देश, संस्था किंवा व्यक्तीचे रेटिंग बनवताना या कंपन्या कोणत्याही निश्चित सूत्राचे पालन करत नाहीत, परंतु त्यांचे अनुभव आणि डेटा वापरतात. पण रेटिंग देताना, रेटिंग कंपन्यांनी देश, कंपनी किंवा व्यक्तीचे दायित्व, दायित्व, एकूण मालमत्ता, बाजार पत, त्यांचा विकास दर इत्यादींचे विश्लेषण करणे आवश्यक आहे.

सध्या भारतात 4 क्रेडिट रेटिंग एजन्सी कार्यरत आहेत;

1. क्रिसिल
2. आयसीआरए
3. केअर
4. डीसीआर इंडिया

1. क्रिसिल

ही भारताची सर्वात मोठी रेटिंग एजन्सी आहे, ज्यामध्ये ६५ टक्के भारतीय बाजारपेठेचा वाटा आहे. हे उत्पादन, सेवा, आर्थिक आणि SME ला समर्पित आहे. स्टँडर्ड अँड पुअर्सचा आता क्रिसिलमध्ये बहुसंख्य हिस्सा आहे. क्रिसिल रेटिंग एजन्सीची स्थापना १९८७ मध्ये झाली आहे.

2. आयसीआरए

आयसीआरए एक अग्रगण्य रेटिंग एजन्सी आहे. म्युच्युअल फंड, रुग्णालये, पायाभूत सुविधा विकास आणि बांधकाम आणि स्थावर मालमतेला समर्पित आहे.

3. केअर

वित्तीय संस्था, राज्य सरकारे आणि नगरपालिका संस्था आणि सार्वजनिक उपयोगितांना CARE द्वारे रेट केले जाते.

1993 मध्ये स्थापित, ही एक क्रेडिट रेटिंग एजन्सी आहे

4. डीसीआर इंडिया

या क्रेडिट रेटिंग एजन्सीची स्थापना 1996 मध्ये झाली. सिबिल: 2000 मध्ये स्थापन झालेली भारतातील पहिली क्रेडिट इन्फॉर्मेशन ब्यूरो आहे जी ग्राहकांना आणि कर्जदारांना क्रेडिट संबंधित माहिती पुरवते.

भारतातील विविध क्रेडिट रेटिंग एजन्सींनी नियुक्त केलेल्या विविध प्रकारच्या क्रेडिट रेटिंगची सारणी खाली दिली आहे.

आता कोणत्या रेटिंगचा अर्थ काय आहे ते जाणून घेऊया?

रेटिंग	रेटिंगचा अर्थ
AAA	गुंतवणूक करण्यासाठी सर्वात सुरक्षित आणि फायदेशीर देश, कंपनी किंवा व्यक्ती
AA	देश, कंपनी किंवा व्यक्तीला दिलेली आश्वासने पूर्ण करण्याची मोठी क्षमता आहे
A	बदललेल्या प्रतिकूल परिस्थितीमुळे देश, कंपनी किंवा व्यक्तीची आश्वासने पूर्ण करण्याची क्षमता प्रभावित होऊ शकते
BBB	देशात, कंपनी किंवा व्यक्तीमध्ये दिलेली आश्वासने पूर्ण करण्याची क्षमता परंतु प्रतिकूल आर्थिक परिस्थितीमुळे प्रभावित होण्याची अधिक शक्यता
CC	देश, कंपनी किंवा व्यक्ती सध्या खूप असुरक्षित आहे
D	देश, कंपनी किंवा व्यक्ती कर्जाची परतफेड करण्यात अयशस्वी क्रेडिट रेटिंग एजन्सीचे महत्त्व का वाढले आहे?

जर एखाद्या देशाला चांगले रेटिंग मिळाले तर जगभरातील गुंतवणूकदार त्या देशात गुंतवणूक करण्यास उत्सुक असतात कारण त्यांना विश्वास आहे की ते जिथे गुंतवणूक करणार आहेत तिथे त्यांना चांगले परतावा मिळेल आणि त्यांचे पैसेही सुरक्षित असतील. कंपनी किंवा व्यक्तीलाही हेच लागू होते. जर एखाद्या कंपनीचे रेटिंग एजन्सींनी सुधारले असेल, तर त्या कंपनीला बाजारातून पैसे काढण्यात अडचण येणार नाही, तसेच बाजारात चांगली प्रतिमा असल्याने त्याचे शेअर्स बाजारात महाग विकले जातील. हेच कारण आहे की देश, कंपनी आणि व्यक्ती नेहमीच चांगल्या रेटिंगच्या शोधात असतात.

२. ग्रॅच्युइटी

ग्रॅच्युइटी ही ती रक्कम असते जी संस्थेद्वारे किंवा नियोक्ताद्वारे कर्मचार्यांना दिली जाते. कर्मचारी किमान पाच वर्षे एखाद्या संस्थेत किंवा नियोक्त्यासह कार्यरत असणे आवश्यक आहे. सहसा ही रक्कम दिली जाते जेव्हा एखादा कर्मचारी नोकरी सोडतो किंवा त्याला नोकरीवरून काढून टाकले जाते किंवा तो निवृत्त होतो. कर्मचार्याचा कोणत्याही कारणामुळे मृत्यू झाल्यास किंवा अपघातामुळे नोकरी सोडल्यासही त्याला किंवा त्याच्या नॉमिनीला ग्रॅच्युइटीची रक्कम मिळते.

ग्रॅच्युइटी पेमेंट ऍक्ट 1972 काय आहे?

- कर्मचार्यांच्या हिताचे रक्षण करण्यासाठी 1972 मध्ये ग्रॅच्युइटी पेमेंट ऍक्ट लागू करण्यात आला.
- कायद्यात खाण विभाग, कारखाने, तेलाची शेती, वनक्षेत्र, खासगी कंपन्या आणि बंदरे, जेथे 10 किंवा त्यापेक्षा जास्त कर्मचारी काम करतात अशा सर्व संस्थांचे कर्मचारी समाविष्ट होते.
- ग्रॅच्युइटी आणि भविष्य निर्वाह निधी पूर्णपणे भिन्न आहेत. ग्रॅच्युइटीमध्ये, संपूर्ण पैसे नियोक्ता देतात. त्याचबरोबर भविष्य निर्वाह निधीत 12 टक्के वाटा कर्मचार्यांकडून केला जातो.

ग्रॅच्युइटीची तरतूद

कमीत कमी 5 वर्षे काम केल्यावर एखादा कर्मचारी ग्रॅच्युइटी मिळण्यास पात्र असतो. कर्मचार्याचा मृत्यू झाल्यास किंवा अपंगत्व आल्यास त्याला ग्रॅच्युइटी 5 वर्षांपूर्वीच दिली जाऊ शकते. ग्रॅच्युइटी म्हणून मिळणाऱ्या रकमेसाठी कोणतीही कायदेशीर तरतूद नाही. मालक सामान्यतः प्रचलित सूत्राद्वारे ग्रॅच्युइटीची रक्कम निश्चित करतात. ग्रॅच्युइटी दोन गोष्टींवर अवलंबून असते. यापैकी पहिला मागील वेतन आहे आणि दुसरा सेवेचा कालावधी (वर्षे) आहे. आपल्याला किती ग्रॅच्युइटी मिळेल याचा शोध घेण्यासाठी खासगी क्षेत्रातील कर्मचार्यांसाठी पेमेंट ऑफ ग्रॅच्युइटी ऍक्ट 1972 चे दोन भाग केले आहेत. यामध्ये ग्रॅच्युइटी कायद्यांतर्गत समाविष्ट असलेल्या कर्मचार्यांचा आणि कायद्याच्या कक्षेत नसलेल्या कर्मचार्यांचा समावेश आहे.

ग्रॅच्युइटी रक्कम कशी मोजली जाते ?

एकूण ग्रॅच्युइटी रक्कम = (शेवटचा पगार) x (15/26) x (कंपनीमध्ये किती वर्षे काम केले).

समजा एका कर्मचार्याने एकाच कंपनीत 10 वर्षे काम केले. त्या कर्मचार्याचा शेवटचा पगार 85000 रुपये आहे (मूलभूत वेतन आणि महागाई भत्त्यासह). येथे महिन्यात फक्त 26 दिवस मोजले जातात, कारण असे मानले जाते की 4 दिवस सुट्ट्या आहेत. त्याच वेळी, वर्षामध्ये 15 दिवसांच्या आधारे ग्रॅच्युइटीची गणना केली जाते. ग्रॅच्युइटीची एकूण

रक्कम = $(85000) \times (15/26) \times (10) = 490385$ अशा प्रकारे, ग्रॅच्युइटीची एकूण रक्कम 490385 रुपये होईल, जी कर्मचार्याला दिली जाईल.

जर एखादी कंपनी किंवा संस्था ग्रॅच्युटी कायद्याच्या कक्षेत येत नसेल तर ती आपल्या कर्मचार्यांना ग्रॅच्युइटीचा लाभ देखील देऊ शकते. नवीन नियमानुसार निश्चित मुदतीसाठी काम करणाऱ्या कर्मचार्यांसाठी किमान मुदतीची अट नाही याच सोबत, मुदत कालावधीसाठी काम करणाऱ्या कर्मचार्यांना ग्रॅच्युटी देण्याची तरतूद करण्यात आली आहे आणि यासाठी किमान सेवा कालावधीची कोणतीही अट असणार नाही. प्रथमच, एका ठराविक मुदतीचा कर्मचारी जो विशिष्ट कालावधीसाठी काम करत आहे त्याला नियमित कर्मचार्याप्रमाणे सामाजिक सुरक्षिततेचा अधिकार देण्यात आला आहे.

ग्रॅच्युइटी किती दिवसात मिळते?

एक कर्मचारी नोकरी सोडल्यानंतर ग्रॅच्युइटी काढण्यासाठी अर्ज करू शकतो. नियमानुसार, देयतेच्या तारखेपासून 30 दिवसांच्या आत देय रक्कम दिली जाते. जर कंपनीने तसे केले नाही तर त्याला ग्रॅच्युइटीच्या रकमेवर साध्या व्याजाच्या दराने व्याज द्यावे लागेल. जर कंपनीने हे केले नाही तर पेमेंट ऑफ ग्रॅच्युइटी कायदा 1972 चे उल्लंघन केल्याबद्दल त्याला दोषी मानले जाईल, ज्यामध्ये त्याला 6 महिन्यांपासून 2 वर्षांपर्यंत शिक्षा होऊ शकते.

मृत्यू झाल्यास ग्रॅच्युइटीची गणना कशी केली जाते?

अशा परिस्थितीत, जास्तीत जास्त 20 लाखांच्या अधीन राहून, ग्रॅच्युइटी नोकरी केलेल्या कालावधीच्या आधारावर दिली जाते. ग्रॅच्युइटी ची रक्कम नोकरी केलेल्या कालावधीसाठी दिली जाते.

1. एका वर्षापेक्षा कमी कालावधीत मूलभूत वेतनाच्या दुप्पट रक्कम दिली जाते.
2. एक वर्षापेक्षा जास्त परंतु 5 वर्षापेक्षा कमी मूळ वेतनाच्या सहा पट रक्कम दिली जाते.
3. 5 वर्षापेक्षा जास्त परंतु 11 वर्षापेक्षा कमी मूळ वेतनाच्या 12 पट रक्कम दिली जाते.
4. 11 वर्षापेक्षा जास्त परंतु 20 वर्षापेक्षा कमी मूळ वेतनाच्या 20 पट रक्कम दिली जाते.
5. 20 वर्षापेक्षा जास्त काळ नोकरीच्या प्रत्येक सहा महिन्यांच्या मूळ पगाराच्या अर्धी रक्कम दिली जाते.

३. कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी

जर आपण खासगी नोकरीत असाल तर तुमच्या पगाराचा एक भाग दरमहा ईपीएफ म्हणजेच कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधीमध्ये जमा करावा लागेल. आपल्याला प्रत्येक महिन्याच्या पगाराच्या स्लिपमध्ये ही माहिती मिळेल. सेवानिवृत्तीनंतर गरजा भागवण्यासाठी ईपीएफमध्ये योगदान दिले जाते, परंतु कधीकधी असे घडते की आपल्याला नोकरीच्या मधोमध पीएफमधून पैसे काढणे आवश्यक आहे. अशी कोणतीही गरज आपल्यासमोर येत असल्यास आपण आपल्या ईपीएफ खात्यातून सहज पैसे काढू शकता.

कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी संघटना 15 नोव्हेंबर 1951 रोजी स्थापन केली गेली. कारखान्यात आणि इतर संस्थांमध्ये कार्यरत संघटित क्षेत्रातील कर्मचाऱ्यांच्या हिताचे रक्षण करण्यासाठी याची स्थापना केली गेली. त्या सर्व कार्यालये आणि कारखाने यांची नोंद कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी कार्यालयात करावी लागते जिथे २० हून अधिक कर्मचारी काम करतात.

1. कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधीमध्ये पैसे कसे जमा होतात ?

जेव्हा एखादी व्यक्ती एखाद्या कंपनीत काम करण्यास सुरवात करते तेव्हा त्याच्या मूलभूत पगाराच्या 12% त्याच्या पगारामधून वजा केले जातात आणि तेच योगदान नियोक्ता (एम्प्लॉयर) देतात. एखाद्या व्यक्तीच्या पगाराच्या 12% रक्कम कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी (ईपीएफ) मध्ये पूर्णपणे जमा केली जाते, तर कंपनीकडून देण्यात आलेल्या योगदानापैकी केवळ 3.67% त्यात जमा होते. शिल्लक योगदाना पैकी 8.33% कर्मचारी पेन्शन योजनेत (ईपीएस) जमा होते.

2. ईपीएफमध्ये जमा झालेल्या संपूर्ण रकमेवर कर लाभ मिळतो काय?

नाही, सरकारने दिलेली व्याज फक्त कर्मचाऱ्यांच्या पगारामधून वजा करण्यात आलेल्या पैशांवरच उपलब्ध असते, म्हणजेच ईपीएस अंतर्गत जमा केलेल्या पैशांवर व्याज मिळत नाही. सरकार कंपनीकडून देण्यात आलेल्या योगदानावर (आयकर कायद्याच्या कलम 80 सी अंतर्गत) कर आकारत नाही तर कर्मचाऱ्याने मिळवलेल्या व्याजावर कर भरावा लागतो. तसेच 1 एप्रिलपासून पीएफशी संबंधित नियमांमध्ये मोठा बदल झाला आहे. २०२१ च्या सर्वसाधारण अर्थसंकल्पात कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी (ईपीएफ) आणि स्वयंसेवी भविष्य निर्वाह निधी (व्हीपीएफ) वर मिळणाऱ्या व्याजदरासाठी कर सूट मर्यादा निश्चित केली गेली आहे, ज्यामध्ये भविष्य निर्वाह निधी एका वर्षात

अडीच लाख रुपयांहून अधिक योगदान असेल तर त्या योगदानावर मिळणारे व्याज आता सामान्य दराने कर आकारला जाणार आहे.

3. ईपीएफवरही नामनिर्देशन सुविधा उपलब्ध आहे का?

होय, आपण आपल्या ईपीएफसाठी नामनिर्देशन सुविधा देखील घेऊ शकता. तुमच्या मृत्यूनंतर तुमचे सर्व पीएफचे पैसे तुमच्या नॉमिनीला दिले जातात. आपल्या ईपीएफ खात्यासाठी नामनिर्देशित बदलण्यासाठी किंवा अद्यावत करण्यासाठी फॉर्म नंबर 2 भरावा लागेल. त्यासाठी तुम्हाला हा फॉर्म तुमच्या कंपनीच्या फायनान्स डिपार्टमेंटला किंवा थेट ईपीएफओ विभागात पाठवावा लागतो.

4. ईपीएफ योगदानातून पेन्शन मिळू शकेल?

होय, खरं तर, कर्मचाऱ्याच्या पगारामधून दरमहा रक्कम काढली जाणारा मुख्य उद्देश म्हणजे सेवा सोडल्यानंतर आपल्याला आर्थिकदृष्ट्या सक्षम ठेवणे. तथापि, पेन्शन मिळविण्यासाठी खालील अटी पूर्ण करणे आवश्यक आहे.

- (i) निवृत्तीवेतन वयाच्या 58 व्या वर्षानंतरच उपलब्ध आहे.
- (ii) जेव्हा आपण 10 वर्षे सेवा पूर्ण केली असेल तेव्हाच निवृत्तीवेतनाचा लाभ घेता येईल. जर आपण नोकऱ्या बदलल्या असतील तर त्या प्रकरणात आपले ईपीएफ खाते हस्तांतरित केले जाईल.
- (iii) किमान पेन्शन दरमहा रू .१००० आहे, तर जास्तीत जास्त ३२५० रुपये दरमहा आहे.
- (iv) ही पेन्शन ईपीएफ खातेधारकाला आयुष्यभर आणि त्याच्या मृत्यूनंतर त्याच्या कुटुंबीयांना दिली जाते.

5. एखादा कर्मचारी ईपीएफमध्ये पैसे कपात करण्यास नकार देऊ शकतो?

होय, हे आपणास धक्कादायक वाटेल पण हे खरे आहे. जर आपला पगार दरमहा १५००० रुपयांपेक्षा जास्त असेल तर आपण पीएफमध्ये गुंतवणूक करण्यास नकार देऊ शकता आणि आपल्या पगारामधून पीएफच्या नावावर कपात थांबवू शकता. यासाठी महत्वाचा नियम म्हणजे तुम्हाला नोकरी सुरू करण्यापूर्वी पीएफ फंडाची निवड रद्द करावी लागेल. आपण हे करत असल्यास, नंतर आपल्याला फॉर्म क्रमांक 11 देखील भरावा लागेल. दुसरीकडे एकदा आपण ईपीएफचा भाग झाल्यास आपण त्यातून बाहेर येऊ शकत नाही. म्हणजेच आपल्याकडे आधीपासूनच ईपीएफ खाते असल्यास हा पर्याय आपल्यासाठी नाही.

6. विशिष्ट गरजांसाठी मी ईपीएफची रक्कम काढू शकतो?

नोकरी करतांना ईपीएफ पैसे काढण्याची परवानगी नाही, परंतु असे काही खास प्रसंग आहेत ज्यात ईपीएफची काही रक्कम काढली जाऊ शकते, जरी या अंतर्गत आपण संपूर्ण रक्कम काढू शकत नाही.

(i) स्वतः चे किंवा कुटुंबातील (जोडीदार, मुले किंवा अवलंबून असलेल्या पालकांच्या) उपचारांसाठी काढल्या जाणाऱ्या जास्तीत जास्त पगाराच्या 6 पट. वैद्यकीय उपचारांमध्ये शस्त्रक्रिया, क्षयरोग, कुष्ठरोग, अर्धांगवायू, कर्करोग आणि आरोग्याशी संबंधित आजारांचा समावेश आहे.

(ii) आपल्या एकूण रकमेपैकी 50% रक्कम लग्न किंवा स्वतः, मुले किंवा भावंडांच्या शिक्षणासाठी काढता येऊ शकते. आपण आपल्या नोकरी दरम्यान हे तीन वेळा करू शकता.

(iii) पगाराच्या ३६ पट इतकी रक्कम काढू शकता ज्यामुळे 'गृहकर्ज' परतफेड करता येईल.

(iv) त्याच्या जोडीदाराने घेतलेल्या घराच्या दुरुस्तीसाठी किंवा सामूहिक जबाबदारीवर १२ पट रक्कम काढता येते ही सुविधा फक्त एकदाच वापरली जाऊ शकते.

१. पॅन कार्ड

प्राप्तिकर विभागाने जारी केलेला कायम खाते क्रमांक (पॅन) आज खूप उपयुक्त कागदपत्र बनले आहे. पॅन किंवा कायम खाते क्रमांक हा 10 अंकी क्रमांक आहे जो आपली आर्थिक स्थिती दर्शवितो. आयकर विभागातर्फे ते जारी केले जाते. आपण जर आयकर देयकाच्या कक्षेत आला तर पॅनकार्ड तुमच्यासाठी खूप महत्वाचे आहे. पॅन कार्डचा उपयोग आयकर रिटर्न भरण्यापासून ते व्यवहार करण्यासाठी केला जात आहे. पॅनकार्ड कोठे आवश्यक आहे ते आपण येथे समजून घेऊ. पॅन कार्ड का आवश्यक आहे प्राप्तिकर विभागाने जारी केलेला कायम खाते क्रमांक (पॅन) आज एक महत्वाचा कागदपत्र बनला आहे. पॅन कार्ड ओळखपत्र म्हणून आता बऱ्याच ठिकाणी वापरले जात आहे. आपल्या कडे पॅन कार्ड नसेल तर आपल्याला नकीच बऱ्याच समस्यांना सामोरे जावं लागते.

पॅन कार्डचा वापर कुठे केला जातो ?

१. बँक खाते उघडणे

जर आपण बँकेत खाते उघडले तर आपल्याला पॅन कार्डची आवश्यकता असेल. ते कोणत्याही बँकेत बचत किंवा चालू खाते असो, पॅन कार्ड आवश्यक असेल. यासह, आपण कोणत्याही बँक किंवा अन्य वित्तीय संस्थेत डेबिट कार्ड किंवा क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज केल्यास आपल्याला पॅन कार्ड द्यावे लागेल.

२. आयटी रिटर्न भरण्यासाठी

आयकर रिटर्न (आयटीआर) भरताना पॅन नंबर वापरला जातो. आयटीआर दाखल करण्यासाठी पॅन कार्ड आवश्यक आहे.

३. पॅन दागिने खरेदी करणे आवश्यक आहे

जेव्हा आपण पाच लाखाहून अधिक किंमतीचे दागिने खरेदी करता तेव्हा आपल्याला दुकानात खरेदीच्या वेळी पॅन कार्डची माहिती द्यावी लागेल.

४. क्रेडिट कार्डसाठी अर्ज करण्यासाठी पॅन क्रमांक

५०,००० पेक्षा जास्त रोख रक्कम जमा करण्यासाठी कोणत्याही पोस्ट ऑफिसच्या बचत खात्यात पॅन क्रमांक देणे

बंधनकारक आहे. क्रेडिट आणि डेबिट कार्ड वापरण्यासाठी पॅन कार्डदेखील दिले जाते. हॉटेल आणि रेस्टॉरंट्समधील २५,००० रुपयांच्या बिलांसाठी पॅनकार्डही अनिवार्य आहे.

५. कार खरेदी किंवा विक्री

जर आपण एखादे वाहन खरेदी करत असाल किंवा वापरलेली गाडी किंवा वाहन पाच लाखाहून अधिक किंमतीला विकत असाल तर आपल्याला पॅन कार्डचा तपशील द्यावा लागेल. याशिवाय टेलिफोन कनेक्शनच्या वेळीही तपशील द्यावा लागतो.

६. विमा प्रीमियम जमा करताना

आपल्याला माहिती आहे की प्राप्तिकराच्या नियमांनुसार, जर आपण वार्षिक विमा प्रीमियम ५०,००० रुपयांपेक्षा जास्त जमा केले तर आपल्याला पॅन क्रमांकाची माहिती द्यावी लागेल.

७. पॅन कार्डचे फायदे

हे कार्ड आपल्याला सर्व प्रकारच्या अनियमिततेपासून किंवा आयकरात अडचणीपासून वाचवते. आपण हे कार्ड कोणत्याही सरकारी किंवा खाजगी संस्थेत आयडी प्रूफ म्हणून सादर करू शकता. भारत सरकारने जारी केलेले हे कार्ड सर्वत्र वैध आहे. सरकारी कार्यालय ते कॉर्पोरेट कार्यालय आणि बसमधून ट्रेनपर्यंत.

पॅन कार्ड कसे तयार करावे

पॅनकार्डसाठी तुम्हाला फॉर्म 49 ए डाऊनलोड करावा लागेल. आपण ते प्राप्तिकर विभागाच्या वेबसाइट

www.incometaxindia.gov.in वरून डाऊनलोड करू शकता. तथापि, हा फॉर्म प्राप्तिकर पॅन सेवा सेवा केंद्रांवर देखील उपलब्ध आहे. अर्जांतर, आपल्याला एक क्रमांक दिला जाईल. याद्वारे आपण आपल्या पॅन कार्डची स्थिती काय आहे हे शोधू शकता. असे म्हणायचे आहे की, याद्वारे आपण आपले पॅनकार्ड कोणत्या प्रक्रियेतून जात आहे आणि आपल्याला किती दिवसात मिळेल हे शोधू शकता. पॅनकार्ड बनविण्याची किंमत 150 ते 200 रुपयांपर्यंत आहे. पॅन कार्ड ऑफलाइन आणि ऑनलाइन दोन्हीसाठी लागू केले जाऊ शकते.

पॅनकार्डसाठी तयार करण्यासाठी कोणती कागदपत्रे आवश्यक आहेत?

आपण स्वतः साठी किंवा एखाद्या नातेवाईकासाठी अर्ज करत असल्यास, अर्ज करण्यासाठी आवश्यक कागदपत्रे काय आहेत आणि ते तयार करून घ्यावे लागतील. आपल्याकडे ही कागदपत्रे नसल्यास आपण अर्ज करण्यास सक्षम राहणार नाही. तर मग जाणून घेऊया अशी कोणती कागदपत्रे आहेत ज्याशिवाय अर्ज करणे शक्य नाही.

ओळखीचा पुरावा: सर्व प्रथम, ओळखीचा पुरावा असणे आवश्यक आहे. खाली दिलेल्या यादीनुसार आपल्याकडे एखादे ओळखपत्र असल्यास आपण अर्ज करू शकता.

1. पासपोर्ट
2. मतदार ओळखपत्र
3. आधार कार्ड यूआयडीएआय

4. रेशन कार्ड
5. ड्रायव्हिंग लायसन्स
6. केंद्र किंवा राज्य शासनाने दिलेली फोटो ओळखपत्र

अॅड्रेस प्रूफ : अॅड्रेस प्रूफ हा दुसरा पुरावा आहे. पत्त्याच्या पुराव्यासाठी आपण खालीलपैकी कोणतेही कागदपत्र वापरू शकता.

1. आधार कार्ड
2. पासपोर्ट
3. मतदार ओळखपत्र
4. ड्रायव्हिंग लायसन्स
5. पोस्ट ऑफिस पासबुक
6. मालमत्ता नोंदणी प्रमाणपत्र.

जन्म प्रमाणपत्र: - त्यासाठी अर्ज करण्यासाठी आवश्यक असलेला तिसरा दस्तऐवज म्हणजे जन्म प्रमाणपत्र, ते आपल्या जन्माशी संबंधित माहिती देते.

1. आधार कार्ड
२. मतदारांचे ओळखपत्र
३. ड्रायव्हिंग लायसन्स
४. पासपोर्ट
५. मॅट्रिक प्रमाणपत्र
६. नगरपालिका प्राधिकरणाद्वारे जारी केलेले जन्म प्रमाणपत्र

नवीनतम छायाचित्रे (नवीन फोटो):

अर्ज करताना आपल्याला अलीकडे घेतलेले 2 फोटो देखील सादर करणे आवश्यक आहे. सर्व कागदपत्रांची एक प्रत घ्या आणि ती आपल्या स्वाक्षण्यामध्ये ठेवा. ज्यास सेल्फ अटेस्टेड असेही म्हणतात. भारत सरकारने प्रत्येक बँकेत ते अनिवार्य केले आहे. प्रत्येक नागरिका कडे ते असणे आवश्यक आहे. याला आधार कार्डशीही जोडले गेले आहे.

५. शेअर बाजारातील गुंतवणूक

बरेच लोक शेअर बाजारात गुंतवणूक करण्याची इच्छा बाजूला ठेवतात कारण ते असे गृहीत धरतात की त्यांना शेअर बाजारात गुंतवणूकीचा प्रारंभ करण्यासाठी मोठ्या प्रमाणात रक्कमेची आवश्यकता असते. परंतु हे सत्य नाही. आपण दरमहा 100 किंवा 500 रुपयांच्या गुंतवणूकीसह शेअर बाजारात प्रवेश करू शकता. खरं तर, जर तुम्हाला अफाट संपत्ती मिळवायची असेल तर नियमितपणे अल्प प्रमाणात गुंतवणूक करण्याची सवय लावणे हाच उत्तम मार्ग आहे. गुंतवणूकीची सतत सवय आपल्याला भविष्यात एक चांगली आर्थिक स्थिती आणते.

आपल्याला शेअर बाजाराची काही मूलभूत माहिती आणि धोरणे माहित असणे आवश्यक आहे. प्रारंभ करणाऱ्यांसाठी, आपण स्टॉकमध्ये किती गुंतवणूक करण्यास इच्छुक आहात ते ठरवा आणि आपल्या गुंतवणूकीच्या उद्दीष्टांवर निर्णय घ्या.

त्यानंतर, आपण ब्रोकरसह नोंदणी करून आपले डिमेंट व ट्रेडिंग खाते सुरू करू शकता. याचसोबतच आपण स्टॉकमध्ये आपल्या गुंतवणूकीसाठी बजेट सेट करू शकता, शेअर बाजाराबद्दल मूलभूत ज्ञान प्राप्त करू शकता आणि गुंतवणूक सुरू करू शकता.

शेअर बाजारामध्ये गुंतवणूक करताना खालील गोष्टी लक्षात ठेवा.

१. दीर्घकालीन पर्याय निवडा

आता आपण पहिले पाऊल उचलले आहे, दीर्घ मुदतीमध्ये गुंतवणूक करणे ही बाब आपण गंभीरपणे विचारात घेणे गरजेचे आहे. यादरम्यान, भविष्यात आपल्याला पैशांची गरज भासल्यास आपणास आपले ध्येय माहित असणे आवश्यक आहे आणि त्यास तात्पुरते समजणे महत्वाचे आहे. दीर्घकालीन गुंतवणूकीमुळे चांगला परतावा मिळू शकतो कारण बाजाराच्या अल्प मुदतीच्या चढ-उताराचा तुमच्या गुंतवणुकीवर परिणाम होणार नाही.

२. सुसंगत राहून नियोजन करा

शेअर बाजारातील प्रवासात सुसंगतता आपल्याला बराच मोठा पल्ला गाठून देऊ शकते. तुम्हाला माहिती आहे कि गुंतवणूकीसाठी सातत्यपूर्ण वचनबद्धतेची आवश्यकता असते. एक गुंतवणूकदार म्हणून सर्वोत्तम निकाल मिळविण्यासाठी आपल्याला नियमित आणि सातत्यपूर्ण असणे आवश्यक आहे. येथे नियमित रक्कम वाचवणे आणि नियमित गुंतवणूक करणे हीच गुरुकिल्ली आहे. आणि जर आपण ठरवलेल्या आठवड्यात पैसे बाजूला ठेवू शकत नसाल तर येत्या आठवड्यात तसे करण्याचा प्रयत्न करा.

३. जोखीम सहनशीलता समजून घेणे आवश्यक आहे

आपण आपली जोखीम तपासून घेऊन आपण जोखमीच्या बाबतीत कुठे आहात हे समजून ह्या गुंतवणुकीचा प्रवास आनंददायक बनवू शकता. गुंतवणूकदार म्हणून आपल्या व्यक्तिमत्त्वाची ही ओळख आपल्याला आपल्या गुंतवणूकीच्या प्रवासावर नजर ठेवण्यास मदत करेल. उदाहरणार्थ, आपल्या जोखीम सहनशीलतेस समजून घेऊन,

आपल्याला नंतर काही चिंता करावी लागेल असे काही व्यवहार टाळू शकता. त्याचबरोबर, आपण कुठे धोका घेऊ शकता हे स्पष्ट चित्र मिळविण्यात देखील आपणास मदत होईल.

४. आपल्या भावनांवर नियंत्रण ठेवा

आपण आपल्या गुंतवणूकीसंबंधित भावनिक क्षणांना आवर घालणे गरजेचे आहे. आपण बऱ्याचदा पैसे कमवण्याच्या आणि संधी गमावण्याच्या विचारांनी सतत वेढलेले असतो अशा वेळी आपण भावनांवर आधारित निर्णय घेऊ नये. हे विचार गणनेवर आधारित असले पाहिजेत आणि चांगले नफा बुक करण्याच्या भीतीने किंवा क्षणिक आग्रहानुसार निर्णय घेणे टाळले पाहिजेत.

५. आपल्या गुंतवणूकींमध्ये विविधता आणा

बँकअप योजना म्हणजे आपल्या गुंतवणूकींमध्ये विविधता आणणे. म्हणूनच, हे तुमच्या गुंतवणूकीच्या कारकीर्दीतील अविभाज्य घटक असला पाहिजे. हे आपल्या गुंतवणूकीस एखाद्या क्षेत्राच्या प्रतिकूल परिस्थितीपासून संरक्षण मिळवून देत. आपण सुनिश्चित करा की आपण केवळ भिन्न क्षेत्रांमध्येच नाही तर जेव्हा शक्य असेल तेव्हा वस्तू आणि बाँडमध्येही विविधता आणली पाहिजे.

कधीकधी गुंतवणूकीचा प्रवास हा त्रासदायक ठरतो कारण शेअर बाजारात चढ-उतार होत असतात. या कारणास्तव अशी यंत्रणा असणे फार महत्वाचे आहे की जी आपल्याला बाजारातील कोडीपासून आपली मालमत्ता गमावण्यापासून वाचवते. हे लक्षात घेतला पाहिजे की आपण बुक केलेली रक्कम पूर्णपणे आपण गुंतवणूकदार म्हणून किती स्मार्ट आहात यावर अवलंबून असते. आपले अंतिम परिणाम आपल्या प्रवासादरम्यान छोटे आणि मोठे दोन्ही निर्णयांद्वारे निश्चित केले जातात. अनेकदा शेअर बाजारामध्ये पैसे कमविणे म्हणजे योग्य निर्णय घेण्यासारखे असते. आणि असे करण्यासाठी वर उल्लेख केलेल्या धोरणांचे काटेकोरपणे पालन करण्याचा प्रयत्न आपण गुंतवणूकदार म्हणून केला पाहिजे.

६. चिल्ड्रन फ्यूचर प्लॅनिंग

आपण मुलांच्या सर्व इच्छा पूर्ण करण्यासाठी सर्वतोपरी प्रयत्न करत असतो. त्यांना पाहिजे असलेल्या सर्व गोष्टी त्यांना द्यायच्या आहेत असे ठरवून आपण त्यांच्या स्वप्रांशी स्वतःला जोडतो. परंतु, आपली आर्थिक बचत योजना योग्य असेल तरच हे होईल. त्याच्यासाठी काम कराव लागेल. मुलांची स्वप्ने वेळोवेळी बदलत असतात ते मोठे आणि चांगले स्वप्ने बघू शकतात. परंतु, यासाठी आपल्या आर्थिक योजनेत त्यांच्या सर्व गरजा पूर्ण करण्याची क्षमता असणे आवश्यक आहे.

आजकाल बरेच पालक विमा कंपन्यांद्वारे ऑफर केलेल्या युनिट लिंकड विमा योजना आणि त्यांच्या मुलांसाठी म्युच्युअल फंड मध्ये गुंतवणूक करतात. या योजना काही प्रकारच्या सुरक्षित आणि मुलांच्या उच्च शिक्षणात काही प्रमाणात मदत करतात, परंतु त्यांच्याकडून मिळणारा नफा कमी आहे.

मुलांच्या भविष्यातील नियोजनासाठी खालील गोष्टी करणे गरजेचे आहे.

लवकर गुंतवणूक सुरू करा:

भविष्यातील कोणत्याही गरजा पूर्ण करण्यासाठी लवकरात लवकर गुंतवणूक सुरू करणे नेहमीच महत्वाचे असते. जसजसे मूल मोठे होते तसतसे आपल्या स्वतःच्या इच्छेदेखील पूर्ण करायच्या असतात. त्यामुळे पालक म्हणून आपण आधीपासूनच तयारी सुरू केली पाहिजे. भविष्यात मुलाच्या शिक्षणावरील खर्चाचा अंदाज घेऊन आणि यामध्ये होणारी महागाईत वाढ लक्षात ठेवावी. हे आर्थिक उद्दीष्ट साध्य करण्यासाठी आता आवश्यक रणनीती तयार करा. मुलांच्या शिक्षणासाठी लवकरात लवकर गुंतवणूकीची बचत करा आणि यामुळे कंपाऊंडिंगसह दीर्घकालीन गुंतवणुकीचा फायदा मिळू शकेल.

पालकांनी स्वतःचा विमा उतरवा:

मुलाच्या आकांक्षेचा सर्वात मोठा धोका म्हणजे त्यांच्या पालकांची अनुपस्थिती. जर मूल त्याच्या आई-वडिलांवर अवलंबून असेल तर त्याचा मृत्यू किंवा अपंगत्व झाल्यास मुलाच्या भविष्यासाठी बनवलेल्या योजनेचे विघटन होण्याची भीती आहे. अशा परिस्थितीत पालकांनी स्वतःचा आरोग्य विमा ठेवणे आवश्यक आहे. जेव्हा जेव्हा आपल्या कुटुंबात नवीन सदस्य जोडला जाईल किंवा आपले उत्पन्न वाढेल तेव्हा त्याचे पुनरावलोकन करून आपल्या कुटुंबास अधिक सुरक्षा द्यावी.

मुलांच्या शिक्षणाचे नियोजन:

तरुण पिढीमध्ये परदेशात शिक्षण घेण्याची प्रवृत्ती वेगाने वाढत आहे आणि अशा परिस्थितीत पालकांनी 10-15 वर्षे अगोदरच त्यासाठी आर्थिक नियोजन करण्यास सुरवात केली पाहिजे. यासाठी सर्वप्रथम, भविष्यात शिक्षणाच्या खर्चाचा अंदाज लावला पाहिजे.

साध्या शब्दांत सांगायचे तर, जर परदेशातील अभ्यासावरचा खर्च आज 20 लाखांपर्यंत येत असेल तर महागाई दराच्या 6 टक्के दराने, हा आकडा 50 लाख रुपये असेल. हे लक्ष्य साध्य करण्यासाठी एखाद्याने सुरक्षित साधनांमध्ये अधिक चांगल्या प्रकारे गुंतवणूक केली पाहिजे.

आपण आपल्या मुलाच्या चांगल्या भविष्यासाठी खालीलपैकी एक पर्याय निवडू शकता. चला तर मग जाणून घेऊयात.

१. पीपीएफ

पब्लिक प्रॉव्हिडंट फंड ही अनेक कारणांमुळे गुंतवणूक करण्यासाठी सर्वोत्तम योजना आहे. ही एक 15 वर्षांची योजना आहे, जिथे आपण आपल्या मुलाच्या शिक्षणासाठी एक मोठा कॉर्पस तयार करू शकता. गुंतवणूकदारांनी मिळविलेले व्याज पूर्णपणे करमुक्त आहे. याशिवाय आयकर कायद्याच्या कलम ८० सी अंतर्गत तुम्हाला १.५ लाखांपर्यंतची कर सूट मिळते. एकूणच ही एक अतिशय आकर्षक गुंतवणूक योजना आहे. आपल्या मुलासाठी कॉर्पस तयार करण्याचा हा एक चांगला मार्ग आहे.

२. सुकन्या समृद्धि योजना

मुलाच्या चांगल्या भविष्यासाठी आणि त्यांच्या उच्च शिक्षणासाठी कॉर्पस तयार करण्यासाठी सुकन्या समृद्धि खाते एक चांगला पर्याय आहे. सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधीप्रमाणेच ही योजनाही व्याजदरासह पूर्णपणे कर मुक्त आहे. प्राप्तिकर कायद्याच्या कलम 80 सी अंतर्गत देखील कर लाभ प्रदान केला जातो. हे लक्षात घेण्यासारखे आहे की ही योजना केवळ मुलीसाठी आहे. तर आपल्या मुलीच्या लग्नासाठी किंवा तिच्या शिक्षणासाठी पैसे वाचवायचे असल्यास या योजनेचा लाभ घ्या.

३. सोन्यामध्ये गुंतवणूक

आपण आपल्या मुलाच्या चांगल्या भविष्यासाठी सोन्यात गुंतवणूक करू शकता. लॉकर किंवा कोणत्याही प्रकारचे स्टोरेज शुल्क नसल्यामुळे सर्वोत्तम पर्याय गोल्ड ईटीएफ असेल. या व्यतिरिक्त आपण इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात देखील गुंतवणूक करू शकता जेथे चोरीची कोणतीही चिंता नाही. आपण दरमहा अल्प प्रमाणात गुंतवणूक करू शकता आणि हळूहळू एक मोठा कॉर्पस तयार करू शकता. दीर्घ कालावधीतील इतर मालमत्ता वर्गाच्या तुलनेत सोने चांगले उत्पन्न देते.

४. इक्विटी म्युच्युअल फंड

इक्विटी म्युच्युअल फंड हा आणखी एक पर्याय आहे जिथे आपण चांगले पैसे कमवू शकता. या म्युच्युअल फंडांनी दीर्घ मुदतीच्या परताव्याच्या दृष्टीने त्यांचे मूल्य सिद्ध केले आहे. उदाहरणार्थ, बरेच इक्विटी म्युच्युअल फंड तुम्हाला बँक ठेवींमधून मिळणाऱ्या रक्कमेपेक्षा जास्त परतावा देतात. म्हणूनच, जर आपण दीर्घकालीन गुंतवणूकदार असाल तर हे आपल्याला वेगवेगळे फायदे देईल जर आपण आपल्या मुलांच्या शिक्षणासाठी किंवा अशा इतर योजनांसाठी बचत करायची असेल तर हा सर्वात प्रभावी उपाय आहे.

७. टू व्हीलर इन्शुरन्स

आपण वेळेवर आपल्या दुचाकीचा इन्शुरन्स काढता? एक लक्षात ठेवा जर आपल्या दुचाकीचा इन्शुरन्स काढला नसल्यास आणि अपघात झाल्यास आपल्याला नुकसान भरपाई मिळणार नाही, तर दुसरीकडे तुम्हाला वाहतूक पोलिसांच्या पेपर तपासणीत दंड भरावा लागू शकतो. चला तर जाणून घेऊयात टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसी बद्दल.

टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसी म्हणजे काय?

टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसी ही रस्ता अपघात, चोरी, नैसर्गिक आपत्ती यांसारख्या आपतकालीन घटनांमुळे दुचाकी वाहनास आणि वाहनचालकांना झालेल्या नुकसानाविरुद्ध भरपाई देते. त्याचप्रमाणे थर्ड पार्टी व्यक्ती, मालमत्तेस शारीरिक जखम किंवा नुकसान झाल्यास संरक्षण पुरवते. टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसी ही दुचाकीच्या अपघाती नुकसानानंतर उद्भवणाऱ्या दुरुस्तीच्या खर्चाची कार्यक्षमतेने पूर्तता करण्यासाठी एक उत्तम पर्याय आहे. वैयक्तिक आणि व्यावसायिक कारणांसाठी वापरात असणाऱ्या मोटारसायकल, मोपेड आणि स्कूटरसह सर्व प्रकारच्या दुचाकींना टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसी मिळू शकते.

टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसीची प्रमुख वैशिष्ट्ये आणि फायदे:

टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसी घेतल्यानंतर होणारे फायदे आणि वैशिष्ट्ये जाणून घेऊया :

१. आपत्तींपासून संरक्षण:

आपण टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसी घेतलीत तर पूर, चक्रीवादळ, भूकंपासारख्या नैसर्गिक तसेच दंगल, संप, घरफोडी, चोरी, दहशतवादासारख्या नैसर्गिक किंवा सामाजिक आपत्तींपासून आपले दुचाकी वाहन सुरक्षित राहील.

२. उपचाराचा खर्च:

जर आपल्या दुचाकी वाहनामुळे घडलेल्या अपघातात कोणत्या थर्ड पार्टी व्यक्तीला इजा अथवा मृत्यू झाला तर त्याच्या उपचाराचा खर्च उचलायची संपूर्ण जबाबदारी कायदेशीरपणे आपली असते पण बऱ्याच कंपन्या टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसी अंतर्गत थर्ड पार्टी व्यक्तीच्या उपचारांचा ही खर्च उचलण्यास बांधील असतात.

३. मालमत्तेची वा वाहनाची नुकसान भरपाई:

आपल्या दुचाकी वाहनामुळे घडलेल्या अपघातामुळे जर कोणत्या थर्ड पार्टी व्यक्तीच्या वाहनाचे अथवा मालमत्तेचे नुकसान झाले तर कायदेशीर नियमांनुसार कंपनसेशन देण्यास आपण नियमबद्ध असता. त्यामुळे टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसी घेणे फायदायचे असते.

टू व्हीलर इन्शुरन्सचे विविध प्रकार :

आपण आपल्या अपेक्षेनुसार टू व्हीलर इन्शुरन्सचे पुढील ३ प्रकार निवडू शकता:

१. नुकसान भरपाईचे उत्तरदायित्व :

दुचाकी चालक अथवा मालकाकडून झालेले मालमत्तेचे नुकसान, तोटा, थर्ड पार्टी व्यक्तीचे झालेले मरण अथवा दुखापत त्याचप्रमाणे अपघातातून दुचाकी मालकाला झालेले नुकसान अथवा शारीरिक इजा यांची भरपाई या प्रकारात केली जाते.

२. संपूर्ण विमा पॉलिसी

टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसीनुसार दुचाकीचे झालेले नुकसान अथवा चोरी झाली असल्यास त्यामुळे झालेल्या नुकसानाची भरपाई मिळते. हे धोरण पूर्णपणे इन्शुरन्स धारकांसाठी पर्यायी आहे

३. स्व नुकसान भरपाई :

या धोरणानुसार आपल्या दुचाकी वाहनाचे आग, पूर, वीज, भूकंप इ. सारख्या नैसर्गिक आपत्तींपासून तसेच घरफोडी, चोरी, दंगा, संप, दुर्भावनायुक्त कृत्ये, दहशतवादी क्रिया अशा सामाजिक संकटांपासून होणारे नुकसान टाळता येऊ शकते. टू व्हीलर इन्शुरन्स पॉलिसीत काय समाविष्ट असते.

खालील घटनांमुळे आपल्या दुचाकी वाहनाचा झालेला तोटा किंवा नुकसान:

सामाजिक संकट -

घर तोडणे किंवा चोरी करणे दंगल, संप, दहशतवादी कारवाया, रस्ता अपघात त्याचप्रमाणे रेल्वे किंवा अंतर्देशीय जलमार्ग, हवाई, लिफ्ट, लिफ्टद्वारे दुचाकी वाहनाचे होणारे संक्रमण नैसर्गिक संकट - अग्नि, विजेचा स्फोट, चक्रीवादळ, पूर, तीव्रता, दरडी कोसळणे या सर्व सामाजिक संकटातून झालेल्या नुकसानाची भरपाई यातून केली जाते.

थर्ड पार्टी उत्तरदायित्व:

वैयक्तिक इजा- थर्ड पार्टी व्यक्तीच्या अपघाती मृत्यूने किंवा दुखापतीबद्दल कोर्टाच्या पुरस्कारानुसार असीमित कवरेज मालमत्ता दायित्व - थर्ड पार्टी व्यक्तीच्या मालमत्तेचे झालेले अपघाती नुकसान झाल्यास ₹ 1,00,000 पर्यंत कवहर प्रदान करते.

टू व्हीलर इन्शुरन्स धोरणात काय समाविष्ट होत नाही हे लक्षात ठेवा .

- मादक पदार्थांचे सेवन करून दुचाकी वाहन चालविणे
- रेसिंग, पेस मेकिंग, विश्वसनीयता चाचणी, वेग चाचणी
- मोटर व्यापाराच्या संदर्भात कोणताही हेतू, संभाव्य तोटा मेकॅनिकल यांत्रिक बिघाड.

आपल्या दुचाकी वाहनासाठी तुम्ही ऑनलाईन विमा पॉलिसी कशी खरेदी करू शकता हे जाणून घ्या :

आपण विमा कंपनीच्या वेबसाइटवर जा. येथे आपण दुचाकी विमावर क्लिक करा. यानंतर आपल्याला ऑनलाईन विमा खरेदी करण्यासाठी संबंधित पृष्ठावर पुनर्निर्देशित केले जाईल.

येथे आपल्याला दुचाकीविषयी मूलभूत माहिती द्यावी लागेल. यात वाहनचे मॉडेल, उत्पादकाचे नाव, त्याची इंजिन क्षमता आणि नोंदणी वर्ष इत्यादींचा समावेश आहे. वेबसाइटवर या सर्व माहिती दिल्यानंतर, विमा कंपनी आपल्याला विमा काढण्यासाठी किती रक्कम खर्च करते याबद्दल माहिती देईल. ही रक्कम आपल्या दुचाकी विमा प्रीमियमची रक्कम असेल. जर आपण प्रीमियमची रक्कम आणि दुचाकी विमा च्या वैशिष्ट्यांसह समाधानी असाल तर आपण पुढील बटणावर क्लिक करू शकता. यानंतर आपल्याला येथे वैयक्तिक माहिती प्रविष्ट करावी लागेल. यात आपले नाव, पत्ता, मोबाइल नंबर इ. समाविष्ट आहे. यानंतर, आपल्याला इथल्या वाहनाची संपूर्ण माहिती आणि मागील विमा पॉलिसीबद्दल देखील माहिती द्यावी लागेल. आपण येथे विमा पॉलिसी खरेदी करण्यासाठी देय मोड निवडा. यानंतर आपण डेबिट / क्रेडिट कार्ड किंवा पेमेंट वॉलेटचा पर्याय निवडून पैसे भरा आणि तात्काळ पोलिसी मिळवा.

८. ज्येष्ठ नागरिकांसाठी गुंतवणूकचे पर्याय

ज्येष्ठ नागरिक म्हणजेच ते लोक ज्यांनी वयाचे वय 60 वर्षे ओलांडले आहे त्यांनाही सेवानिवृत्तीनंतर त्यांची भांडवल वाढवायची आहे. अशा लोकांसाठी बरेच पर्याय बँका आणि इतर वित्तीय संस्थांनी दिले आहेत ज्यात त्यांना पैसे गुंतवून अधिक परतावा आणि करात सूट मिळू शकते. आपल्याला माहिती आहे कि बहुतांश गुंतवणूकदारांसाठी सेवानिवृत्ती म्हणजे नियमित उत्पन्न कमी करणे होय त्यामुळे प्रत्येकाने नोकरी सुरू करताच लहान वयातूनच सेवानिवृत्तीसाठी गुंतवणूक करावी. चला तर मग जाणून घेऊयात ज्येष्ठ नागरिकांसाठीचे गुंतवणुकीचे पर्याय:

१) आरोग्य विमा योजना

गुंतवणूक करण्यापूर्वी ज्येष्ठ नागरिकांनी आरोग्य विमा पॉलिसी घेणे जरूरी आहे. जसजसे वय वाढेल तसे वैद्यकीय खर्च वाढत जातील त्यामुळे कोणत्याही वैद्यकीय आपत्कालीन परिस्थितीसाठी स्वतः ला पर्याप्तपणे संरक्षित करणे महत्वाचे आहे. ज्येष्ठ नागरिक विमा पॉलिसी सहसा 'सह-पेमेंट' मध्ये उप-मर्यादा असतात. को-पे क्लॉज म्हणजे विमाधारकास प्रारंभिक खर्चाचा काही भाग भरावा लागतो. पॉलिसी खरेदी करण्यापूर्वी तुम्हाला को-पे आणि सब मर्यादा पूर्णपणे समजून घ्यावी. एकदा आपण पूर्णपणे विमा उतरविला की आपण गुंतवणूकीचे इतर पर्याय पाहू शकता.

२) वरिष्ठ नागरिक बचत योजना (एससीएसएस)

एससीएसएस ही भारत सरकारच्या छोट्या बचतीची प्रमुख योजना आहे. यात कोणताही ज्येष्ठ नागरिक 1000 रुपयांच्या गुणामध्ये जास्तीत जास्त 15 लाख रुपयांची गुंतवणूक करू शकतो. 55 वर्षांनंतर निवृत्त झालेले किंवा ऐच्छिक सेवानिवृत्ती घेणारे देखील या योजनेचा एक भाग बनू शकतात. या योजनेत प्रत्येक तिमाहीत व्याज जमा केले जाते. एससीएसएस खाते पाच वर्षात परिपक्व होते, परंतु ते केवळ एकदाच वाढविले जाऊ शकते या अटीवर तीन वर्षांसाठी वाढविले जाऊ शकते.

३) प्रधान मंत्री वय वंदना योजना (पीएमव्हीव्हीवाय)

पीएमव्हीव्हीवाय योजना ही देशातील सर्वात मोठी विमा कंपनी भारतीय जीवन विमा कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया (एलआयसी) ची योजना आहे. हे दोन्ही ऑफलाइन आणि ऑनलाइन खरेदी केले जाऊ शकते. पॉलिसीची मुदत 10 वर्षांची असते आणि योजनेतील गुंतवणूकीवर अवलंबून ज्येष्ठ नागरिकांना दरमहा किमान 1000 रुपये पेन्शन मिळेल. जास्तीत जास्त पेन्शनची रक्कम दरमहा 9,250 रुपयांपर्यंत आहे. जर पती-पत्नी दोघांचेही वय 60 वर्षांपेक्षा जास्त असेल तर 30 लाख रुपयांच्या गुंतवणूकीवर त्यांना 18,500 रुपयांपर्यंत जास्तीत जास्त मासिक पेन्शन मिळू शकेल.

४) रिझर्व्ह बँक सेविंग बॉन्ड

रिझर्व्ह बँक (आरबीआय) सर्वसाधारण नागरिकांसाठी बचतीची रोखे जारी करते, ज्यांचा मुदतपूर्व कालावधी 7 वर्षांचा आहे. सध्या हा व्याजदर 7.15 टक्के आहे, जो राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र किंवा एनएससीपेक्षा 0.35 टक्के जास्त आहे. यामध्ये 1 जानेवारी आणि 1 जुलै रोजी वर्षातून दोनदा व्याज दिले जाते. तथापि, त्यात मिळविलेले व्याज मिळकतकरांच्या नियमांनुसार पूर्णपणे करपात्र होते.

५) पोस्ट ऑफिस मासिक उत्पन्न योजना (पीओएमआयएस)

वरील योजना ज्येष्ठ नागरिकांसाठी हा एक चांगला पर्याय आहे, ज्यांना सुरक्षित मार्गाने स्थिर उत्पन्न मिळवायचे आहे. ही योजना भारत सरकारच्या छोट्या बचत योजनेचादेखील एक भाग आहे, ज्यात ज्येष्ठ नागरिकांना दरमहा निश्चित रक्कम वाचविण्यात मदत केली जाते.

६) टैक्स-फ्री बॉन्ड

भारत सरकारच्या परवानगीने काही सरकारी कंपन्या जसे की पीएफसी, एनएचएआय, आरईसी, आयआरएफसी, हडको, एनटीपीसी इत्यादी वेळोवेळी करमुक्त रोखे जारी करतात, जे ज्येष्ठ नागरिकांसाठी गुंतवणूकीचा दुसरा पर्याय आहे. या बॉन्ड मध्ये सर्वाधिक सुरक्षा रेटिंगज आहेत. हे बॉन्ड करमुक्त व्याज मिळवतात. हे बॉन्ड ज्येष्ठ नागरिकांना निश्चित वार्षिक उत्पन्न मिळविण्याच्या सर्वोत्कृष्ट गुंतवणूकीचा पर्याय आहे. परंतु या योजनांमध्ये 10 वर्षांचा लॉक-इन कालावधी असतो.

७) सीनियर सिटिजन एफडी

ज्येष्ठ नागरिकांमधील गुंतवणूकीचे सर्वात लोकप्रिय साधन म्हणजे बँक फिक्स्ड डिपॉझिट. इतरांपेक्षा बँका सर्वसाधारणपणे ज्येष्ठ नागरिकांसाठी जास्त व्याज दर देतात. सर्वसाधारणपणे ज्येष्ठ नागरिकांना बँक एफडीवर 0.5 टक्के अधिक व्याज मिळते. एसबीआय, आयसीआयसीआय बँक आणि एचडीएफसी बँक यासारख्या काही बँकांनी ज्येष्ठ नागरिकांसाठी विशेष एफडी योजना सुरू केल्या आहेत.

8) म्युचुअल फंड

सेवानिवृत्तीसाठी आर्थिक नियोजन करणे हा एक महत्वाचा आर्थिक निर्णय आहे. म्हणूनच त्यासाठी बऱ्यापैकी विचारपूर्वक पावले उचलणे आवश्यक आहे. जर तुम्हाला म्युचुअल फंडाची सेवानिवृत्तीची योजना निवडायची असेल तर तुम्ही अशी योजना निवडावी जी सेवानिवृत्तीनंतर तुमची गुंतवणूक सुरक्षित ठेवते. 60 वर्षांपेक्षा कमी वयाची कोणतीही व्यक्ती म्युचुअल फंडाच्या सेवानिवृत्ती नियोजन योजनेत गुंतवणूक करू शकते. यात अनिवार्य लॉक-इन कालावधी पाच वर्षांचा किंवा निवृत्तीच्या वयापर्यंत किंवा जे आधी असेल त्यापर्यंत आहे.

१. सिबिल स्कोअर

घर, मालमत्ता किंवा कार खरेदी करताना बरेचजण बँकेतून कर्ज घेतात. कारण एकाच वेळी एवढी मोठी रक्कम देणे बऱ्याच जणांना अवघड असते. यासाठी अनेकजण बँकेतून होम लोन किंवा कार लोन घेतात. पण अनेक बँका किंवा वित्तीय कंपनीला कर्ज देताना संबंधित व्यक्तीचा क्रेडिट स्कोअर किंवा सिबिल रिपोर्ट नक्की तपासते. याद्वारे कोणत्याही अर्जदाराची संपूर्ण आर्थिक स्थिती निश्चित केली जाते. बँक लोन देताना आपला सिबिल स्कोअर तपासून मगच आपल्याला लोन देते त्यामुळे आपल्या सिबिल स्कोअर वर लोन मिळवणे अवलंबून आहे. अशा परिस्थितीत हे गुण कसे मोजले जातात हे जाणून घेणे महत्वाचे आहे. तसे, ते मिळविण्यासाठी बऱ्याच जटिल गुणाकार केले जातात. परंतु, त्यातील सर्वात महत्वाचे म्हणजे कर्ज परतफेड करण्याची प्रवृत्ती. याचा अर्थ असा की जर आपण कर्जाची परतफेड करण्यास प्रामाणिक असाल तर बँका देखील आपल्याला कर्ज देण्यास व्याज दर्शवतील. सिबिल स्कोअर नेमके काय आहे आणि त्याची गणना कशी करतात ते जाणून घेऊयात .

सिबिल स्कोअर म्हणजे काय?

सिबिल स्कोअर हा 3-अंकी क्रमांक आहे. त्या आधारे एक अहवाल तयार केला जातो. याला सिबिल अहवाल म्हणतात. यात आपल्या क्रेडिट इतिहासाबद्दल संपूर्ण माहिती असते. हे 'अकाउंट्स' च्या तपशिलातून निश्चित केले गेले आहे. यामध्ये क्रेडिट कार्ड किंवा कर्ज खाते, त्यांची देय स्थिती आणि परतफेड करण्यासाठी बाकी राहिलेला दिवसांचा अनुक्रमिक उल्लेख असतो. स्कोअर कर्जाची पात्रता दर्शवितो. हे कर्जाची परतफेड करण्याच्या मागील रेकॉर्ड आणि आपल्या कर्जाची परतफेड करण्याची क्षमता यावर आधारित असते. सिबिल स्कोअर हा तीन अंकांचा असतो. यात क्रेडीट स्कोअरच्या आधारे पाईट निश्चित केले जातात. हे पाईट 300 ते 900 च्या दरम्यान असतात. जर तुमचा क्रेडिट स्कोर 900 च्या आसपास असेल तर तुम्हाला सहज कर्ज मिळू शकते. तसेच 750 पेक्षा जास्त सिबिल स्कोअर हा चांगला मानला जातो. तर 300 च्या आसपासचा सिबिल स्कोअर हा वाईट मानला जातो. त्यामुळे तुमचा अर्ज बँकेकडून नाकारला जाऊ शकतो.

सिबिल स्कोरची गणना कशी केली जाते?

आपल्या सिबिल स्कोअरवर परिणाम करणारे चार महत्वाचे घटक आहेत:

1. देयक इतिहास: उशीरा ईएमआय पेमेंट किंवा डीफॉल्टचा आपल्या सीआयबीआयएल स्कोअरवर विपरीत परिणाम होतो.
2. क्रेडिट मिक्स: सुरक्षित आणि असुरक्षित कर्जाचे मिश्रण आपल्या क्रेडिट स्कोअरवर सकारात्मक परिणाम करते.
3. वारंवार चौकशी: कर्जासंबंधित बऱ्याच चौकशीचा तुमच्या स्कोअरवर नकारात्मक परिणाम होऊ शकतो. हे सूचित करते की भविष्यात आपले कर्ज आपण फेडणार कि नाही
4. मर्यादित वापर: आपल्या क्रेडिट मर्यादेपेक्षा जास्त खर्च करू नये आणि त्याची खात्री करून घ्यावी. जर तुम्हाला सिबिल स्कोअर ७५० पर्यंत ठेवायचा असेल तर आपल्या क्रेडिट कार्ड मर्यादेच्या ५० टक्क्यांहून अधिक खर्च करणे टाळा.

क्रेडीट स्कोर तपासण्यासाठी तुम्ही सिबिलची वेबसाईट किंवा अन्य बँकिंग सर्व्हिसच्या वेबसाईटची मदत घेऊ शकता. त्यात दिलेल्या पर्यायांमध्ये तुमचा तपशील भरून तुम्ही स्कोअर चेक करू शकता. तसेच तुम्हाला हवे असल्यास तुम्ही सिबिलच्या वेबसाईटची सदस्यता घेऊनही तुम्ही ते चेक करू शकता. तसेच हे तुम्ही विनामूल्यही तपासू शकता. मात्र विनामूल्य सिबिल रिपोर्ट हा वर्षातून एकदाच पाहता येतो.

सिबिल स्कोअर कमी असल्यास खालील गोष्टी लक्षात ठेवा

अनेकांना प्रश्न पडतो की आपला सिबिल स्कोअरहा कमी आहे मग अशा परिस्थितीत आपल्याला कर्ज मिळेल का? खराब किंवा कमी क्रेडिट स्कोर असल्यासही कर्ज मिळू शकते. पण असे असले तरी क्रेडिट स्कोर चांगला ठेवणे यातच शहाणपण आहे. कमी क्रेडिट स्कोर असल्यास तुम्हाला अधिक व्याजाने कर्ज घ्यावे लागते तसेच कर्जाची रक्कमही जास्त मिळू शकत नाही. आज आम्ही तुम्हाला अशा काही गोष्टी सांगणार आहोत ज्याच्या सहाय्याने कमी क्रेडिट स्कोअर असतानाही आपण खालील माध्यमातून सहज कर्जाची रक्कम मिळू शकता.

जर तुमचा क्रेडिट स्कोअर हा काही समस्येमुळे खराब झाला असेल तर त्याच्या संदर्भात तुम्ही बँकेसोबत थेट बोलू शकता.

तुम्ही बँकेचे जुने ग्राहक असल्याने बँकेला तुम्ही व्यवस्थित सांगू शकतात. त्यामुळे कमी क्रेडिट स्कोअर असूनही आपल्याला चांगल्या अटीवर कर्ज मिळण्यास मदत मिळते.

कमी क्रेडिट स्कोअर असूनही कर्ज मिळवण्यासाठी संयुक्त कर्ज घेणे हा एक पर्याय आहे. यामध्ये एखाद्या व्यक्तीसह जोडीदार किंवा कुटुंबातील सदस्य एकत्रितपणे कर्ज लागू केले जाऊ शकते. मात्र, दुसऱ्या व्यक्तीचा क्रेडिट स्कोअर चांगला असणे आवश्यक आहे. कारण दुसरा सदस्य हा सह-अर्जदार म्हणून काम करतो.

१०. चिट फंड

चिट फंड भारतातील अनेक प्रगत राज्यात खूप वर्षांपासून असलेली एक लोकप्रिय बचत योजना आहे. ती दररोज आठ दिवसाला किंवा महिन्याला आपल्या वाढीव रक्कमेची बचत करण्याची संधी उपलब्ध करून देते आणि कठीण काळात तुम्ही त्या रक्कमेचा उपयोग करू शकता. तुम्ही पाहिलेच असेल की काही खोटे लोक अशिक्षित लोकांना 3 महिन्यात दुप्पट पैसे करून देतो असे सांगत पैसे घेतात व त्यांची फसवणूक करतात. हे टाळण्यासाठी भारतातील चिट फंड कंपन्यांचे चिट फंड ॲक्ट १९८२ द्वारे नियमन केले जाते.

चला तर जाणून घेऊ या चिट फंड म्हणजे काय?

चिट फंड म्हणजे काय?

चिट फंड कायदा १९८२ च्या कलम २ (बी) नुसार:

चिट फंड योजनेचा अर्थ असा आहे की एखादी व्यक्ती किंवा लोकांचा समूह किंवा शेजाऱ्यांनी आपापसात आर्थिक व्यवहारासाठी करार केला आहे. या करारामध्ये निश्चित रक्कम किंवा हप्त्यांमध्ये काही रक्कम जमा केली जाते आणि मुदतपूर्तीचा कालावधी पूर्ण झाल्यावर व्याजासह परत दिली जाते. चिट फंड हे चिट, चिट्टी, कुरी अशा अनेक नावांनी देखील ओळखला जातो. लोकांची छोटी बचत चिट फंडाद्वारे गोळा केली जाते. चिट फंड बहुतेक वेळेस मायक्रोफायनान्स संस्था असतात. भारतातील चिट फंड्स चीट फंड ॲक्ट 1982 द्वारे नियमन केले जातात. या कायदानुसार चिट फंड व्यवसायाची नोंदणी आणि नियमन केवळ संबंधित राज्य सरकारच करू शकतात. चिट निबंधक याची नियुक्ती सरकारकडून चिट फंड कायदा १९८२ च्या कलम १ अन्वये केली जाते. चिट फंड प्रकरणात कारवाई करण्याचे व न्याय निश्चित करण्याचा अधिकार निबंधक व संबंधित राज्य सरकारला आहेत.

चिट फंड मधील गुंतवणुकीचे फायदे

१. नियमित बचतीची सवय लागते.
२. बिडिंग चा पर्याय मिळतो लोन घेण्याची गरज भासत नाही.
३. बाजारातील घडामोडींचा यावर कसलाही परिणाम होत नाही.
४. मासिक सुलभ हप्त्यांमध्ये तुम्ही रक्कम परत करू शकता.
५. फंडाचा कालावधी पूर्ण झाल्यावर अधिकतम फायदा मिळतो.

चिट फंड यशस्वी का होतात?

चिट फंडाच्या यशाचे रहस्य म्हणजे या कंपन्यांचा व्यवसाय हा एजेंटद्वारे चालविला जातो कारण त्यांना त्यांचे जवळचे लोक, नातेवाईक माहित असतात आणि म्हणूनच या एजेंट लोकांवर विश्वास ठेऊन लोक गुंतवणूक करतात आणि या

सोबतच लोकांनाही गुंतवणूक करणे सोपे होते. ग्रामीण आणि शहरी भागात कंपन्या अधिक सक्रिय असतात. त्यांचे एजंट वर्ष, महिने किंवा दिवसांत जमा केलेल्या पैशांवर दुप्पट किंवा तिप्पट नफ्याचे आश्वासन गुंतवणूकदाराना देतात. म्हणजेच चिट फंड कंपन्या फायदेशीर योजनांच्या माध्यमातून अल्पावधीत मोठ्या प्रमाणात नफा देण्याचा दावा करतात. चिट फंड कंपन्या त्यांचे फोटो मोठ्या फिल्म व्यक्तिमत्त्वांसह, मोठ्या नेत्यांसह कंपनीच्या जाहिरातींमध्ये आणि पुस्तिकांमध्ये छापले जातात ज्यामुळे गुंतवणूकदार कंपनीवर आणि एजंटंवर डोळसपणे विश्वास ठेवतात व त्यातून गुंतवणूकदारांची संख्या वाढते.

चिट फंड कंपन्या याकामास बहु-स्तरीय विपणन (एमएलएम) मध्ये बदलतात. या चिट फंड कंपन्यांमध्ये बहुतेक अस्तित्वात असलेल्या एजंट्सना या योजनेत इतरांना जोडण्यासाठी आणखी कमिशन दिले जातात ज्यामुळे त्यांचे नेटवर्क दिवसरात्र वाढत जाते. चिट फंड कंपन्या कुठे पैसे गुंतवतात हा एक खूप मोठे प्रश्न आहे तर चिट फंड कंपन्या मुख्यत्वे स्टॉक मार्केट, रियल इस्टेट, हॉटेल, करमणूक व पर्यटन, मायक्रो फायनान्स, वर्तमानपत्रे, इलेक्ट्रॉनिक मीडिया या क्षेत्रांमध्ये पैसे गुंतवतात.

चिट फंडामध्ये पैसे का अडकले जातात ?

प्रत्येक चिट कंपनी एजंट्सचे जाळे तयार करण्यासाठी पिरॅमिडसारखे कार्य करते. म्हणजेच, जमाकर्ता आणि एजंटला

आणखी प्रोसाहित केले जाते व त्यांच्यामाध्यमातून नवीन सभासद कंपनीशी जोडली जातील हि त्यामागची संकल्पना असते आणि त्या बदल्यात त्यांना अधिक कमिशन मिळते. या प्रक्रियेमध्ये, परिपक्वता रक्कम किंवा प्रारंभिक गुंतवणूकदारांना नवीन गुंतवणूकदारांचे पैसे दिले जातात आणि हाच क्रम चालू ठेवला जातो. जुन्या गुंतवणूकदारांची संख्या (म्हणजे देयता) नवीन गुंतवणूकदारांच्या संख्येत (नवीन गुंतवणूक) ओलांडली जाते म्हणजेच जेव्हा रोख प्रवाहात असंतुलन किंवा कमतरता येते आणि तेव्हा कंपनी परिपक्वतेच्या कालावधीत लोकांना पैसे परत करण्यास अक्षम होते त्यानंतर अनेक समस्या निर्माण होतात.

चिट फंड कंपनीत गुंतवणूक करण्यापूर्वी काय काळजी घ्यावी?

जेव्हा जेव्हा तुम्हाला चिट फंड कंपनीत पैसे गुंतवायचे असतील तर प्रथम ती कंपनी ज्या राज्यात आहे त्या राज्य निबंधकांकडे नोंदणीकृत आहे की नाही ते तपासून घ्या. संपूर्ण माहिती घेऊनच आपण गुंतवणूक करावी. चिट फंड मधील गुंतवणूक हि पूर्णपणे सुरक्षित आहे पण राज्य निबंधकांकडे नोंदणीकृत असणाऱ्या कंपनी मधेच गुंतवणूक करावी आणि आपली फसवणूक टाळावी.

११. ऍक्सिडेंटल हेल्थ इन्शुरन्स

बऱ्याच लोकांना सामान्य जीवन विमा आणि आरोग्य विमा योजनांबद्दल बरेच ज्ञान असते परंतु वैयक्तिक अपघात विम्या बद्दल जास्त माहिती नसते. जीवन विमा पॉलिसी आरोग्य विमा योजनेंतर्गत मृत्यूच्या नुकसानीपासून आणि रुग्णालयात दाखल होणाऱ्या खर्चाच्या ओझ्यापासून संरक्षण देते. परंतु आपणास माहित आहे का वैयक्तिक अपघात विम्याचे हेतू काय आहे? चला तर मग जाणून घेऊयात. वैयक्तिक अपघाताचे कव्हर घेताना हे लक्षात ठेवले पाहिजे की अपघाताचे आवरण सर्व गोष्टी व्यापत नाही. अशा परिस्थितीत, पॉलिसी घेताना आपल्या पॉलिसीमध्ये काय समाविष्ट आहे आणि काय आहे जे या पॉलिसीमध्ये समाविष्ट केलेले नाही हे चांगले जाणून घ्या. अपघातात झालेल्या व्यक्तीच्या मृत्यूवर त्या व्यक्तीच्या कुटूंबास विमा कंपनीकडून भरपाईची संपूर्ण रक्कम दिली जाते.

अपघाताची धोरणे सहसा दोन प्रकारची असतात - वैयक्तिक आणि गट अपघात धोरण. वैयक्तिक अपघात कव्हरमध्ये अपघाती मृत्यू, आंशिक अपंगत्व किंवा कायमचे अपंगत्व समाविष्ट आहे. तर समूह अपघाताचे आवरण कार्यालयातील कंपनीकडून आपल्या कर्मचाऱ्यांसाठी केले जाते. तथापि, या केवळ मूलभूत योजना आहेत आणि वैयक्तिक योजनांपेक्षा यामध्ये कमी वैशिष्ट्ये पाहायला मिळतात. वैयक्तिक अपघाताचा विमा प्रत्येक व्यक्तीसाठी महत्वाचा असतो परंतु तो शहरात राहणाऱ्या पगारदार कामगारांसाठी अधिक महत्वाचा मानला जातो. कारण पगारदार कामगारांना सहसा महिने आणि वर्षे दररोज घर ते ऑफिस असा प्रवास करावा लागतो. अशाप्रकारच्या जीवनशैलीमुळे आजारी पडणे यापेक्षा दुर्घटना होण्याची शक्यता जास्त असते. सर्व प्रकारच्या खबरदारी घेऊनही अपघात होतो. यामुळे अंशतः विकृती किंवा मृत्यू देखील होऊ शकतो. अशा परिस्थितीत, अपघात विमा पॉलिसी हि महत्त्वपूर्ण मानली जाते.

अपघाताचे खालील प्रकारे वर्गीकरण केले जाते.

१. पूर्णपणे अपंगत्व येणे

यामध्ये, एखाद्या व्यक्तीस गंभीर दुखापत झाल्याने शरीराच्या कोणत्याही महत्वाच्या भागाची दीर्घकालीन आणि संपूर्ण हानी होते. यात दोन्ही हात गमावणे, दोन्ही पाय गमावणे, पूर्ण अंधत्व, आवाज गमावणे, मानसिक स्थिती गमावणे यासारख्या परिस्थितींचा समावेश आहे. अशा परिस्थितीत 100% समानता विमा रकमेची भरपाई केली जाते.

२. अंशतः अपंगत्व येणे

यात हात किंवा पाय गमावणे, ऐकणे कमी होणे, एका डोळ्याचा प्रकाश गमावणे, हाताचा किंवा पायाचे बोट गळणे यासारख्या गोष्टींचा समावेश आहे जसे की शरीराचा एक भाग किंवा भागाचा कायमचा नुकसान होतो. यांतर्गत विम्याच्या रक्कमेपैकी काही टक्के रक्कम भरली जाते.

३. तात्पुरते अपंगत्व येणे

एखादी दुर्घटना झाल्यानंतर एखादी व्यक्ती तात्पुरते अंथरूणावर पडते, अपंगत्वाच्या काळात साप्ताहिक पैसे दिले जातात. सहसा विम्याच्या रकमेपैकी १ टक्के रक्कम दर आठवड्याला दिली जाते. सामान्यतः अपघाती मृत्यू, आंशिक अपंगत्व किंवा कायमस्वरूपी अपंगत्व, अपघाती अपंगत्व, वैद्यकीय खर्च, रुग्णालयाचा खर्च किमान २४ तास रुग्णालयात दाखल झाल्यास मिळतो. अपघात विमा संरक्षणात अपघाताच्या तारखा महत्त्वाच्या असतात. सहसा कंपन्या अपघातानंतर केवळ १ वर्षाच्या आत अपंगत्वासाठी पैसे देतात. आत्महत्या, नैसर्गिक मृत्यू, शरीरात आधीपासूनच अस्तित्वात असलेले कोणतेही अपंगत्व, गर्भधारणा, प्रसूती, ॲलोपॅथी उपचार, मानसिक आजार - या सर्व गोष्टी वैयक्तिक अपघाताच्या आवरणात समाविष्ट नाहीत. या व्यतिरिक्त ॲडव्हेंचर स्पोर्ट्स ॲक्टिव्हिटी, फौजदारी खटला किंवा युद्धामध्ये सामील होणे, नेव्ही, मिलिटरी फोर्स किंवा एअरफोर्सशी संबंधित गोष्टी देखील वैयक्तिक अपघात विमा पॉलिसीमध्ये समाविष्ट नाहीत. स्वतः ला जाणून बुजून झालेल्या इजामुळे होणारे नुकसान वैयक्तिक अपघाताच्या आवरणात समाविष्ट केलेले नाही. म्हणूनच, वैयक्तिक अपघात विमा पॉलिसीमध्ये आत्महत्या किंवा गुन्हेगारी कृतींचा समावेश नाही. कोणत्याही पूर्व- विद्यमान जखमांचा वैयक्तिक अपघात विमा पॉलिसीमध्ये समावेश नाही. स्काय डायव्हिंग, माउंटन क्लाइंबिंग, हँग ग्लाइडिंग, बंजी जंपिंग, स्कूबा डायव्हिंग यासारख्या साहसी खेळांचा वैयक्तिक अपघात विमा पॉलिसीमध्ये समावेश नाही.

प्रीमियमची रक्कम कशी ठरवली जाते ?

प्रीमियम आपल्या कमाईवर आणि आपण निवडलेल्या कव्हर रकमेवर अवलंबून असतो. काही नोकऱ्या उच्च-जोखमीच्या वातावरणात आणि उच्च अपघात संभाव्य श्रेणीमध्ये वर्गीकृत केल्या आहेत. अशा परिस्थितीत आपली प्रीमियमची रक्कम सुरक्षित मानल्या जाणाऱ्या नोकऱ्यापेक्षा जास्त असेल. म्हणूनच, जर आपण सॉफ्टवेअर अभियंता असाल तर आपल्याला बांधकाम कंत्राटदारापेक्षा कमी प्रीमियम भरावा लागेल.

कव्हर किती घेतले पाहिजे ?

तज्ञांचा मते आपण असे कव्हर निवडावे जे आपल्या वार्षिक पगाराच्या १५-२० पट असेल. आपण हे सुनिश्चित केले पाहिजे की आपले कुटुंब प्रत्येक परिस्थितीत आरामात जगू शकेल. आपण आपली सध्याची आणि भविष्यातील सर्व आर्थिक देयता (कर्जे इ.) आणि जबाबदाऱ्या (मुलांचे शिक्षण, विवाह), विद्यमान गुंतवणूक आणि आपण केलेले विमा विचारात घेऊन योग्य रकमेचा कव्हर निवडला पाहिजे.

१२. होम इन्शुरन्स

भारतात बऱ्याच बँका आणि वित्तीय संस्था गृह कर्ज देत आहेत. यामध्ये प्रत्येकाचे स्वतःचे खास फायदे आणि वैशिष्ट्ये आहेत, जी वेगवेगळ्या आर्थिक गरजा भागवतात. याद्वारे, आजकाल बँका आणि कर्ज देणाऱ्या कंपन्यांना मालमत्ता विम्याची आवश्यकता भासत आहे.

होम इन्शुरन्सबद्दल बोलताना प्रीमियम, हप्ते आणि कालावधी याव्यतिरिक्त बऱ्याच महत्वाच्या गोष्टी आहेत. आपण जर भारतात बघितलतर मध्यम वर्गीय लोकांसाठी घर सर्वात मौल्यवान संपत्ती आहे. विमाद्वारे आपले जीवन आणि आरोग्य सुरक्षित करण्यासारखेच, घराचे संरक्षण करण्यासाठी होम इन्शुरन्स खूप महत्वाचे आहे.

होम इन्शुरन्स हा घरमालकांच्या जीवनाचा एक महत्वाचा भाग आहे. हा इन्शुरन्स संरक्षणाचे कार्य करतो जो केवळ आपल्या घराचेच संरक्षण करत नाही तर कोणत्याही मानवी किंवा नैसर्गिक कारणांमुळे होणाऱ्या कोणत्याही संभाव्य नुकसानापासून आपल्या वैयक्तिक गोष्टींचे संरक्षण करते.

आपल्या मालमत्तेसाठी विम्याचे योग्य कव्हर मिळवणे महत्वाचे आहे आणि हे करत असताना आपण हे लक्षात घेतले पाहिजे कि आपले घर हि सर्वात मौल्यवान संपत्ती आहे. होम इन्शुरन्स असताना अपघात झाल्यास आर्थिक ताण कमी होतो. होम इन्शुरन्स योजनेच्या मदतीने तुम्ही भूकंप, चक्रीवादळ, पूर, भूस्खलन इत्यादी बऱ्याच नैसर्गिक आपत्तींपासून स्वतःचे रक्षण करू शकता. यासह, आग, स्फोट इत्यादींवरही कव्हर उपलब्ध आहे. कॉम्प्रिहेन्सिव्ह होम इन्शुरन्स पॉलिसीअंतर्गत, विमाधारक कंपनी सामान्य नुकसान भरपाई देत नाही, परंतु पूर, भूकंप, चक्रीवादळ इ. समाविष्ट असलेल्या नैसर्गिक आपत्तींसाठी देय देतो. नैसर्गिक आपत्तीची अनिश्चितता लक्षात घेऊन आपण आपल्या घरासाठी पुरेसे आवरण खरेदी करण्याची गरज आहे. केवळ घरासाठीच नव्हे तर फर्निचर, इलेक्ट्रिकल, मेकॅनिकल उपकरणे इ. यासाठी पॉलिसी खरेदी करा. जर कधीही मौल्यवान वस्तू चोरीला गेल्या तर त्या विम्यात समाविष्ट आहेत. जर आपले घर कोसळले किंवा एखाद्या नैसर्गिक आपत्तीत पडले तर इन्शुरन्सकंपन्या पुनर्रचनेसाठी पैसे देतात. जीवन विमा, आरोग्य इन्शुरन्स आणि मोटर इन्शुरन्ससारख्या होम इन्शुरन्सदेखील ग्राहकांना पॉलिसी कव्हर वाढविण्यासाठी अधिक प्रीमियम भरून कव्हर वाढवून देतात. बरेच लोक पूर, चक्रीवादळ आणि भूकंप यांसारख्या नैसर्गिक आपत्तीसारख्या घटनांचा समावेश करतात. होम इन्शुरन्स इन्शुरन्स पॉलिसी मध्ये दोन प्रकारांचा समावेश आहे. प्रथम इमारत रचना आणि दुसरी घरातील मौल्यवान वस्तू. नैसर्गिक आपत्तीच्या बाबतीत, इन्शुरन्स कंपनी घराच्या रचनेस होणाऱ्या नुकसानीवर होणारा बहुतेक खर्च करते. घरगुती उपकरणे, पोर्टेबल उपकरणे (सेल फोन, लॅपटॉप आणि टीव्ही) अशा मौल्यवान घरगुती वस्तूंचा समावेश केल्यास जाळपोळ, चोरी आणि घरफोडीनंतर तुम्हाला जास्त आर्थिक नुकसान सहन करावे लागत नाही.

होम इन्शुरन्स पॉलिसी कशी निवडावी

होम इन्शुरन्स पॉलिसी निवडताना या खालील गोष्टी लक्षात घेतल्या पाहिजेत.

प्रथम इन्शुरन्स कंपनीच्या सेवेबद्दल त्यांची कार्यक्षमता आणि प्रतिष्ठा जाणून घेणे गरजेचे आहे. जर कंपनीचा ट्रॅक रेकॉर्ड चांगला नसेल तर अशा कंपनीकडून होम इन्शुरन्स घेण्याचा धोका न घेण्याची सूचना केली जाते. होम इन्शुरन्स अंतर्गत कंपनी काय ऑफर करत आहे हे शोधणे देखील महत्वाचे आहे. दाग, दागिने, कपडे, उपकरणे इत्यादी आणि दाव्यांचा तोडगा, कागदपत्रे इत्यादीसारख्या वैयक्तिक वस्तूंची माहिती त्या व्यक्तीने पॉलिसीमध्ये पहावी.

आपण हे लक्षात घेतले पाहिजे कि घराच्या पुनर्बांधणीच्या मूल्यानुसार आपण होम इन्शुरन्स कव्हर घेतला पाहिजे. आपण ते घर विकत घेण्यासाठी किती पैसे दिले हे आपल्याला लक्षात येत नाही. पण जेव्हा नुकसान झालेले घर पुन्हा बांधण्यासाठी अधिक पैसे लागतील हे जाणून आपण कव्हर निवडावे.

क्लेमसाठी कोणत्या कागदपत्रांची गरज असते?

हल्ली बहुतेक इन्शुरन्स कंपन्यांनी दावा पास करण्याची प्रक्रिया डिजिटल माध्यमातून राबवत आहेत, म्हणून पॉलिसीच्या कागदपत्रांची एक कॉपी आपल्याकडे नेहमीच ठेवा, जी अगदी सोपी आहे.

१. कोणतीही हानी झाल्यास आपण प्रथम इन्शुरन्स कंपनीला ईमेल किंवा टेलिफोनद्वारे सूचित केले पाहिजे आणि अपघात किंवा घटनेची माहिती दिली पाहिजे.

२. एकदा तुम्हाला क्लेम मिळवण्यासाठी काय करावे लागेल हे समजल्यानंतर, क्लेम फॉर्म भरा आणि इन्शुरन्स कंपनीने मागितलेली आवश्यक कागदपत्रे तयार करा.

३. आपल्या इन्शुरन्स कंपनीकडे डिजिटल प्लॅटफॉर्म असल्यास, क्लेम नोटिफिकेशन पासून क्लेम सेटलमेंट पर्यंतची सर्व आवश्यक कागदपत्रे डिजिटलपणे सबमिट केली जाऊ शकतात. हक्क सांगण्यासाठी आवश्यक असलेल्या कागदपत्रांची यादी खाली दिली आहे, जरी कंपनीच्या म्हणण्यानुसार या कागदपत्रांमध्ये कमी-अधिक प्रमाणात गरज असू शकते.

कोणत्याही अपघाती किंवा अनपेक्षित नुकसान झाल्यास:

१. नुकसानाची माहिती, खराब झालेल्या वस्तूंचे बिल, दुरुस्तीचे बिल आणि देय पावती इ.

२. चोरी किंवा घरफोडीच्या प्रकरणात: पॉलिसी अंतर्गत हरवलेल्या वस्तूंची माहिती, हरवलेल्या सामानाचे बिल, घटनेविषयी विधान, एफआयआरची प्रत, अंतिम पोलिस अहवाल इ. 1 लाखाहून अधिक नुकसानीसाठी सर्व्वेक्टर नियुक्त करू शकतो तोटा १ लाख रुपयांपेक्षा जास्त असल्यास नुकसान भरपाई व मूल्यांकन करण्यासाठी इन्शुरन्स कंपनी स्वतंत्र सर्व्वेक्षककर्ता नियुक्त करू शकते. त्याच्या भेटीवर, सर्व्वेक्षणकर्त्याचे सर्व्व नुकसान दर्शवा आणि गमावलेल्या / खराब झालेल्या वस्तूंची यादी देखील ठेवा. आपल्याकडे असलेल्या सर्व्व पावत्या सर्व्वेअरला दिल्या पाहिजेत. एकदा आपण सर्व्वेक्षणकर्त्यास आवश्यक माहिती दिली की तो इन्शुरन्स कंपनीला अंतिम सर्व्वेक्षण अहवाल देतो.

यानंतरही जे पुढे काही माहिती किंवा कागदपत्रांची आवश्यकता असल्यास इन्शुरन्सकंपनी नंतर आपल्याशी संपर्क साधू शकते. थोडक्यात, 1 लाख रुपयांपर्यंतच्या दाव्याचे निराकरण करण्यासाठी 5-7 दिवसांचा कालावधी लागतो. विमाधारकाने सर्व कागदपत्रे सादर केल्यानंतर 1 लाख रुपयांच्या वरच्या मोठ्या दाव्यासाठी सुमारे 10 दिवसांचा कालावधी लागतो.

१३. एनएफओ मध्ये गुंतवणूक

न्यू फंड ऑफर्स (एनएफओ) या नव्याने गुंतवणूक करणाऱ्यासाठीच्या योजना असतात. या योजना असेट मॅनेजमेंट कंपनीकडून घोषित केल्या जातात. शेअर्स किंवा सरकारी रोखे बाजारातून विकत घेण्यासाठी व त्याद्वारे लोकांकडून भांडवल उभारणी करण्यासाठी एनएफओचा उपयोग होतो. आपल्या योजनांचे सर्व प्रकार पूर्ण करण्यासाठी म्युच्युअल फंडाकडून एनएफओ बाजारात आणली जाते. यातील मर्यादित कालावधीसाठीच्या एनएफओ ३ ते ३.५ वर्षासाठी असतात. या काळात गुंतवणूकदार युनिट्स खरेदी करू शकतात. न्यू फंड ऑफर (एनएफओ) ही गुंतवणूक कंपनीने देऊ केलेल्या नव्या फंडाची पहिली सदस्यता ऑफर आहे असे सोप्या भाषेत आपण बोलू शकतो. म्युच्युअल फंडांच्या योजनांची नव्याने वर्गवारी करावी लागल्यानंतर पोर्टफोलिओमधील कमतरता कमी करण्यासाठी प्रत्येक कंपनीने न्यू फंड ऑफर्स (एनएफओ) बाजारात आणली आहेत. एनएफओ केवळ विशिष्ट थीम कॅश करण्यासाठी आहे की नाही याचे विश्लेषण गुंतवणूकदारांनी केले पाहिजे, सध्या जी थीम प्रचलित आहे, परंतु दीर्घकाळ टिकू शकत नाही अशा थीम मध्ये गुंतवणूक टाळावी. इतर फंड हाऊस योजनांमध्ये गुंतवणूकदारांनी ट्रॅक रेकॉर्डदेखील पहावा. सर्वात महत्वाची बाब म्हणजे गुंतवणूकदारांनी एनएफओमध्ये गुंतवणूक करण्यापूर्वी त्यांच्या जोखीम आणि तरलतेच्या आवश्यकतेचे विश्लेषण केले पाहिजे. एनएफओ म्हणजे नेमके काय व त्याची उपयुक्तता किती आहे, हे समजून घेणे गुंतवणूकदारांच्या दृष्टीने गरजेचे आहे.

न्यू फंड ऑफर म्हणजे काय ?

एनएफओ बाजारातून भांडवल उभारण्यासाठी सुरुवातीच्या सार्वजनिक ऑफर (आयपीओ) प्रमाणेच आहे. एनएफओमार्फत म्युच्युअल फंड कंपनी एक नवीन योजना देते. एनएफओ सहसा 10 रुपये दर्शनी किंमतीवर उघडते. आणि ते निश्चित कालावधीसाठी खुले राहते. या निश्चित कालावधीत गुंतवणूकदार गुंतवणूक करू शकतात. निश्चित कालावधी संपल्यानंतर एनओएफची विक्री सुरू होते. फंड कंपनी नवीन योजनेच्या सुरुवातीच्या काळात प्रथम सबस्क्रिप्शन ऑफर म्हणून एनएफओ जारी करतात. आयपीओ व म्युच्युअल फंड एनएफओमध्ये काय फरक आहे?

आयपीओ हे भांडवलवृद्धीसाठी कंपन्यांकडून बाजारात दाखल केले जातात. दुसरीकडे, एनएफओमध्ये फंड हाऊस गुंतवणूकदारांकडून पैसे गोळा करते आणि ते विविध ठिकाणी (शेअर बाजार, रोखे किंवा सरकारी सेक्युरिटीज) गुंतवते. आयपीओ हा समभागाच्या मूळ मूल्यापेक्षा प्रीमियम दराने उपलब्ध असतो. तर, एनएफओ हा नेहमी १० रुपयांना (एनएव्ही) मिळतो.

एनएफओत गुंतवणूक करावी का? त्यात काही फायदा असतो का?

एनएफओचे दर्शनी मूल्य १० रुपये असल्यामुळे अनेक गुंतवणूकदार एनएफओमध्ये पैसा गुंतवतात. वित्त नियोजकांनुसार मर्यादित कालावधीचे एनएफओ टाळावेत. चांगला इतिहास असणाऱ्या म्युच्युअल फंडांकडून येणाऱ्या खुल्या एनएफओमध्ये गुंतवणूक करण्याचा सल्ला दिला जातो. सध्या सुरू असलेल्या योजनांमध्ये फंड मॅनेजरची गुंतवणूक करण्याची शैली समजून येते. परंतु एनएफओमध्ये त्या योजनेचे अनेक पैलू लक्षात येत नाहीत. ही

योजना कोणत्या पोर्टपोलिओमध्ये गुंतवणूक करणार आहे त्याविषयी पटकन कळत नाही. त्यामुळे काही वेगळेपण आहे अशाच एनएफओमधून गुंतवणूक करावी, असा सल्ला वित्त नियोजक देतात.

एनएफओमध्ये गुंतवणूक करण्यापूर्वी या गोष्टी लक्षात ठेवा

एनएफओमध्ये गुंतवणूक करण्यापूर्वी, गुंतवणूकदाराने खास गुंतवणूक शैली आणि थीमकडे लक्ष दिले पाहिजे. एक नवीन योजना जी त्याच्या गुंतवणूकीच्या प्रक्रियेची स्पष्टपणे रूपरेषा देते याचा विचार केला पाहिजे. जर एनएफओ पूर्णपणे नवीन श्रेणी किंवा सेक्टर मध्ये गुंतवणूक करत असेल तर गुंतवणूकदार त्यामध्ये गुंतवणूकीचा विचार करू शकतात.

ट्रॅक रेकॉर्ड तपासा

गुंतवणूकदारांनी साधारणपणे दोन ते तीन वर्षांच्या ट्रॅक रेकॉर्ड असलेल्या योजनांवर चिकटून रहावे. एसआयपी मार्गाने एनएफओमध्ये गुंतवणूक करणे टाळा. दीर्घ कालावधीसाठी गुंतवणूक ही योजनेच्या ट्रॅक रेकॉर्डवर आधारित असावी. एनएफओमध्ये गुंतवणूक केल्यानंतरही नियमितपणे फंडाच्या कामगिरीचा आढावा घ्या.

पुढील काही काळामध्ये बाजारात येणाऱ्या एनएफओ ची माहिती खाली दिली आहे. आपण गुंतवणुकीसाठी याचा विचार करू शकता.

पराग पारीख कंझर्व्हेटिव्ह हायब्रिड फंड

एक्सिस ग्लोबल इनोव्हेशन फंड - डायरेक्ट प्लॅन

पराग पारिख कंझर्व्हेटिव्ह हायब्रिड फंड - डायरेक्ट प्लॅन

एक्सिस ग्लोबल इनोव्हेशन फंड

आयसीआयसीआय प्रुडेन्शियल हेल्थकेअर ईटीएफ

एक्सिस हेल्थकेअर ईटीएफ

१२. नॅशनल पेन्शन सिस्टिम (एनपीएस)

निवृत्तीनंतर वा एखाद्या ठरवलेल्या वयानंतर जेव्हा त्या व्यक्तीला काम न करता इच्छेनुसार नियमित पणे प्राप्त होणारी रक्कम म्हणजे निवृत्तीवेतन. निवृत्तीवेतन देणाऱ्या योजना माणसांना वाढत्या वयात आर्थिक स्थैर्य व सुरक्षितता देतात. वृद्धपकाळात माणसांकडे नियमित पगार वा उत्पन्नाचा स्तोत्र उपलब्ध नसतो त्यामुळे निवृत्तीवेतन खूप महत्वाचे आहे. आयुष्याच्या उतार वयात उत्तम जीवन व्यथित करण्याचा हा राजमार्ग आहे. निवृत्तीवेतन योजना ह्या नियमित बचत वा त्या बचतीची गुंतवणूक करण्याची संधी उपलब्ध करून देतात. चला तर आज आपण जाणून घेऊयात राष्ट्रीय निवृत्ती वेतन योजनेची माहिती.

नॅशनल पेन्शन सिस्टिम (एनपीएस)

नॅशनल पेन्शन सिस्टिम या योजने अंतर्गत निवृत्तीवेतन या प्रकारास संस्थानात्मक स्वरूप प्राप्त झाले आहे. १ मे २००९ पासून पासून भारतातील सर्व नागरिकांना स्वतःहून या निवृत्तीवेतनासाठी पैसे बचत करण्याकरिता या योजनेची सुरुवात झाली. या योजनेत सहभागी झाल्यानंतर प्रत्येक गुंतवणूकदारास परमनंट रिटायरमेंट अकाउंट नंबर दिला जातो त्याला PRAN असे लिहिले जाते. हा नंबर गुंतवणूकदाराच्या हयाती पर्यंत चालू असतो. संपूर्ण भारतामध्ये हि एकाच पद्धत नॅशनल पेन्शन सिस्टिम साठी वापरली जाते.

एनपीएस हि योजना भारतातील १८ ते ६५ वयातील सर्व व्यक्तीसाठी मान्यताप्राप्त निवृत्तीवेतन योजना आहे. या योजने मध्ये असंघटित क्षेत्रांमध्ये सुद्धा काम करणाऱ्याचा समावेश आहे.

नॅशनल पेन्शन सिस्टिम (एनपीएस) मधील गुंतवणुकीचे पर्याय

१. इक्विटी

या गुंतवणूक पर्याय मध्ये जास्त जोखीम जास्त परतावा पर्याय उपलब्ध आहे ज्यामध्ये हा फंड प्रामुख्याने समभागा मध्ये

गुंतवणूक करते.

२. कॉर्पोरेट बॉन्ड

या गुंतवणूक पर्याय मध्ये मध्यम जोखीम मध्यम परतावा पर्याय उपलब्ध आहे ज्यामध्ये हा फंड प्रामुख्याने स्थिर रक्कम

देणाऱ्या कॉर्पोरेट बॉन्ड्स मध्ये गुंतवणूक करते.

३. सरकारी कर्जरोखे

या गुंतवणूक पर्याय मध्ये कमी जोखीम कमी परतावा पर्याय उपलब्ध आहे ज्यामध्ये हा फंड प्रामुख्याने अत्यंत कमी जोखीम असणाऱ्या सरकारी कर्जरोखे या मध्ये गुंतवणूक करते.

नॅशनल पेन्शन सिस्टिम (एनपीएस) गुंतवणूक कशी काढून घेता येईल हे समजून घेऊयात.

१. ६० वर्षांच्या आधी फक्त २० टक्के रक्कम काढू शकता. उरलेली सर्व रक्कम निवृत्ती वेतन घेण्यासाठी वापरली जाऊ शकते.

२. ६० ते ६० वर्षांच्या दरम्यान एकूण रकमेच्या ६० टक्के रक्कम काढू शकता कमीतकमी ४० टक्के रक्कम मान्यता प्राप्त विमा कंपनीकडून निवृत्ती वेतन घेण्यासाठी वापरायला लागते.

३. गुंतवणूक दाराच्या मृत्यूनंतर नामनिर्देशित व्यक्ती संपूर्ण रक्कम काढू शकते.

एनपीएसचे खालील दोन श्रेणींमध्ये वर्गीकरण केले जाऊ शकते आणि त्याव्यतिरिक्त ते खालील वेगवेगळ्या क्षेत्रांमध्ये विभागले जाऊ शकते:

सरकारी क्षेत्र

केंद्र सरकार:

केंद्र सरकारने १ जानेवारी २००४ पासून नॅशनल पेन्शन सिस्टिम (एनपीएस) सुरू केली (सशस्त्र सेना वगळता). केंद्रीय स्वायत्त संस्थांचे सर्व कर्मचारी ज्यांची नियुक्ती आहे.

राज्य सरकार:

केंद्र सरकारनंतर, विविध राज्य सरकारांनी ही पायाभूत सुविधा स्वीकारली आहेत आणि विविध तारखेपासून

एनपीएसच्या अंमलबजावणीस सुरुवात केली आहे. संबंधित राज्य सरकार / केंद्र शासित प्रदेशाने एनपीएस पायाभूत सुविधा स्वीकारल्या असतील आणि त्याची अंमलबजावणी सुरू केली असेल तर राज्य स्वायत्त संस्था (एसएबी) देखील एनपीएस स्वीकारू शकतात.

२. खाजगी विभाग (गैर-सरकारी विभागातील):

कॉर्पोरेट:

एनपीएस कॉर्पोरेट सेक्टरचे मॉडेल ही एनपीएसची सानुकूलित आवृत्ती आहे ज्यायोगे विविध संस्था त्यांच्या नियोक्ता-कर्मचाऱ्यांच्या नातेसंबंधांच्या चौकटीत संघटित संस्था म्हणून त्यांच्या कर्मचाऱ्यांसाठी एनपीएस स्वीकारू शकतात.

भारतातील सर्व नागरिक:

उपरोक्त क्षेत्रांपैकी कोणत्याही अंतर्गत नसलेली कोणतीही व्यक्ती १ मे २००९ पासून ऑल सिटीझन ऑफ इंडिया सेक्टर

अंतर्गत एनपीएस इन्फ्रास्ट्रक्चरमध्ये सामील होऊ शकते.

एनपीएस खाते उघडण्याचे फायदे :

तर उपलब्ध पेन्शन उत्पादनांच्या तुलनेत एनपीएस खाते उघडण्याचे फायदे आहेत. खालील वैशिष्ट्ये एनपीएस इतर उत्पादनांपेक्षा वेगळे बनवतात:

- कमी किमतीचे उत्पादन
- व्यक्ती, कर्मचारी आणि मालकांसाठी फायदे
- बाजार आधारित आकर्षक परतावा
- सहज व्यवस्थापित
- वयोवृद्ध पेन्शन फंडद्वारे व्यावसायिकरित्या व्यवस्थापित
- संसदेच्या कायद्याद्वारे स्थापित केलेल्या नियामक पीएफआरडीद्वारे नियंत्रित

राष्ट्रीय पेन्शन सिस्टिममध्ये खाते उघडण्यासाठी अर्जदाराला केवायसीसाठी कोणतीही कागदपत्रे जमा करण्याची गरज नसते. इतकेच नाही, तर आधारकार्डाच्या मदतीने हे खाते आपण ऑनलाईन मोडनेही उघडू शकता. याशिवाय PFRDA ई-एनपीएस आणि पोर्ट ऑफ प्रेझेन्स सेंटरला एनपीएसद्वारे एनपीएस आणि पोर्ट ऑफ प्रेझेन्स सेंटर ऑफलाईन अकाउंट उघडण्याचीही परवानगी देते.

१५. म्युच्युअल फंड हाच गुंतवणुकीचा सर्वोत्तम पर्याय

तुम्ही म्युच्युअल फंडात गुंतवणुक केली की तुमच्यासारख नवीन आर्थिक वर्षाच्या सुरुवातीस आर्थिक गुंतवणूकचे योग्य नियोजन केले तर करामध्ये सवलत त्याचबरोबर चांगला परतावा मिळू शकेल म्हणूनच गुंतवणुकीसाठी म्युच्युअल फंड कसे योग्य आहे हे जाणून घेऊयात.

म्युच्युअल फंड कंपन्या गुंतवणूकदारांकडून पैसे गोळा करतात. ते हे पैसे स्टॉक मार्केट, बॉन्ड्स आणि सरकारी सिक्युरिटीज अशा मालमत्तांमध्ये गुंतवतात. त्या बदल्यात म्युच्युअल फंड गुंतवणूकदारांकडून फी देखील आकारतात. देशात अशी अनेक म्युच्युअल फंड आहेत जी गुंतवणूकीसाठी फंड व्यवस्थापकांची नेमणूक करतात. फंड मॅनेजरला बाजाराचे चांगले ज्ञान असते ते आपल्या समजानुसार जास्तीत जास्त नफा मिळविणार्या अशा फंडामध्ये गुंतवणूक करतात. म्युच्युअल फंडामध्ये गुंतवणूक करण्यासाठी या कंपन्या गुंतवणूकदारांकडून कमिशन मिळवतात. ज्यांना शेअर बाजारात गुंतवणूकीबद्दल जास्त माहिती नसते त्यांच्यासाठी म्युच्युअल फंड हा एक चांगला पर्याय आहे. गुंतवणूकदार त्यांच्या आर्थिक उद्दीष्टांनुसार ही योजना निवडू शकतात.

म्युच्युअल फंडांतील गुंतवणूक हा दीर्घकालीन फायदा देणारा आणि सुरक्षित तसेच योग्य पर्याय आहे. नियोजनबद्ध गुंतवणुकीचा पर्याय स्वीकारून अगदी ५०० रुपयांपासूनही म्युच्युअल फंडात गुंतवणूक करता येते. लहानवयापासूनच गुंतवणुकीची सवय पुढील काळात चांगले लाभ देते. कारण तज्ञ व अनुभवी फंड व्यवस्थापक हे म्युच्युअल फंडातील गुंतवणुकीचे व्यवस्थापन करत असतात.

१. म्युच्युअल फंडामध्ये गुंतवणूक कशी करावी

- आपण म्युच्युअल फंडाच्या वेबसाइटवरून थेट गुंतवणूक करू शकता. आपण इच्छित असल्यास, आपण म्युच्युअल फंड सल्लागारची सेवा देखील वापरू शकता.
- जर तुम्हाला थेट गुंतवणूक करायची असेल तर तुम्हाला त्या म्युच्युअल फंडाच्या वेबसाइटवर जावं लागेल. आपण आपल्या कागदपत्रांसह त्याच्या कार्यालयात देखील जाऊ शकता.
- थेट योजनेत गुंतवणूकीचा फायदा म्हणजे तुम्हाला कमिशन देण्याची गरज नाही. म्हणूनच, दीर्घ मुदतीच्या गुंतवणूकीत तुमचे परतावे मोठ्या प्रमाणात वाढलेले असतात.

२. म्युच्युअल फंडात गुंतवणुकीसाठी कोणत्या कागदपत्रांची गरज भासते?

म्युच्युअल फंडांमध्ये गुंतवणूक करण्यासाठी सर्वप्रथम तुम्हाला केवायसी अर्थात 'नो युअर कस्टमर' ही प्रक्रिया पार पाडावी लागते. ऑनलाइन अथवा ऑफलाइन माध्यमातूनही ही प्रक्रिया पूर्ण करता येते. गुंतवणूकदाराने विहीत अर्ज

भरून, सोबत फोटो जोडावा. तसेच, पॅन कार्डचे झेरॉक्स या शिवाय आधार कार्ड, पासपोर्ट, वीजबिल किंवा बँकेचे स्टेटमेंट या पैकी एक पुरावा सोबत जोडावा. या कागदपत्रांसमवेत प्रथमच गुंतवणूक करत असल्याचा अर्ज ब्रोकरकडे किंवा म्युच्युअल फंडाच्या कार्यालयात सादर करावा. काही म्युच्युअल फंड कंपन्या वेबसाइट, ॲप किंवा वितरकांच्या माध्यमातून ही प्रक्रिया पूर्ण करतात.

३. म्युच्युअल फंड स्कीम कशी निवडावी?

पहिल्यांदाच गुंतवणूक करणाऱ्यांनी आपल्या गरजांप्रमाणे किंवा निर्धारित उद्दिष्टांप्रमाणे म्युच्युअल फंड स्कीमची निवड करावी. त्यासाठी आर्थिक नियोजन करण्याची आवश्यकता आहे. आज मार्केट मध्ये अनेक वेबसाइट्स आणि ॲपच्या मदतीने आर्थिक नियोजन करता येते. आर्थिक सल्लागार तसेच, म्युच्युअल कंपन्यांच्या वितरकांची मदतही त्यासाठी घेता

येते. तसेच, गुंतवणूकदाराच्या वयाप्रमाणेही कोणत्या फंडात किती गुंतवणूक करावी, याचा ढोबळ आराखडा तयार करता येतो. याच बरोबर खालील गोष्टींचा कामगिरीची रँकिंग, गुणोत्तर विश्लेषण, एकूण खर्च गुणोत्तर, फंड व्यवस्थापक कालावधी आणि अनुभव, तसेच योजनांमध्ये मालमत्ता आकार या सर्वांचा विचार करून योग्य स्कीम निवडावी.

४. म्युच्युअल फंडामध्ये कोणकोणत्या स्कीम आहेत?

म्युच्युअल फंडामध्ये इक्विटी, डेट आणि बॅलन्स स्कीम या स्कीम आहेत व प्रत्येक स्कीमचे उद्दिष्ट वेगवेगळे आहे त्यानुसार आपण त्या निवडाव्यात. म्युच्युअल फंडांमध्ये अगदी एका दिवसासाठीही गुंतवणूक करता येते. एक दिवस ते तीन वर्षे कालावधीसाठी गुंतवणूक करायची असेल, तर डेट अथवा आरबिट्राज फंडात गुंतवणे कधीही उत्तम. तीन ते पाच वर्षांच्या गुंतवणुकीसाठी हायब्रिड किंवा बॅलन्स फंडात चांगले ठरतात. दीर्घकालीन अर्थात किमान पाच ते सात वर्षांच्या गुंतवणुकीसाठी इक्विटी म्युच्युअल फंडांमध्ये गुंतवणूक करावी.

५. असेट मॅनेजमेंट कंपन्यांची निवड कशी करावी?

गुंतवणूकदाराने मेहनतीने कमविलेला पैसा भविष्यकाळातील गरजांसाठी मोठ्या विश्वासाने फंडांच्या योजनेत गुंतवत असतो. त्यामुळे योग्य कंपनीची निवड करणे आवश्यक आहे. योग्य फंड आणि फंड मॅनेजर यांची निवड करणे गरजेचे आहे.

त्यासाठी संबंधित फंड कंपनी आणि मॅनेजर यांची मागील कामगिरी तपासणे आवश्यक आहे.

६. मागील कामगिरीवर भविष्यातील कामगिरी ठरते का?

बऱ्याचदा म्युच्युअल फंडांची निवड करताना त्यांची भूतकाळातील कामगिरी तपासली जाते. खरे पाहता भूतकाळात चांगली कामगिरी करणारा फंड भविष्यकाळातही चांगलीच कामगिरी करील, असे नसते. मात्र, फंडाची दिशा, त्याची कामगिरी आदी बाबी जाणून घेण्यासाठी भूतकाळ तपासणे आवश्यक आहे.

७. म्युच्युअल फंडाचा मापदंड निर्देशांक काय असतो?

म्युच्युअल फंडाच्या कामगिरीचे मुल्यमापन करण्यासाठी प्रत्येक फंडाचा बेंचमार्क दिलेला असतो. भारतीय भांडवली बाजाराचे नियामक सेबीने प्रत्येक फंडास त्याचा बेंचमार्क जाहीर करणे बंधनकारक केले आहे. प्रत्येक फंड प्रकाराचा बेंचमार्क वेगळा असतो. यातून योग्यत्या फंडामध्ये गुंतवणूक निर्णय घेण्यास मदत मिळते.

१६. अर्थ मंत्रा - ब्लू चिप ; शेअर्स मधील गुंतवणूक

ब्लू चिप कंपनी म्हणजे काय?

शेअर बाजारामध्ये निवडलेल्या सर्वोत्तम कंपन्यांना ब्लू चिप कंपन्या असे म्हणतात. या सर्व कंपन्या बाजारातील सर्वात विश्वासार्ह आणि अत्याधिक व्यापार करणाऱ्या असतात. ब्लू चिप कंपन्या आर्थिकदृष्ट्या बळकट असतात त्यामुळे त्यांचावर बाजारातील चढ-उतारांमुळे फारसा परिणाम होत नाही.

आता आपणास असा प्रश्न पडला असेल कि ब्लू चिप कंपनी कशी ओळखायची तर मग हे लक्षात ठेवा की निफ्टी आणि सेन्सेक्समधील सर्व कंपन्या ह्या ब्लू चिप कंपन्या आहेत.

आपण हे लक्षात घेतले पाहिजे की या सर्व कंपन्यांचे बाजार भांडवल जास्त असते त्याचबरोबर नफा आणि विक्रीत सतत वाढ होत असते. गेल्या काही वर्षांत ह्या सर्व कंपन्या त्यांच्या गुंतवणूकदारांना चांगला परतावा देत आहेत. याच बरोबर ब्लू चिप कंपन्यांचे मार्केट कॅपिटलायझेशन हे बरेच मोठे असते म्हणूनच ह्या कंपन्या आपल्या व्यापार आणि उद्योगात अग्रेसर असतात.

ब्लू चिप कंपन्यांमध्ये गुंतवणूक का करावी ?

ब्लू चिप कंपन्या ह्या स्थिर कंपन्या मानल्या जातात कारण त्यात मोठ्या प्रमाणात रोख , रिझर्व आणि अधिशेष असतो. त्यामुळेच ब्लू चिप कंपनीचा स्टॉक कमी अस्थिर असतो त्यामुळे ब्लू चिप शेअर्समध्ये गुंतवणूक करणे सुरक्षित मानले जाते.

जर तुम्हाला कमी जोखीम घ्यायची असेल आणि बराच काळ स्टॉक मार्केटमध्ये गुंतवणूक करायची असेल तर तुम्ही ब्लू चिप स्टॉकमध्ये गुंतवणूक करू शकता. बहुतेक म्युच्युअल फंड आणि एफआयआय ब्लू चिप समभागांमध्ये गुंतवणूक करण्यास प्राधान्य देतात कारण हे समभाग त्यांचे पैसे बाजारातील अस्थिरतेपासून वाचवतात आणि दीर्घकाळ चांगला उत्पन्न मिळवितात.

ब्लू चिप शेअर्स रिटर्न्स

ब्लू चिप स्टॉकमध्ये गुंतवणूक केल्यास चांगले उत्पन्न का मिळते हे जाणून घेणे आवश्यक आहे. ब्लू-चिप शेअर्स मोठ्या

प्रमाणात स्वीकारले जातात आणि त्याची किंमतही जास्त असते. व्यावहारिकदृष्ट्या बाजारात ब्लू-चिप शेअर म्हणून चिन्हांकित केलेली प्रत्येक कंपनी कालांतराने वाढली आहे आणि त्या कंपनीने गेल्या काही वर्षांत बाजारात चांगली प्रतिष्ठा राखलेली दिसून आले आहे. जर ब्लू-चिप स्टॉकमध्ये दीर्घ मुदतीसाठी गुंतवणूक केली तर ती चांगली परतावा देऊ शकते याच सोबत यात धोका देखील कमी आहे.

ब्लू-चिप शेअर्स चे फायदे :

आपल्या गुंतवणूकीत आपल्याला मिळू शकतील अशा ब्लू-चिप शेअर्सचे काही फायदे जाणून घेऊया:

१.स्थिर कमाई

प्रत्येक गुंतवणूकदाराचे प्राथमिक लक्ष्य त्यांच्या पैशावर उत्तम परतावा मिळविणे हे आहे आणि आपल्याला ब्लू-चिप शेअर्सच्या ट्रेडिंगचा मोठा फायदा मिळतो. स्थिर कमाई हे ब्लू-चिप शेअर्सचे एक वैशिष्ट्य आहे असे म्हणू शकतो.

२.नियमित लाभांश देय

ब्लू-चिप शेअर्स नियमित नफा मिळविण्यास सक्षम मानले जातात.हे त्याच्या भागधारकांना वेळेवर लाभांश देण्यास ज्ञात आहेत.

३.आर्थिकदृष्ट्या मजबूत

सामान्यतःप्रत्येक ब्लू-चिप शेअर कंपनी आर्थिकदृष्ट्या मजबूत असते. ब्लू चिप कंपन्या आर्थिकदृष्ट्या बळकट असतात त्यामुळे त्यांचा बाजारातील चढ-उतारांमुळे फारसा परिणाम होत नाही.

४. कमी जोखीम

बाजाराच्या प्रतिकूल परिस्थितीतही ब्लू चिप कंपनी मजबूत आहे, म्हणून इतर कंपन्यांपेक्षा त्यात गुंतवणूक करणे कमी धोकादायक मानले जाते.

५. उत्कृष्ट व्यवस्थापन

जर एखादी कंपनी शेअर बाजारामध्ये ब्लू चिप कंपनी बनली, तर त्या कंपनीच्या व्यवस्थापनातही त्याचा मोठा हात असतो. कंपनीच्या व्यवस्थापनावर आपण विश्वास ठेवू शकता यामुळे कंपनी निश्चितपणे पुढे जाण्यास मदत होते आणि त्यासोबतच जेव्हा कंपनी वाढते तेव्हा गुंतवणूकदाराची गुंतवणूकही वाढते.

मार्केट कॅपिटलायझेशननुसार, अशा अनेक ब्लू चिप कंपन्या आहेत ज्यांचा स्टॉक दीर्घकाळात चांगला उत्पन्न मिळवून

देतो. शेअर बाजारात उत्तम काम करणारे स्टॉक खालील प्रमाणे आहेत.

१. इंडियन टोबॅको कंपनी (आयटीसी) लिमिटेड
२. हिंदुस्तान युनिलिव्हर लिमिटेड (एचयूएल)
३. रिलायन्स इंडस्ट्रीज
४. टाटा कन्सल्टन्सी सर्व्हिसेस (टीसीएस)
५. तेल आणि नैसर्गिक गॅस कॉर्पोरेशन (ओएनजीसी)
६. गृहनिर्माण विकास वित्त महामंडळ (एचडीएफसी)
७. इन्फोसिस
८. आयशर मोटर्स
९. सन फार्मास्युटिकल्स इंडस्ट्रीज लिमिटेड
१०. भारतीय स्टेट बँक (एसबीआय)

जे लोक शेअर बाजारामध्ये गुंतवणूक करण्यास सुरवात करीत आहेत किंवा जे कमी जोखमीसह शेअर बाजारात

गुंतवणूक करू इच्छित आहेत, ते आपली गुंतवणूक ब्लू चिप कंपनीच्या शेअरसह प्रारंभ करू शकतात कारण मेंढ्याच्या कळपात जो गटप्रमुख असतो त्याच्या गळ्यात असलेल्या घंटेच्या आवाजाने इतर मेंढ्या त्याच्या मागोमाग जातात त्याचप्रमाणे ब्लू चिप कंपन्या या बहुतेक त्याच्या गटातील सर्वोत्तम कंपन्या असून त्या इतर कंपन्यांना दिशादर्शन देण्याचे काम करून निर्दिशांकावर प्रभाव टाकतात.

वरील गोष्टी लक्षात घेत आपण ब्लू चिप शेअर च्या माध्यमातून चांगला नफा मिळविण्यासाठी एखाद्याने त्यात किमान 4 ते 5 वर्षे गुंतवणूक करावी. कोणत्याही कंपनीत गुंतवणूक करण्यापूर्वी आपण ब्लू चिप, मिड कॅप किंवा स्मॉल कॅप असो याचे मूलभूत विश्लेषण आणि तांत्रिक विश्लेषण योग्यप्रकारे केले पाहिजे. शेअर बाजार अनिश्चिततेने परिपूर्ण आहे. आज ब्लू चिप कंपनी असलेली कंपनी भविष्यातही त्याच मार्गाने वाढत जाईल याची मुळीच शाश्वती नाही. यामुळे आपण गुंतवणूक करण्यापूर्वी संशोधन तसेच अभ्यास करूनच गुंतवणूक करावी.

१७. हेल्थ इन्शुरन्स काळाची गरज

हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसी खरेदी करणे हा प्रत्येकासाठी एक शहाणपनाचा निर्णय आहे. आजार कोणालाही कधीही होऊ शकतो, म्हणून आपण वेळेत आपल्यासाठी चांगली हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसी विकत घेणे महत्वाचे आहे. हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसी ही आपण आणि विमा कंपनीमधील करार असतो. यामध्ये तुम्ही प्रीमियम भरता आणि त्याऐवजी विमा कंपनी तुम्हाला आजार झाल्यास आधीच ठरवलेल्या रकमेनुसार उपचार खर्च देते. हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसी खरेदी करणे ही एक गुंतवणूक आहे जी तुम्ही रूग्णालयात दाखल होणे, औषधे, रूग्णवाहिका, डॉक्टरांचा सल्ला आणि इतर गोष्टींवर खर्च होण्यापासून तुम्ही कष्टाने कमावलेला पैसा सुरक्षित ठेवण्यासाठी वापरू शकता. हेल्थ इन्शुरन्स म्हणजे तुमच्या वैद्यकीय खर्चाच्या हाताळणीसाठी तुम्हाला मिळणाऱ्या आर्थिक सुरक्षेसारखा आहे.

हेल्थ इन्शुरन्सची गरज नेमकी काय?

आपण जर पाहिलतर दिवसेंदिवस औषधांच्या आणि रूग्णालयातील उपचारांसंबंधी खर्च वाढू लागला आहे. तुम्हाला गंभीर आजार किंवा अपघात झाल्यास तुम्हाला खूप मोठा आर्थिक भार सोसावा लागू शकतो. आपण जर योग्य हेल्थ इन्शुरन्स प्लॅन घेतला असेल तर ते आपल्यासाठी चांगले असते ते तुम्हाला आर्थिक बाबी सांभाळण्यात मदत करण्यासोबतच अत्यंत परवडणाऱ्या प्रीमियमच्या दरात इतरही अनेक फायदे देतात.

हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसी खरेदी करणे हे भारतात सक्तीचे नाही. परंतु नक्कीच फायदेशीर आहे आणि अनेक लोकांनी आता हेल्थ इन्शुरन्समध्ये गुंतवणूक करण्यास सुरुवात केली आहे. चला तर आपण जाणून घेऊयात हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसीचे प्रकार

वैयक्तिक हेल्थ इन्शुरन्स:

वैयक्तिक हेल्थ इन्शुरन्स प्लॅन जो व्यक्तीचे वैद्यकीय बिलांपासून रक्षण करतो तसेच तो परवडणाऱ्या दरांमध्ये उपलब्ध आहे. या हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसी मध्ये तुम्हाला आयुर्वेदिक आणि होमिओपॅथिक उपचार, डे केअर प्रक्रिया शुल्क, बॅरिएट्रिक सर्जरी, प्री आणि पोस्ट हॉस्पिटलायझेशन खर्च, अवयव दाता खर्च, रूग्णवाहिका खर्च यांच्यासाठी कव्हर मिळते आणि हि पॉलिसी रोजच्या रोख रकमेचे फायदेही देते.

फॅमिली हेल्थ इन्शुरन्स

आपण आजचा परिस्थितीचा जर विचार केला तर आपल्यासोबतच आपल्या परिवाराचा हेल्थ इन्शुरन्स असणे गरजेचे आहे म्हणूनच फॅमिली हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसी घेणे महत्वाचे आहे. या पॉलिसीची काही प्रमुख वैशिष्ट्ये अशी की त्यात अनेक सम इन्शुअर्ड पर्याय, तात्काळ फॅमिली कव्हर, आयुर्वेदिक आणि होमिओपॅथिक उपचारांसाठी कव्हेरेज, बॅरिएट्रिक सर्जरी कव्हर, प्री आणि पोस्ट हॉस्पिटलायझेशन खर्च, मॅटर्निटी आणि नवजात बालक कव्हर यांचा समावेश आहे. आपण तात्काळ फॅमिली हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसी घेऊन आपल्या परिवारास सुरक्षितता द्यावी.

क्रिटिकल इलनेस इन्शुरन्स

आपण जर हेल्थ इन्शुरन्स व्यक्तिगत किंवा फॅमिली पॉलिसी घेण्याच्या विचारात असाल तर या क्रिटिकल इलनेस इन्शुरन्स प्लॅनचा विचार करा कारण हा प्लॅन तुम्हाला कर्करोग, ट्यूमर, स्ट्रोक इत्यादींसारख्या जीवघेण्या

आजारांसाठी जास्त खर्चिक उपचारांपासून कव्हर करतो. एका क्रिटिकल इलनेस इन्शुरन्स कव्हरचा फायदा असा की, तुम्हाला गंभीर आजाराचे निदान झाल्यावर देय असलेले फायदे मिळण्यास मदत करते. क्रिटिकल इलनेस इन्शुरन्स फॉर विमेन हा प्लॅन महिलांना काही गंभीर आजार म्हणजे स्तनांचा कर्करोग, भाजणे, योनीचा कर्करोग अशा गंभीर आजारांचे निदान झाल्यास त्यांच्या गरजा पूर्ण करतो.

वृद्धांसाठी हेल्थ इन्शुरन्स:

आपण वृद्ध होत जातो यासोबतच आपले शरीर सुद्धा कमजोर होत जाते आणि आपल्या वयोमानानुसार अनेक समस्यांचा त्रासही होऊ शकतो. तसेच तुमची बचत नंतरच्या कालावधीत मर्यादित राहते. ज्येष्ठ नागरिकांसाठी हेल्थ इन्शुरन्स या समस्यांची काळजी घेतो आणि तुमच्या उतार वयात तुमच्या वैद्यकीय खर्चापासून तुमचे रक्षण करतो.

पर्सनलअक्सिडेंट इन्शुरन्स

आयुष्याचा आपण जेव्हा विचार करतो तेव्हा अनेक गोष्टी ज्याचा आपण विचार करतो नसतो किंवा ज्यासाठी आपण तयार नसतो अश्या परिस्थिती तयार असणे गरजेचे आहे. यासाठी पर्सनल अक्सिडेंट इन्शुरन्स पॉलिसी तुमची आणि तुमच्या कुटुंबाची काळजी दुर्दैवी अपघातानंतर घेते. तुम्हाला पर्सनल अक्सिडेंट इन्शुरन्स पॉलिसी विविध वैशिष्ट्यांसह मिळते जसे हॉस्पिटलमध्ये दाखल होण्यासाठी भत्ता, मुलांच्या शिक्षणाचा फायदा आणि मृत्यू कायमस्वरूपी संपूर्ण अपंगत्व, तात्पुरते अंशतः अपंगत्व, तात्पुरते संपूर्ण अपंगत्व अशा विविध गोष्टी कव्हर करते.

हेल्थ इन्शुरन्स विकत घेताना खालील गोष्टी लक्षात घ्याव्यात:

कंपनी हेल्थ इन्शुरन्स सोबतच वैयक्तिक हेल्थ इन्शुरन्स घेणे गरजेचे

कॉर्पोरेट कंपनी आपल्या कर्मचाऱ्यांना हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसीचे संरक्षण देतात, जेणेकरून तरूणांना अतिरिक्त

वैयक्तिक हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसी घेण्याची आवश्यकता भासू नये. याचबरोबर कॉर्पोरेट पॉलिसी केवळ आपण

एखाद्या कंपनीत काम करत आहोत त्याच कालावधीसाठी आपल्याला संरक्षण प्रदान करते. जेव्हा आपण ती कंपनी

सोडता तेव्हा आपलं कव्हर संपत याच्या सोबतच मर्यादित रकमेच्या बाबतीत आणि कधीकधी कॅपिंगच्या बाबतीतही

यात काही प्रतिबंध असतात. अशा परिस्थितीत स्वतः साठी आणि कुटुंबासाठी स्वतंत्र हेल्थ इन्शुरन्स पॉलिसी घेणे

शहाणपणाचा निर्णय आहे, जो आपण नोकरी बदलतांनाही सतत संरक्षण प्रदान करतो.

प्राप्तिकर लाभ

आरोग्य विमा पॉलिसी खरेदी करण्याचा एक महत्त्वाचा फायदा म्हणजे आपल्याला आयकर कायदानुसार स्वतंत्र कर

लाभ मिळतो. आयकर कायद्याच्या कलम ८० डी अंतर्गत आरोग्य विमा पॉलिसीवर पंचवीस हजार रुपयांपर्यंत सूट

मिळते. तसेच आयकर कायद्याच्या कलम ८० सी अंतर्गत जीवन विमा पॉलिसी प्रीमियमवर आपल्याला दीड लाख

रुपयांपर्यंत सूट मिळते. आपल्याकडे वयोवृद्ध पालक असल्यास त्यांच्या पॉलिसीवर देखील अतिरिक्त सवलत आहे.

यामुळे कर वाचविण्यात मदत होते.

१८. फायनान्शियल प्लॅनिंग

करोनामुळे या विषाणूमुळे जगातील प्रत्येक व्यक्तीपुढे आर्थिक पेच निर्माण झाले आहेत. पण, याची तीव्रता प्रत्येकाला वेगवेगळी जाणवणार आहे. आपण आजच्या या लेखातून योग्य आर्थिक नियोजन कसे महत्वाचे आहे हे समजून घेऊयात.

“फायनान्शियल प्लॅनिंगचा” अर्थ समजून घेण्यासाठी आपण प्रथम “फायनान्स” या शब्दाचा अर्थ समजून घेऊयात त्यालाच आपण पैसा किंवा वित्त म्हणून ओळखतो. “प्लॅनिंग” या शब्दाचा अर्थ असा आहे कि नियोजन अशा प्रकारे आपण जर “फायनान्शियल प्लॅनिंग” या जोड शब्दाचा एकत्रित विचार केला तर त्याचा अर्थ वित्तीय नियोजन किंवा आर्थिक नियोजन असा होतो. आर्थिक नियोजनाचा अर्थ सोप्या शब्दांत असा आहे की आपल्या जीवनात सर्व प्रकारच्या वित्त किंवा आर्थिक गरजा पूर्ण करण्याची योजना बनविणे होय.

आर्थिक नियोजन कधी सुरू करावे?

आर्थिक नियोजनाची पहिली पायरी म्हणजे जसे लहानपणापासून पालक आपल्या मुलांना पॉकेट मनीमधून पैसे वाचवण्याची सवय अवलंबण्यास शिकवतात यातूनच आर्थिकदृष्ट्या मुले साक्षर बनतात. जर आर्थिक नियोजनाचा धडा विद्यार्थी दशेमधूनच मिळाला असेल तर मनुष्य आपले संपूर्ण आयुष्य आनंदात आणि समाधानाने जगू शकतो. उदारणार्थ जगातील सर्वात श्रीमंत व्यक्ती वॉरेन बफेटने विद्यार्थी दशेतूनच कमाई आणि आर्थिक नियोजन करण्यास सुरुवात केली. त्यांनी वयाच्या 14 व्या वर्षी पैसे वाचवले आणि गुंतवणुकीस सुरुवात केली तरी सुद्धा ते असे मानतात की त्यांनी गुंतवणूकीसाठी बराच वेळ घेतला मला असे वाटते कि त्यांचा यशामागील रहस्य हेच आहे. जर आपण आज कोणत्याही वयाचे आहात आणि आपण प्रथमच आर्थिक नियोजनाबद्दल शिकत असाल तर उशीर करू नका. आर्थिक नियोजन करा. लक्षात ठेवा, आपण किती पैसे कमवता याने काहीही फरक पडत नाही पण तुम्ही आर्थिक नियोजन करता का याने नकीच फरक पडतो.

आपण खालील प्रमाणे योग्य आर्थिक नियोजन करू शकतो. आर्थिक नियोजन कश्या प्रकारे करावे हे आपण आता समजून घेऊयात.

१. मासिक उत्पन्नाचे योग्य विभाजन

आपण योग्य आर्थिक नियोजनाची सुरुवात करताना आपल्या उत्पन्नाचे योग्य विभाजन करणे आवश्यक आहे. आपण लक्षात ठेवले पाहिजे कि आपल्या महिन्याच्या एकूण कमाईपैकी जास्तीत जास्त 30% रक्कम घरातील दैनंदिन खर्चासाठी वापरावी. नंतर आपण बँक कर्जसाठी 30% रक्कम वापरा. यानंतर भविष्यातील सुरक्षिततेसाठी, महिन्याच्या उत्पन्नाच्या 30% पैशाची बचत झाली पाहिजे, हा आर्थिक नियोजनाचा एक महत्वाचा भाग आहे. आपल्या उत्पन्नापैकी उर्वरित 10% रक्कम आपण आपल्या करमणुकीसाठी वापरावी. अश्या प्रकारे आपण १०० % उत्पन्नाचे विभाजन करू शकतो.

२. मुदत विमा योजना

मुदत विमा हे एकमेव आर्थिक साधन आहे जे आपल्या कुटुंबास सर्वात आर्थिक सुरक्षा प्रदान करते. मुदतीच्या विम्याचे प्रीमियम खूप कमी असते आणि त्याच वेळी ते मृत्यूनंतर कुटुंबास मोठी रक्कम देते. त्या तुलनेत, कोणतीही अन्य विमा योजना मुदत योजनेच्या विमापेक्षा अधिक आर्थिक सुरक्षा देत नाही.

असे म्हणतात की भीती पसरवून विमा विकला जातो. हे बऱ्याच अंशी खरे आहे, परंतु त्यामध्ये मृत्यू हे अंतिम सत्य आहे. जे टाळता येत नाही. कुटुंबातील जबाबदार सदस्याच्या आकस्मिक निधनानंतर मोठ्या प्रमाणात पैशांनी कुटुंबाचे भविष्य सुरक्षित केले जाते. दहा उपयुक्त विमा योजनांमध्ये गुंतवणूक करण्यापेक्षा योग्य मुदतीची विमा योजना निवडणे चांगले. त्यामुळे मुदत विमा मध्ये गुंतवणूक करण्यास उशीर करू नका.

३. उत्पन्न वाढवणे

वॉरन बफे म्हणतात की कोणत्याही एका मार्गावरून 100 रुपये मिळवणे यापेक्षा आपण 100 माध्यमांद्वारे 100 रुपये मिळविणे चांगले आहे. 100 माध्यमापैकी 1 मार्ग जरी बंद केला तर ९९ रुपये आपल्या हातात येतील. परंतु जर 100 रुपये देणारा 1 मार्ग बंद झाला तर आपली संपूर्ण कमाई थांबेल. पहिला मार्ग न सोडता तुमच्या बचतीतून नवीन मार्ग शोध व चांगली कमाई सुरू करण्याचा विचार करा.

४. गुंतवणूकीचा योग्य मार्ग

100% जोखमी असेल अश्या कोणत्याही ठिकाणी बचतीची सर्व रक्कम कधीही गुंतवू नका. गुंतवणूक नेहमी पूर्ण सराव केलेल्या आर्थिक साधनांमध्ये असावी. आपण गुंतवणूकीच्या बाबतीत कोणत्याही व्यक्तीवर अवलंबून राहणे महत्वाचे नाही. गुंतवणूकीच्या बाबतीत कधीही भावनिक निर्णय घेऊ नका. कुटुंब सांगत असलेल्या किंवा एखाद्याने केले आहे.

त्या आधारावर कोणत्याही आर्थिक योजनेत गुंतवणूक करू नका.

शेअर्स मार्केट हा गुंतवणूक करण्याचा उत्तम मार्ग आहे, परंतु आपण स्वतः सराव करून स्टॉक मार्केटमध्ये गुंतवणूक केली पाहिजे. आपल्याकडे शेअर बाजाराचा सराव करण्यासाठी वेळ नसेल तर म्युच्युअल फंडाचा सोपा मार्ग निवडा. म्युच्युअल फंडाचा सराव तुम्ही फारच कमी वेळात करू शकता आणि या सरावसाठी तुम्ही चांगल्या आर्थिक सल्लागाराची मदत घेऊ शकता.

५. कर्जापासून मुक्त होण्यासाठी आणि गुंतवणूकीसाठी अधिक पावले उचला

जर आपल्याला कोणत्याही अडचणीशिवाय आरामदायी जीवन जगण्याची इच्छा असेल तर कर्जापासून मुक्त असणे फार महत्वाचे आहे. आपण हे लक्षात घेतले पाहिजे कि आपल्या उत्पन्नाच्या 30% कर्ज घेणे योग्य आहे त्यापेक्षा जास्त घेणे टाळावे. तसेच आपण पूर्णपणे कर्जमुक्त असल्यास प्रथम बचत करण्याची सवय अंगीकारली पाहिजे. यासोबतच योग्य गुंतवणूकीसाठी दरमहा बचत वाढवावी.

६. मेडिकलेम

वैद्यकीय आपत्ती जसे की अपघात, साथीचे रोग, डेंग्यू, मलेरिया, गॅस्ट्रो आणि इतर गंभीर आजार आपणास माहिती आहेत. या आजारांसाठी रुग्णालयात भरती व्हावं लागत. अशा वेळी किमान 5000 ते १ लाख रुपये खर्च करावे लागतात. आपण कितीही निरोगी असलो, तरी आपल्या सोबत दुर्घटना होणार नाही किंवा आपण आजारी पडणार नाही याची शाश्वती आपण घेऊ शकत नाही. आपल्या बरोबरच कुटुंबातील कोणत्याही सदस्याला या आपत्तीचा सामना करावा लागू शकतो. अशा आपत्कालीन परिस्थितीत, रुग्णालयाच्या उपचारांसाठी मोठ्या पैश्याची गरज भासते तेव्हा आपल्याला आपल्या बचतीचा पैसा वापरावा लागतो. जर तेही कमी पडले तर कोणाकडून कर्ज घेणे, दागिने विक्री करणे, जमीन मालमत्ता विक्री करणे आणि कधीकधी घर विकण्याची शक्यता देखील आहे. संपूर्ण

कुटुंबासाठी एक चांगली मेडिकलेम प्लॅन असणे फायदेशीर आहे. कोणतीही वैद्यकीय आपत्ती झाल्यास पैसे उभे करण्याची कोणतीही वेदना नाही आणि सर्वोत्तम उपचारांचा फायदा घेऊन आम्ही शक्य तितक्या लवकर परिस्थिती सुधारू शकतो.

११. इक्विटी म्युच्युअल फंड

आपण तज्ञांकडून हे देखील ऐकले असेल की गुंतवणूकीसाठी म्युच्युअल फंड हा एक चांगला पर्याय आहे, जेथे परतावा देखील चांगला असतो. त्याच वेळी, शेअर बाजाराच्या तुलनेत जोखीम कमी आहे. परंतु प्रत्येकाने म्युच्युअल फंड बाजार समजून घेऊन त्यामध्ये गुंतवणूक करणे आवश्यक आहे. इक्विटी म्युच्युअल फंड म्हणजे काय आहे, किती परतावा मिळवता येतो ते जाणून घेऊया. इक्विटी म्युच्युअल फंडामध्ये गुंतवणूक कशी करावी हे देखील जाणून घ्या.

इक्विटी फंड हा म्युच्युअल फंड आहे जो प्रामुख्याने स्टॉकमध्ये गुंतवणूक करतो. इक्विटी फंडांना स्टॉक फंड म्हणूनही ओळखले जाते. स्टॉक म्युच्युअल फंडांचे मुख्यत्वे कंपनीचे आकार, पोर्टफोलिओ आणि भूगोल या धारणा असलेल्या गुंतवणूकीच्या शैलीनुसार वर्गीकृत केले जाते.

इक्विटी फंड हा म्युच्युअल फंडाचा एक प्रकार आहे ज्यात पोर्टफोलिओ मॅनेजरला व्यवसायाच्या मालकीमध्ये

भागधारकांच्या रोख गुंतवणूकीची आवश्यकता असते, ज्यास इक्विटी म्हणूनही ओळखले जाते, जसे की सार्वजनिकपणे व्यापार केलेल्या कंपन्यांच्या सामान्य शेअर्स असतात.

भौगोलिक आधारावर इक्विटी म्युच्युअल फंडाचे चार प्रकार आहेत:

१. आंतरराष्ट्रीय इक्विटी फंड: तुम्हाला अमेरिका किंवा जपानमध्ये सूचीबद्ध असलेल्या कंपनीच्या शेअर्समध्ये गुंतवणूक करायची असेल तर तुम्ही आंतरराष्ट्रीय इक्विटी फंडामध्ये गुंतवणूक करावी. हे प्रत्यक्षात इक्विटी फंड आहेत जे

गुंतवणूकदाराकडून पैसे उभे करून परकीय शेअर बाजारात गुंतवणूक करतात. जर तुम्हाला तुमच्या बचतीतील काही हिस्सा परदेशी शेअर बाजारात गुंतवायचा असेल तर तुम्ही आंतरराष्ट्रीय इक्विटी फंडाची निवड करावी.

२. ग्लोबल इक्विटी फंड: ग्लोबल इक्विटी फंड गुंतवणूकदारांच्या पैशांची गुंतवणूक देशांतर्गत आणि परकीय कोणत्याही शेअर बाजारात करू शकतात. परकीय स्टॉक मार्केटमध्ये एकूण फंडाच्या 80% आणि देशांतर्गत शेअर बाजारात 20% पर्यंत गुंतवणूक करणारे फंड ग्लोबल इक्विटी फंडाच्या अखत्यारीत येतात.

३. वर्ल्डवाइड इक्विटी फंड: तुम्हाला जर थोड्याच वेळात तुमच्या गुंतवणूकीवर चांगला परतावा मिळावायचा असेल तर तुम्ही फंड मॅनेजरला जगातील कोणत्याही स्टॉक मार्केटमध्ये तुमचे पैसे गुंतविण्याचा अधिकार द्या. जगातील

कोणत्याही देशाच्या स्टॉक मार्केटमध्ये गुंतवणूक करून फंड मॅनेजर चांगला परतावा मिळवण्याचा प्रयत्न करतो.

४. डोमेस्टिक इक्विटी फंड: हे इक्विटी फंड गुंतवणूकदारांची गुंतवणूक केवळ शेअर बाजारात सूचीबद्ध कंपन्यांच्या शेअर्समध्ये करतात. सध्या देशात बहुतांश इक्विटी फंड या श्रेणीतील आहेत.

आपण मार्केट कॅपनुसार विचार केला तर त्यानुसार इक्विटी म्युच्युअल फंडाचे खालील प्रमाणे 5 प्रकार आहेत:

१. लार्ज कॅप इक्विटी फंड: देशांतर्गत शेअर बाजारावर सूचीबद्ध लार्ज कॅप समभाग जास्त बदलत नाहीत. मार्केट कॅपच्या मते या कंपन्यांचा शेअर बाजाराच्या चढ-उतारांमुळे प्रत्यक्षात कमी परिणाम होतो. ज्यांना जास्त जोखीम घ्यायची नसते त्यांनी लार्ज कॅप इक्विटी फंडात गुंतवणूक केली.

२. मल्टी कॅप इक्विटी फंड: खरं तर, मल्टी कॅप इक्विटी फंड बहुतेक लार्ज कॅप आणि काही मिड-कॅप कंपन्यांमध्ये गुंतवणूक करतात. यामुळे प्रत्यक्षात फंड मॅनेजरला गुंतवणूकदारांना जास्त पैसे मिळविण्यात मदत होते.

३. मिड कॅप इक्विटी फंड: हा फंड स्टॉक मार्केटमध्ये सूचीबद्ध कंपन्यांमध्ये गुंतवणूक करतो ज्यांना खरंच मोठ्या कॅप्स बनण्याची क्षमता असते. याचा अर्थ असा आहे की मध्यम आकाराच्या कंपन्या ज्यांची बॅलन्सशीट चांगली आहे, नफा चांगला आहे आणि ज्यांना खूप ऑर्डर आहेत. मिड कॅप इक्विटी फंड कमी जोखीम घेऊ इच्छित असणाऱ्या गुंतवणूकदारांसाठी असतात.

४. स्मॉल कॅप इक्विटी फंड: स्मॉल कॅप इक्विटी फंड खरोखरच उच्च जोखीम असणाऱ्या गुंतवणूकदारांसाठी आहे ज्यांना 10 वर्षांपेक्षा जास्त कालावधीसाठी गुंतवणूक करायची आहे. एखाद्याने आर्थिक सल्लागाराशिवाय स्मॉल कॅप म्युच्युअल फंडामध्ये गुंतवणूक करू नये.

५. मायक्रो कॅप इक्विटी फंड: मायक्रो कॅप इक्विटी फंडाच्या माध्यमातून फंड मॅनेजर अगदी लहान कंपन्यांमध्ये गुंतवणूक करतो त्याला मायक्रो कॅप इक्विटी फंड म्हणतात.

इक्विटी म्युच्युअल फंडामध्ये गुंतवणूक कशी करावी

आपण खालील माध्यमातून इक्विटी म्युच्युअल फंडामध्ये गुंतवणूक करू शकता.

१. आपण म्युच्युअल फंडाच्या वेबसाइटवरून थेट गुंतवणूक करू शकता.

२. आपण म्युच्युअल फंड सल्लागारची सेवा देखील वापरू शकता.

३. आपण आपल्या कागदपत्रांसह म्युच्युअल फंड कंपनीच्या कार्यालयात जाऊन गुंतवणूक करू शकता.

२०. इक्विटी लिंक सेव्हिंग स्कीम (ईएलएसएस) टॅक्स बचतीचा उत्तम पर्याय

अनेक म्युच्युअल फंड गुंतवणूकदार कलम ८० सी अंतर्गत कर बचतीसाठी सर्वोत्कृष्ट इक्विटी लिंक सेव्हिंग स्कीम

(ईएलएसएस) शोधत आहेत. कलम ८० सी अंतर्गत ईएलएसएस म्युच्युअल फंडामध्ये दीड लाख रुपयांपर्यंत गुंतवणूक करून कर सूट मिळू शकते. या आर्थिक वर्षात कराच्या सूटचा फायदा घेण्यासाठी आपण ३१ मार्चपर्यंत ईएलएसएसमध्ये गुंतवणूक करू शकता.

आपण ईएलएसएसमध्ये गुंतवणूक करण्यापूर्वी काही गोष्टी लक्षात ठेवाव्यात. ईएलएसएसमध्ये गुंतवणूक केल्यानंतर दीर्घ मुदतीत चांगले उत्पन्न मिळते. जर तुम्हाला इक्विटी योजनेत गुंतवणूक करणे परवडत असेल तर तुम्ही ईएलएसएसमध्ये पैसे गुंतवावे. ईएलएसएसमध्ये गुंतवणूक करताना आपण हे ध्यानात ठेवले पाहिजे कि जोखीम या योजनांशी संबंधित आहे.

ते अल्पावधीतही अस्थिर होऊ शकतात. निश्चितच, ईएलएसएसमध्ये दीर्घ मुदतीत जास्त उत्पन्न देण्याची क्षमता आहे.

तथापि, ईएलएसएसमधील गुंतवणूकीचे हे एकमेव कारण असू नये.

आपण जोखीम घेऊ शकत नसल्यास त्यामध्ये गुंतवणूक करणे टाळा. लक्षात ठेवा की त्यांची बहुतांश गुंतवणूक

समभागांमध्ये आहे. जर तुम्हाला जोखीम घ्यायची नसेल तर पब्लिक प्रॉव्हिडंट फंड (पीपीएफ), ५ वर्षांच्या बँक ठेवी

इत्यादी पर्याय आहेत याचा आपण विचार करावा.

आपण बरेचदा ईएलएसएस स्कीम बदल एक गोष्ट ऐकली असेल. आपल्याला सांगितले जाते की कलम ८० सी अंतर्गत उपलब्ध पर्यायांपैकी तीन वर्षांचा लॉक-इन कालावधी ईएलएसएसमध्ये आहे. हे खरे आहे की टॅक्स सेव्हिंग म्युच्युअल फंडात तीन वर्षांचा कालावधी असतो. तथापि, याचा अर्थ असा नाही की आपण केवळ तीन वर्षांचा कालावधी लक्षात घेऊन त्यामध्ये गुंतवणूक करावी. कारण या मूलभूतपणे इक्विटी म्युच्युअल फंड योजना आहेत. म्हणूनच, किमान पाच ते सात वर्षांच्या गुंतवणूकीच्या दृष्टीकोनातून एखाद्याने त्यामध्ये गुंतवणूक करावी. अंतिम गोष्ट अशी आहे की ईएलएसएस हा आपल्या आर्थिक योजनेचा एक भाग असावा. ते दीर्घकालीन आर्थिक उद्दिष्टे पूर्ण करण्यात मदत करतात. जोपर्यंत त्यांची कामगिरी चांगली असेल तोपर्यंत आपण या योजनांमध्ये गुंतवणूक करणे सुरू ठेवू शकता.

इक्विटी लिंकड सेव्हिंग्ज स्कीममध्ये गुंतवणूकचे फायदे

1. ऑनलाईन पद्धतीने त्यात गुंतवणूक करू शकता

अनेक कंपन्यांकडे इक्विटी लिंकड सेव्हिंग्ज स्कीममध्ये गुंतवणूक करण्याचा पर्याय आहे. आपण ऑनलाईन पद्धतीने त्यात गुंतवणूक करू शकता. गुंतवणूकीची कोणतीही मर्यादा नाही आणि गुंतवणूकीवर जास्तीत जास्त 1.5 लाख रुपयांची सूट आहे. परिपक्वता नंतरही आपण यात राहू शकता.

2. कर बचतीसाठी ईएलएसएस निवडा (कर बचत योजना)

इक्विटी लिंकड सेव्हिंग्ज स्कीम (ईएलएसएस) हा कर बचत करण्याचा एकमात्र पर्याय नाही. आपल्याला येथे चांगले परतावा देखील मिळतो. याच्या मदतीने आपण आपल्या पोर्टफोलिओमध्ये विविधता आणू शकता. इक्विटी लिंकड सेव्हिंग्ज स्कीम (ईएलएसएस) हे फंड दीर्घकालीन लक्ष्यांसाठी चांगले आहेत

3. 3 वर्षांचा दीर्घकालीन लॉक-इन

इक्विटी लिंकड सेव्हिंग्ज स्कीममधील गुंतवणूकीतून अवांछित परतावा मिळण्याची अपेक्षा करू नका. ईएलएसएस इक्विटी फंड आहेत आणि इक्विटीमध्ये चढ-उतार आहेत. 3 वर्षांचा दीर्घकालीन लॉक-इन अधिक फायदेशीर आहे. आर्थिक वर्षाच्या सुरुवातीपासूनच गुंतवणूकीचे वितरण करणे योग्य आहे.

4. इक्विटी फंडात गुंतवणूक

इक्विटी लिंकड सेव्हिंग्ज स्कीम (ईएलएसएस) इक्विटी फंडात किमान 80 टक्के गुंतवणूक करते. तथापि, नियमित योजनेच्या किमान 65 टक्के गुंतवणूक इक्विटीवर जाते. ईएलएसएसची गुंतवणूक वेगवेगळ्या मार्केट कॅप्समध्ये शक्य आहे. आणि 80 सी अंतर्गत गुंतवणूकीवर करात सूट आहे. ईएलएसएसमध्ये 3 वर्षांचा लॉक-इन कालावधी असतो तर नियमित योजनेत लॉक-इन नसते. केवळ सर्वात कमी लॉक-इनमुळेच ईएलएसएस निवडू नका.

5. लवचिकता

ईएलएसएस फंडात गुंतवणूक केल्यास एसआयपीमार्फत तुम्हाला बरीच लवचिकता मिळते. थोड्या प्रमाणात एसआयपी सुरू करून आपण नंतर ते वाढवू शकता. अशा प्रकारे, आपणास गुंतवणूकीचा भार पडणार नाही आणि आपली भांडवलदेखील वाढेल. जर आपले विद्यमान निधी अपेक्षेनुसार काम करत नसेल तर आपल्या गुंतवणूकीस वेगळ्या ईएलएसएस फंडामध्ये रुपांतरित करण्याचा पर्याय आपल्याकडे आहे. ईएलएसएसमध्ये गुंतवणूक

करण्यापूर्वी आपण ज्या महत्वाच्या गोष्टी लक्षात घेतल्या पाहिजेत त्यामध्ये फंड रिटर्न, फंड हाऊसचा इतिहास, खर्चाचे प्रमाण, फंड मॅनेजर आणि वित्तीय पॅरामीटर्स समाविष्ट आहेत.

6. परतावा

ईएलएसएसचा परतावा पूर्णपणे करमुक्त असतो आणि कर बचत एफडी आणि पीपीएफच्या तुलनेत ईएलएसएसचा लॉक- इन कालावधी कमी असतो. ईएलएसएसकडे वाढ आणि लाभांश दोन्ही पर्याय आहेत. या योजनेत लाभांश पुनर्निवेश पर्याय उपलब्ध नाही.

२.१. शेअर मार्केट गुंतवणूक मंत्रा

प्रत्येकाला शेअर मार्केटमध्ये गुंतवणूक करावीशी वाटते आणि त्यासोबत नफा सुद्धा कमवायचा असतो, परंतु त्याच्याकडे गुंतवणूक करण्याच्या नियमांविषयी आणि सावधगिरीविषयी योग्य ज्ञान नसल्यामुळे बहुतेक वेळा अनेकजण अगदी अल्प काळासाठी गुंतवणूक करतात किंवा गुंतवणूकही करीत नाहीत.

आपल्याला माहित आहे कि गुंतवणूकदारांना नफा मिळवण्यासाठी शेअर मार्केट हा एक चांगला पर्याय आहे, परंतु जर गुंतवणूक करताना योग्य खबरदारी घेतली तर तोटा होण्याचा धोका टाळू शकतो.

गुंतवणूक करताना जर आपण खालील गोष्टीं विचार घेतल्यातर आपण शेअर मार्केट मधील गुंतवणुकीमध्ये खूप मोठा फायदा मिळवू शकता.

जस प्रत्येकाला रात्रभरामध्ये श्रीमंत होण्याची इच्छा असते, परंतु मोजकेच लोक हे स्वप्न पूर्ण करू शकतात. कारण नशीब, संयम आणि ज्ञान या तिन्ही गोष्टीं श्रीमंत होण्यासाठी आवश्यक आहेत. जरी रात्रभरात श्रीमंत होण्याचे बरेच मार्ग आहेत, परंतु जर आपण योग्य मार्गाबद्दल बोललो तर त्यापैकी एक म्हणजे शेअर मार्केट मधील गुंतवणूक होय. तर चला आज आपण समजून घेऊ या शेअर मार्केट मधील गुंतवणुकीचा मंत्रा

१. संयम ठेवा

कोणत्याही कंपनीच्या शेअर्समध्ये गुंतवणूक केल्यानंतर, उद्या आपण लक्षाधीश व्हाल असे आपल्याला वाटत असल्यास आपण पूर्णपणे चुकीचा विचार करीत आहात. शेअर मार्केटमध्ये गुंतवणूक करताना सर्वात मोठी गोष्ट जी आपल्याला यशस्वी करते ती म्हणजे संयम होय. गुंतवणूकीनंतर धीर धरा, समभागांच्या किंमती किती वेगवान वाढतात व कमी होत आहेत ते पहा आणि योग्य निर्णय घ्या.

२. आपण शेअर बाजारात गुंतवू शकतो तेवढेच पैसे गुंतवा

बहुतेक वेळा असे दिसून येते की गुंतवणूकदारांनी आवश्यक ती रक्कम शेअर मार्केट मध्ये ठेवली असते. अशा परिस्थितीत ते ती रक्कम बराच काळ शेअर बाजारात ठेवू शकत नाहीत आणि त्यातील तोटाही ते सहन करू शकत नाहीत. अशा गुंतवणूकदारांसाठी शेअर्समध्ये गुंतवणूक करणे खूप धोकादायक करार आहे. जर नफा असेल तर ते ठीक आहे, परंतु नुकसानाची परिस्थिती त्यांच्यासाठी मानसिक आणि आर्थिक दडपण निर्माण करते. म्हणूनच, गुंतवणूकदारांनी कधीही आवश्यक असलेली रक्कम गुंतवू नये. तसेच तोटा आणि नफ्याची चिंता न करता आपण बाजारात ठेवू शकता असे पैसे गुंतवावेत .

३. कंपनीचा भूतकाळातील परफॉर्मन्स लक्षात घ्या

गुंतवणूक करण्यापूर्वी कोणत्याही कंपनीचे जुने रेकॉर्ड बघितले पाहिजे अन्यथा तशीच गुंतवणूक केल्यास नुकसान होऊ शकते. म्हणून कोणत्याही कंपनीचे शेअर्स खरेदी करण्यापूर्वी त्याची विश्वासार्हता तपासा आणि मगच गुंतवणूक करा.

४. शेअर बाजार समजून घ्या

जुगार खेळण्यापेक्षा म्हणजेच डोळे झाकून गुंतवणूक करण्यापेक्षा शेअर बाजार समजून घेऊन योग्य वेळी योग्य गुंतवणूक करणे हीच यशाची एकमेव गुरुकिल्ली आहे. जर योग्य वेळी योग्य ठिकाणी गुंतवणूक केल्यास तसेच योग्य वेळी पैसे कसे काढायचे हे आपल्याला माहित असेल तर आपल्याला कोणतीही अडचण होणार नाही आणि कधीही आपले नुकसान होणार नाही.

५. स्वतः ला समजून घ्या

शेअर बाजारासोबत, समभागांची किंमत, उत्पादनाचे मूल्य समजून घेण्यापूर्वी आपल्याला स्वतःला समजून घेणे

आवश्यक आहे. आपण किती जोखीम घेऊ शकता आणि आपण आपल्या भावनांवर किती नियंत्रण ठेवू शकता ते फार महत्वाचे आहे.

६. तोट्यातून शिका

जुनी म्हण आहे की शेअर बाजारामधील आपली पहिली हानी म्हणजे सर्वात छोटा तोटा म्हणून नुकसानीबद्दल कधीही अस्वस्थ होऊ नका, त्यातून शिका आणि पुढे जा. नफा मिळेल तेव्हा खूप उत्साही होऊ नका.

७. वेळीच विक्री

एखादा समभाग भविष्यात कशी कामगिरी नोंदवेल याचा अंदाज न घेता केवळ वर्तमान स्थितीच्या आधारे त्यात पैसे गुंतवणे घातक ठरू शकते. त्या समभागाने कालांतराने चांगली कामगिरी नोंदवली नाही, उलटपक्षी त्याच्या मूल्यात सतत घसरणच होऊ लागली तर तुम्ही तुमची चूक मान्य करायला हवी व वाढीव तोटा टाळण्यासाठी तो समभाग विकून टाकला पाहिजे.

८.वैविध्य जपा

आधी म्हटल्याप्रमाणे आपण ज्या कंपनीत पैसे गुंतवतो त्यातील प्रत्येक कंपनीची भरभराट होईलच असे नाही. मायक्रोसॉफ्टचे बिल गेट्स किंवा ॲमेझॉनचे जेफ बेझोस यांच्यासारख्यांची उदाहरणे अपवादात्मक असतात. आपली गुंतवणूक ही केवळ एकाच स्टॉकपुरती मर्यादित असू नये. विविध सेक्टरच्या आघाडीच्या व अनेक वर्ष सातत्यपूर्ण कामगिरी करणाऱ्या कंपन्यांचे समभाग विकत घेणे फायद्याचे ठरते.

९.विश्वसनीय स्टॉक ब्रोकर निवडा

विश्वासाहर् आणि प्रतिष्ठित ब्रोकर निवडल्यास गुंतवणूकदारासाठी फायदेशीर ठरू शकतो. एक सुरक्षित व्यापार व्यासपीठ प्रदान करण्याव्यतिरिक्त, अशा मध्यस्थ बऱ्याच मूल्यवर्धित सेवा प्रदान करतात. ते बऱ्याचदा ग्राहकांना संशोधन अहवाल आणि शेअर बाजाराविषयी उपयुक्त माहिती प्रदान करतात. याव्यतिरिक्त, खातेधारकांना भेडसावणाऱ्या कोणत्याही अडचणी तातडीने सर्वात प्रभावी पद्धतीने सोडवल्या गेल्या पाहिजेत यासाठी ते उत्कृष्ट ग्राहक सेवा प्रदान करतात.

१०.जागतिक घडामोडीवर लक्ष ठेवा

शेअर बाजारात गुंतवणूक केल्यानंतर तुम्हाला केवळ कंपन्यांच्या चढउतारांकडेच लक्ष द्यावे लागणार नाही तर जगभरात होणाऱ्या हालचालींवरही लक्ष ठेवले पाहिजे. जगाच्या कोणत्याही भागात घडलेल्या घटनेचा किंवा अपघाताचा थेट परिणाम शेअर बाजारावर होतो. म्हणून आपणास नेहमीच अद्ययावत माहिती ठेवावी लागेल.

२.२. दीर्घ गुंतवणुकीसाठी स्मॉल कॅप म्युच्युअल फंड चांगला पर्याय

म्युच्युअल फंडातील गुंतवणुकीबद्दल आपण जेव्हा विचार करतो तेव्हा आपल्या डोळ्या समोर म्युच्युअल फंडातील

प्रमुख प्रकार इक्विटी म्युच्युअल फंड हा येतो कारण इक्विटी फंड उच्च जोखमीसह उच्च परतावा देतात. बहुतेक इक्विटी फंड कंपन्यांच्या बाजार भांडवलानुसार गुंतवले जातात. सोप्या शब्दांत सांगायचे तर स्टॉक मार्केटमध्ये गुंतवणूक करणाऱ्या फंडांना इक्विटी फंड म्हणतात. त्यापैकी बहुतेक लोक कमी वेळात अधिक नफा मिळवण्याच्या कल्पनेने गुंतवणूक करतात.

इक्विटी म्युच्युअल फंडामधील बहुतांश गुंतवणूक हि स्टॉक मार्केटमध्ये गुंतवणूकीसाठी वापरली जाते. हे म्युच्युअल फंड स्टॉक मार्केटमध्ये जोखीम घेण्यास तयार असलेल्या गुंतवणूकदारांसाठी फायदेशीर ठरू शकतात. कारण जर इक्विटी फंडामध्ये जास्त नफा असेल तर त्याबरोबरच धोकाही तितकाच जास्त आहे.

इक्विटी फंडाचे अनेक प्रकारे वर्गीकरण केले जाऊ शकते. इक्विटी फंड प्रामुख्याने लार्ज कॅप, मिड कॅप आणि स्मॉल कॅपमध्ये विभागले जातात. चला तर मग जाणून घेऊयात स्मॉल कॅप म्युच्युअल फंडातील गुंतवणुकीबद्दल व त्यातून मिळणाऱ्या परताव्या बाबत. आपण जर पाहिलं की गेल्या काही वर्षांत लघु व्यवसायांचा विकास करण्यासाठी सरकारने विविध प्रकारचे उपक्रम आणि संधी सुरू केल्या आहेत. त्यामुळे दीर्घकाळात लहान कंपन्यांचा आर्थिक विकासातील वाटा विस्तारीत होत आहे व गुंतवणूक करणार्यांना चांगला परतावा मिळताना दिसत आहे.

या गुंतवणुकी मध्ये असलेले जोखीम हाताळण्यासाठी म्युच्युअल फंड कंपन्यांकडून ३६० डिग्री जोखीम विश्लेषण फ्रेमवर्क वापरला जात आहे.

गेल्या काही दिवसांपासून बरेच गुंतवणूकदार स्मॉल कॅप फंडातील गुंतवणूकीकडे वळले आहेत. तुम्हाला देखील स्मॉल कॅपमध्ये गुंतवणूक करायची असेल तर प्रथम आपण म्युच्युअल फंडाची वर्गवारी समजणे फार महत्वाचे आहे. स्मॉल कॅप फंडसमध्ये आपल्याला उच्च परतावा देण्याची शक्ती असते, परंतु अधिक जोखीम देखील असते हे लक्षात घेतलेले पाहिजे. अशा परिस्थितीत तुम्ही स्मॉल कॅपमध्ये किती आणि कशी गुंतवणूक करावी हे समजून घेऊनच गुंतवणूक करावी.

गेल्या तीन वर्षांत म्युच्युअल फंडांच्या स्मॉलकॅप म्युच्युअल फंड योजनेत उत्कृष्ट परतावा मिळाला आहे. तथापि, एका वर्षाच्या कालावधीत कमी परतावा मिळाला आहे. शेअर बाजाराची घसरण हे त्याचे कारण आहे. या पडझडीचा फटका स्मॉलकॅप आणि मिडकॅप समभागांना बसला आहे.

स्मॉल कॅप म्युच्युअल फंड हा असा फंड आहे जो कमी मार्केट कॅप असलेल्या कंपन्यांमध्ये गुंतवणूक करतात. शेअर बाजारात अशा सूचीबद्ध कंपन्यांच्या व्यवसायात वाढ होण्याच्या वेगाने होणार्या संभाव्यतेचे मूल्यांकन केल्यानंतर या कंपन्यांची ओळख पटली जाते. स्मॉल कॅप म्युच्युअल फंड मार्केट कॅपच्या बाबतीत शेअर बाजाराच्या टॉप 250 कंपन्यांव्यतिरिक्त अन्य कंपन्यांमध्ये गुंतवणूक करते.

स्मॉल कॅप म्युच्युअल फंडाच्या विभागात फंड मॅनेजरला मोठ्या संख्येने स्टॉक निवडण्याचे स्वातंत्र्य आहे. भांडवली बाजार नियामक सेबीने या योजनेतील अटींचा निर्णय घेतल्यानंतर फंड मॅनेजरकडे लार्ज-कॅप आणि मिड-कॅप विभागात गुंतवणूक करण्याचे मर्यादित पर्याय आहेत.

आपल्याला स्मॉल कॅप फंडा मध्ये किती कालावधीसाठी गुंतवणूक करावी असा प्रश्न पडतो तर स्मॉल कॅप म्युच्युअल फंडात केवळ दीर्घ मुदतीसाठी गुंतवणूक करावी हे त्याचे उतर आहे. आपण 15 ते 17 वर्षासाठी गुंतवणूक करणार असाल तर आपण स्मॉल कॅप निवडू शकता. स्मॉल कॅपमध्ये चढ-उतार अल्प कालावधीत दिसून येतात. स्मॉल कॅप दीर्घकालीन गुंतवणुकीसाठी चांगले आहेत.

गुंतवणूकीपूर्वी आपण हे लक्षात ठेवले पाहिजे की स्मॉल कॅप म्युच्युअल फंड हा एक उच्च जोखीम बाजार श्रेणीतील फंड आहे. म्हणूनच, जे लोक गुंतवणूकीमध्ये बरेच जोखीम घेऊ शकतात आणि ज्यांचा गुंतवणूकीचा दृष्टीकोन दीर्घकाळ आहे, त्यांनी स्मॉल कॅप म्युच्युअल फंडामध्ये गुंतवणूक करावी.

नवीन गुंतवणूकदारांना स्मॉल कॅपमध्ये गुंतवणूक करण्याचा सल्ला दिला जात नाही. स्मॉल कॅप ही एक अस्थिर श्रेणी आहे. येथे अधिक परतावा आहे परंतु जोखीम देखील अधिक आहे. मोठ्या गुंतवणूकदारांसाठी मध्यम कॅप चांगले आहेत. जर गुंतवणूकदाराची उच्च जोखीम क्षमता असेल आणि आपले लक्ष्य 15 वर्षांपेक्षा जास्त असेल तर अशा परिस्थितीत आपण स्मॉल कॅपमध्ये गुंतवणूक करू शकता.

यावर्षी कोरोना विषाणूचा साथीचा रोग असूनही, इकिटी म्युच्युअल फंडांनी गुंतवणूकदारांना उत्कृष्ट परतावा दिला आहे. यावर्षी क्रांट स्मॉल कॅप फंडाने गुंतवणूकदारांना इतर सर्व म्युच्युअल फंडांना मागे टाकून गुंतवणूकदारांना परतावा देण्याच्या बाबतीत 76% पेक्षा जास्त परतावा दिला आहे. त्याचवेळी बँक ऑफ इंडिया एक्झा स्मॉल कॅप फंड (बीओआय एक्सेस स्मॉल कॅप फंड) 52% परतावा देऊन दुसऱ्या स्थानावर आला. त्याचबरोबर पीजीआयएम इंडिया मिडकॅप फंडांनी गुंतवणूकदारांना 49% परतावा दिला आहे.

कर बचतीसह गुंतवणुकीचे पर्याय

आयकर वाचविण्यासाठी कलम ८० सी मध्ये गुंतवणूक करण्याचे पर्याय नवीन आर्थिक वर्षाच्या सुरुवातीस आपण कर बचतीसह गुंतवणूक केली तर आपण गुंतवणुकीवर चांगला परतावा मिळू शकतो तसेच कर बचत सुद्धा करू शकतो. आपणास हे ठाऊक आहे कि मर्यादित उत्पन्नामध्ये कुटुंब चालवणे एक कठीण काम आहे. यामुळे, बरेच लोक आयकर बचतीच्या पर्यायांमध्ये गुंतवणूक करून मिळकत कर वाचविण्याचा प्रयत्न करतात.

साधारणतः ही गुंतवणूक भविष्यातील सोयीनुसार केली जाते. आयकर कायद्याच्या कलम ८० सी बचतीच्या

बाबतीत खूप महत्वाचे आहे. आयकर कायद्याच्या कलम ८० सी मध्ये बरेच पर्याय आहेत, ज्यात तुम्ही गुंतवणूकीद्वारे १

लाख ५० हजार रुपयांपर्यंतच्या रकमेवर कर वाचवू शकता.

सामान्यतः आयकर कायद्याच्या कलम ८० सी अंतर्गत कर बचतीच्या सर्व गुंतवणूकींमध्ये लॉक इन पिरियड असतो.

याचा अर्थ असा की काही काळ गुंतवणूक केल्यानंतर आपण त्यांच्यामधून पैसे काढू शकत नाही. आयकर बचतीसाठी काही लोकप्रिय गुंतवणूक पर्याय जे आहेत त्या बदल जाणून घेऊयात ज्यात आपण गुंतवणूक करता तेव्हा तुम्हाला कलम ८० सी अंतर्गत कर बचतीचा लाभ मिळतो.

१. इक्विटी लिंक्ड सेव्हिंग्स योजना (ईएलएसएस)

मागील तीन वर्षांत, ईएलएसएसला १३.१८ % परतावा मिळाला आहे. या योजनेतील लॉक-इन कालावधी केवळ ३

वर्षांचा आहे. या फंडात वार्षिक १.५ लाख रुपयांची गुंतवणूक केल्यास ४६,३५० रुपयांची कर बचत करता येऊ शकते.

तसेच या गुंतवणुकीवर दीर्घ कालावधीत चांगला परतावा देखील मिळू शकतो. म्हणजेच कर बचतीसह गुंतवणुकीवर फायदा असे दोन्ही यात उपलब्ध आहे

२. राष्ट्रीय पेन्शन योजना (एनपीएस)

राष्ट्रीय पेन्शन योजनेत गेल्या पाच वर्षांत सरासरी ९.३३ टक्के परतावा मिळाला आहे. या योजनेतर्गत जेव्हा

गुंतवणूकदार वयाच्या ६० व्या वर्षी निवृत्त होईल तेव्हा ६० टक्के कॉर्पस कर मुक्त असेल. उर्वरित ४० टक्के पेन्शन म्हणून प्राप्त होईल आणि कर आकारला जाईल.

३. मुदत जीवन विमा

मुदत जीवन विमा योजनेसाठी भरलेल्या प्रीमियमच्या रकमेवर आपण आयकर कायद्याच्या कलम ८० सी अंतर्गत कर

सवलत मिळवू शकता. टर्म प्लॅन प्रत्यक्षात अत्यंत नाममात्र प्रीमियमवर जीवन विमा संरक्षण घेण्याची संधी देते.

मुदतीच्या योजनेतील ३० वर्षांच्या निरोगी व्यक्तीसाठी, १ कोटी रुपयांचे कव्हर वार्षिक १०००० - १५०००

रुपयांच्या प्रीमियमवर मिळू शकते. दर वर्षी आपल्याला कलम ८० सी अंतर्गत कराचा लाभ घ्यावा लागेल.

४. युनिट लिंकड विमा योजना (यूलिप)

युलिप्स जीवन विमा योजना ही विमा आणि गुंतवणूकीचा मिश्रित प्रकार आहे. यासाठी भरलेल्या प्रीमियमचा एक भाग जीवन विमा संरक्षणासाठी आहे, तर उर्वरित भाग परताव्याच्या फंडामध्ये गुंतविला जातो. यूलिपमध्ये भरलेल्या प्रीमियमच्या पूर्ण रकमेवर प्राप्तिकर कायद्याच्या कलम ८० सी अंतर्गत कर लाभ मिळतो. सामान्यतः यूलिप योजनेत ५ वर्षांचा लॉक-इन असतो. याचा अर्थ असा की आपण यूलिप योजना खरेदी केल्यापासून ५ वर्षांच्या कालावधीसाठी त्यातून पैसे काढू शकत नाही. त्यानुसार, आपले प्रथम वार्षिक प्रीमियम ५ वर्षासाठी लॉक केले जाईल. त्याच धर्तीवर, दुसरा प्रीमियम ४ वर्षासाठी लॉक केला जाईल. हे लक्षात घ्या की यूलिपमध्ये गुंतवणूक केल्यानंतर आपण पाच वर्षांपूर्वी पैसे काढू शकत नाही. जरी आपण पाच वर्षांपूर्वी यूलिप बंद केले तरीही आपण त्यातून पैसे काढू शकत नाही हे ध्यानात घेणे गरजेचे आहे.

५. पंचवार्षिक बँक मुदत ठेवी

या गुंतवणूकीचा पर्याय सामान्यतः इन्कम टॅक्स सेव्हिंग फिक्स्ड डिपॉझिट म्हणून ओळखला जातो. या मुदत ठेवीचा कालावधी ५ वर्षे आहे. याचा अर्थ असा की आपण ५ वर्षांपूर्वी अशा निश्चित ठेवीतील गुंतवणूकीची पूर्तता करू शकत नाही. प्राप्त झालेल्या व्याजावर प्राप्तिकर भरावा लागतो.

६. राष्ट्रीय बचत योजना (एनएससी)

कर बचतीसाठी हा बराच काळापासून लोकांच्या गुंतवणूकीचा पर्याय आहे. याचा परिपक्वता कालावधी ६ वर्षे आहे. कलम ८० सी अंतर्गत या कर बचत गुंतवणूकीचा चांगला पर्याय मनाला जातो. यात मिळालेल्या व्याजावर तुम्हाला आयकरसुद्धा भरावा लागेल. तथापि, सुरुवातीच्या वर्षात मिळविलेले व्याज एनएससीमधील गुंतवणूक मानले जाते आणि कलम ८० सी अंतर्गत कर सूट मिळण्यास पात्र आहे.

७. सुकन्या समृद्धि योजना

या योजनेला ८.४ टक्के परतावा मिळत आहे. या योजनेतर्गत दहा वर्षांपेक्षा कमी वयाच्या मुलीच्या नावावर खात उघडता येते. व्याजदर दर तीन महिन्यांनी सुधारित केला जातो. या योजनेतर्गत वर्षांमध्ये दीड लाख रुपयांची गुंतवणूक

केली जाऊ शकते आणि व्याज करमुक्त आहे. पालक जास्तीत जास्त दोन खाती उघडू शकतात, परंतु दोन्ही खात्यांमध्ये एकत्रितपणे जास्तीत जास्त 1.5 लाख रुपये रक्कम गुंतवणूक करू शकतात.

८.पेन्शन योजना

निवृत्तीवेतन योजनेला गेल्या तीन वर्षांत ७.५ ते ९ टक्के परतावा मिळाला आहे. विमा कंपन्यांची मागणी आहे की सरकारने ८० सीसीडी (१ बी) अंतर्गत पेन्शन योजनांसाठी स्वतंत्र कपात कर मुक्त सुविधा सुरू करावी. याअंतर्गत प्राप्त झालेले पेन्शन करपात्र आहे कारण ते उत्पन्न म्हणून पाहिले जाते.

९.गृह कर्जाच्या मुद्दलावर कर सवलत

जर आपण गृह कर्ज घेतले असेल तर त्या कर्जाचे मूळ देय देखील आयकर कायद्याच्या कलम ८० सी अंतर्गत कर लाभासाठी पात्र आहे.या ठिकाणी एक अट अशी आहे की तुम्ही बांधकाम-मालमत्ता (बांधकाम मालमत्तेखाली) प्रिन्सिपलच्या देयकावर कलम ८० सी अंतर्गत कर घेऊ शकत नाही. आपण या घराच्या बांधकामाचा फायदा केवळ घराचे बांधकाम पूर्ण करण्यास किंवा मालमत्ता हलविण्यासाठी तयार खरेदीच्या बाबतीत घेऊ शकता.

२.३. आरोग्य विमा पॉलिसी

भारतामध्ये कोरोना संक्रमणानंतर आरोग्याकडे लोक खूपच लक्ष देत आहेत. अशा परिस्थितीत लोक आता आपल्या आणि कुटुंबाच्या गरजा भागविण्यासाठी आरोग्य विमा पॉलिसी खरेदी करत आहेत. ज्या पद्धतीने कोरोनाने संक्रमित लोकांची बिले रुग्णालयांमधून येत आहेत त्या कारणामुळे कुटुंबासाठी आरोग्य विमा घेणे फार महत्वाचे झाले आहे. सतत वाढणारा वैद्यकीय खर्च टाळण्यासाठी, शक्य तितक्या लवकर आरोग्य विमा पॉलिसी घेणे शहाणपणाचे आहे.

आरोग्य विमा पॉलिसीची काय आवश्यकता आहे?

केंद्रीय आरोग्य विभागाच्या आकडेवारीनुसार वैद्यकीय आपत्कालीन परिस्थितीतील 80 टक्के प्रकरणे पैशांच्या समस्येमुळे हाता बाहेर जातात. एखादा अपघात झाल्यास, केवळ आपल्याला उपचारांवर पैसे खर्च करावे लागतील, परंतु आपली कमवण्याची क्षमता देखील कमी होते. त्यानुसार, अपघात झालेल्या व्यक्तीला दोन्ही संकटांचा सामना करावा लागतो. अशा या संकटाच्या परिस्थितीत आरोग्य विमा आपल्यासाठी उपयुक्त सिद्ध होतो.

आपण आरोग्य विमा पॉलिसी घेत असताना खालील गोष्टी लक्षात घेतल्या पाहिजेत:

1. आरोग्य विमा पॉलिसी पैशाचा अपव्यय नाही.

बरेच लोक आरोग्य विमा घेणे म्हणजे पैशाचा अपव्यय मानतात. परंतु तसे काही नाही आहे तुम्ही नाममात्र प्रीमियम भरल्यानंतर तुम्हाला पाच ते सात लाख रुपयांचे हेल्थ कव्हर घेऊ शकता.

२. तुलना करा, त्यानंतर आरोग्य विमा पॉलिसी खरेदी करा

आरोग्य योजना घेण्यापूर्वी ती काळजीपूर्वक समजून घ्या. जर आपणास वाचून समजत नसेल तर आपल्या ओळखीच्या एखाद्याची मदत घ्या. ऑनलाइन साइटवर आणि सर्व कंपन्यांच्या योजनांच्या तपशिलावर तुलना उपलब्ध आहेत. आरोग्य धोरणातील प्रत्येक कलम काळजीपूर्वक समजून घ्या, नंतर प्रीमियम द्या. गंभीर आजार, अस्तित्वात असलेला आजार आणि अपघात झाल्यास कंपनीचे उत्तरदायित्व समजून घेऊन ही योजना खरेदी करा.

३. वयानुसार प्रीमियम हे गणित लक्ष्यात घ्या

हेल्थ कव्हरच्या बाबतीत असे म्हणतात की जर तुम्ही लवकरच घेतली तर तुम्हाला कमी प्रीमियम भरावा लागेल.जर आपण वयाच्या 40 व्या वर्षाआधी कव्हर घेतले तर आपल्याला कोणत्याही अटीशिवाय जास्तीत जास्त फायदा मिळू शकेल. काही निरीक्षणात असे दिसून आले आहे कि सामान्यतः तरुणांना आजार कमी असतात.या अर्थाने, विमा कंपन्या त्यांच्यासाठी प्रीमियम कमी ठेवतात. आपल्याला दर वर्षी वेळेवर नूतनीकरण केल्यास,नॉन क्लेम बोनसचा लाभ मिळत राहील. मध्यम उत्पन्न असलेल्या विवाहित व्यक्तीला किमान दहा लाख रुपयांचे कव्हर घेणे आवश्यक आहे.

४. आपल्या मेडिकल हिस्टरीची अचूक माहिती देणे :

आरोग्य विमा घेताना, विमा कंपनीला आपल्या वैद्यकीय नोंदीबद्दल अचूकपणे माहिती द्या. आपण काही चुकीची माहिती दिली तर आरोग्य विमा कंपनी आपल्याला हक्क सांगण्यास नकार देऊ शकते, ज्यामुळे आपल्याला उपचारादरम्यान अडचणींचा सामना करावा लागू शकतो.

५ नेटवर्क रुग्णालये तपासा

कॅशलेस स्कीम सुविधेचा असा एक फायदा म्हणजे पॉलिसीधारकास त्याच्या खिशातून पैसे खर्च करण्याची आवश्यकता नसते, कारण नेटवर्क रुग्णालय थेट विमादात्याकडून वैद्यकीय खर्च वसूल करते.म्हणून, पॉलिसी दस्तऐवजावर सही करण्यापूर्वी, पॉलिसीधारकाने नेटवर्क रुग्णालयांच्या यादीचे काळजीपूर्वक पुनरावलोकन केले पाहिजे आणि यादीमध्ये प्रमुख रुग्णालयाचा समावेश असल्याचे सुनिश्चित केले पाहिजे. कोणत्याही विशिष्ट रुग्णालयात उपचार घेण्यासाठी लागू असलेल्या को-पेचीही तपासणी करावी.

६. स्वतः चा विमा

आयकर कायद्याच्या कलम 80 डी अंतर्गत आरोग्य विमा पॉलिसी धारकास कर वाचविण्यात मदत करते. परंतु एखाद्याने ते फक्त कर बचत उत्पादन म्हणून खरेदी करू नये.भविष्यातील आरोग्यासंबंधी धोका दर्शविण्यासाठी आरोग्य विमा पॉलिसीला प्राधान्य दिले पाहिजे आणि खरेदी केली पाहिजे - कोविड -१९ हे एक उत्तम उदाहरण आहे. ग्राहकांना आता त्यांच्या गरजा भागविण्यासाठी विमा संरक्षण देखील निवडण्याचा पर्याय आहे

७.अटी व शर्तीविषयी संपूर्ण माहिती असावी

आरोग्य विमा पॉलिसीमध्ये पॉलिसीधारकाने अटी व शर्ती वाचाव्यात..पॉलिसी खरेदी करण्यापूर्वी, ग्राहकांनी अटी व शर्ती पार केल्या पाहिजेत आणि पॉलिसी दस्तऐवजात लिहिलेल्या नियमांची पूर्ण माहिती असणे आवश्यक आहे.

आरोग्य विमा पॉलिसीचे फायदे :

१. कॅशलेस उपचार सुविधा

जर आपल्याकडे आरोग्य विमा असेल तर आपल्याला उपचारादरम्यान पैसे खर्च करण्याची आवश्यकता नाही, कारण विमा कंपन्यांचे वेगवेगळे रुग्णालयांशी संबंध आहेत. हे आपल्याला आपल्या उपचारांसाठी कॅशलेस सुविधा देते. म्हणजेच आपला विमा हॉस्पिटलला कळवा आणि उपचार करा.

२. कवरेज

विमा पॉलिसीमध्ये रुग्णालयात दाखल होण्याच्या आधी, दरम्यान आणि नंतरचा कालावधी आणि रुग्णालयातून डिस्चार्ज नंतर 60 दिवसांचा कालावधी असतो. आपण कोणती पॉलिसी घेतली यावर अवलंबून आहे. म्हणजेच, नियोजनात सावधगिरी बाळगली पाहिजे.

३. वाहतुकीचा खर्च

विमा पॉलिसीमध्ये रुग्णाला रुग्णालयात आणण्यासाठी रुग्णवाहिकेचे भाडेदेखील दिले जाते.

४. नो क्लेम बोनस

ज्या व्यक्तीकडे विमा आहे त्याने मागील वर्षात दावा दाखल केला नसेल तर त्याला काही बोनस गुण मिळतात.

५. कर माफीचा लाभ

आरोग्य विम्यास भरलेल्या प्रीमियमला आयकर भरणा कायद्याच्या कलम 80D अंतर्गत करातून सूट देण्यात आली आहे.

६. ज्येष्ठ नागरिक आरोग्य विमा योजना

ही पॉलिसी ज्येष्ठांसाठी किंवा ज्यांचे वय 60 वर्षांपेक्षा जास्त आहे त्यांच्यासाठी आहे. हे वृद्ध लोकांना आरोग्याच्या विविध समस्यांपासून संरक्षण प्रदान करते.

७. शस्त्रक्रिया आणि गंभीर आजारांसाठी विमा योजना

मूत्रपिंड निकामी होणे, अर्धांगवायू, कर्करोग, हृदयविकाराचा झटका इत्यादीसारख्या गंभीर आजारांवर उपचारांची गरज असलेल्यांसाठी ही योजना अत्यंत उपयुक्त आहे. या आरोग्याच्या समस्येवर उपचार करणे खूप महाग असल्याने प्रीमियमही जास्त असतो.

२.१. टर्म इन्शुरन्स काळाची गरज

टर्म इन्शुरन्स - जीवन के साथ भी जीवन के बाद भी प्रसिद्ध गुंतवणूकदार वॉरेन बफे यांच्या मते ;धोका तिथे आहे जेथे आपण काय करीत आहोत हे आपल्याला माहित नसते आज लोकांकडे आर्थिक उत्पादनांची समज वाढली आहे. त्यांना कुठे गुंतवणूक करावी आणि त्यांच्या कुटुंबाला आर्थिक सुरक्षा कशी द्यावी हे त्यांना समजते. हेच कारण आहे की लोकांच्या जीवन विम्यातील टर्म इन्शुरन्समध्ये लोकांची गुंतवणूक वाढली आहे.

टर्म प्लॅन हे जीवन विम्याचे योग्य उत्पादन आहे. कोणतीही अनुचित घटना घडल्यास हे आपल्या कुटुंबास आर्थिक सुरक्षा देते. तथापि, यामध्ये पॉलिसीधारकास योजनेच्या परिपक्वतावर कोणतीही रक्कम मिळत नाही.

गुंतवणूक सल्लागार देखील विमा आणि गुंतवणूक स्वतंत्र ठेवण्याची शिफारस करतात. जर आपण विमा आणि गुंतवणूक स्वतंत्र ठेवत असाल तर आपल्याला चांगले विमा संरक्षण मिळेल आणि आपण गुंतवणूकीवर चांगले उत्पन्न देखील मिळवू शकता. टर्म प्लॅनमध्ये विमा विकत घेतलेली व्यक्ती ठराविक कालावधी साठी प्रीमियम भरते. जर या कालावधीत विमाधारकाचा मृत्यू झाला तर त्याचे कुटुंब किंवा नामित व्यक्तीला विम्याची रक्कम मिळते.

टर्म इन्शुरन्स पॉलिसी विकत घेण्यापूर्वी खालील गोष्टी लक्षात घेतल्या पाहिजेत?

१. गरजेनुसार कव्हर घ्या

आपण आपल्या साठी कव्हर कसा निवडायचा असा प्रश्न अनेकांना असतो तर त्याचे सोपे उत्तर असे आहे कि आपण आपल्या वार्षिक उत्पन्नाच्या किमान १० पट विमा खरेदी करावा. यासह, आपले उत्पन्न वाढविण्यासह किंवा आयुष्यातील बदलांसह, विमा संरक्षण वाढवत रहा किंवा टर्म इन्शुरन्स स्वतंत्रपणे खरेदी करा. यानुसार, जर आपण एका वर्षामध्ये १० लाख रुपये कमविले तर आपण किमान १.० कोटी रुपयांचा टर्म प्लॅन खरेदी करावा.

२. टर्म प्लॅन प्रीमियम

टर्म प्लॅनचा प्रीमियम खरोखरच तीन घटकांवर अवलंबून असतो - आपले वय, विम्याची रक्कम आणि पॉलिसीचा कालावधी. समान वय, कालावधी आणि जीवन कव्हरसाठी विमा कंपनी वेगवेगळ्या व्यक्तींकडून भिन्न रक्कम घेऊ शकतात.

३. किती प्रकारच्या मुदतीच्या योजना आहेत?

जर आपले वय वाढले तर विम्याची आवश्यकता देखील वाढेल. जेव्हा आपण तरुण आहात तेव्हा आपल्याला

विम्याची आवश्यकता असेल. लग्नानंतर विमा संरक्षण वाढवावे लागेल. त्याचप्रमाणे, आपली मुले असल्यास आपल्याला अधिक संरक्षण लागते. बऱ्याच विमा कंपन्या अशा योजनांची विक्री करतात ज्यात आपण वेळोवेळी विमा रक्कम वाढवू किंवा कमी करू शकता.

४. नामनिर्देशन

कोणत्याही विमा पॉलिसीचा नामनिर्देशन हा सर्वात महत्वाचा भाग असतो. आपण आपल्या कुटुंबाचा विचार करून त्यांना तुमच्या नंतर आर्थिक स्थिती मजबूत ठेवण्यासाठी मदत करते.

टर्म प्लॅनचे फायदे

१. परवडणाऱ्या प्रीमियमवर उच्च जीवन विमा रक्कम:

टर्म प्लॅन परवडणाऱ्या प्रीमियमवर जीवन विमा संरक्षण मोठ्या प्रमाणात प्रदान करते. हे कव्हर बऱ्याच वर्षांच्या स्थिर कमाईची भरपाई करू शकते.

२. गंभीर आजारांविरुद्ध संरक्षण कव्हर:

आयुष्यभर कवच देण्याबरोबरच गंभीर आजारांपासून संरक्षण प्रदान करतात. जेव्हा हृदयविकाराचा झटका, कर्करोग, मूत्रपिंड निकामी होण्यासारख्या गंभीर आजाराचा छोट्याशा अतिरिक्त प्रीमियमवर प्रथमच निदान झाल्यावर “गंभीर आजार कव्हर” एक-वेळच्या उपचारासाठी पैसे देते.

३. अपंगत्वाच्या बाबतीत सहाय्य :

टर्म प्लॅन घेतल्यानंतर संपूर्ण आणि कायमस्वरूपी अपंगत्व आल्यास आपल्या भावी प्रीमियमची रक्कम कंपनी भरते. परिणामी, आपण प्रीमियम भरण्यास असमर्थ असला तरीही, आपले जीवन विमा संरक्षण चालू राहते.

४. अतिरिक्त सुरक्षा:

कुटुंबाची सुरक्षा वाढविण्यासाठी, टर्म पॉलिसी अपघाती मृत्यूच्या बाबतीत अतिरिक्त देय (२ कोटी पर्यंत) प्रदान करते. उदाहरणार्थ, जर तुमचे लाइफ कव्हर १ कोटी असेल तर 'अपघात विमा पॉलिसी' असलेला टर्म प्लॅन तुमच्या कुटुंबाला अपघाती मृत्यूच्या बाबतीत २ कोटी देते.

टर्म इन्शुरन्स खरेदी करताना वैद्यकीय चाचणी का घ्यावी?

टर्म प्लॅन आपल्या अकाली मृत्यूच्या बाबतीत आपल्या कुटुंबासाठी आर्थिक बॅकअप म्हणून काम करते. मुदत विमा योजना खरेदीचा एक भाग म्हणून, आपल्याला काही वैद्यकीय चाचण्या करण्यास सांगितले जाऊ शकतात. आपल्याला कदाचित असे वाटेल की या चाचण्यांची आवश्यकता नाही, परंतु तसे नाही. चाचण्या केलेल्या असल्यास त्याचा फायदा क्लेम सेटलमेंट करता होता.

टर्म इन्शुरन्स कोणी खरेदी करावा?

जर आपल्या कुटुंबातील सदस्य आपल्यावर आर्थिकदृष्ट्या अवलंबून असतील तर टर्म इन्शुरन्स पॉलिसी आवश्यक आहे.

आपण 18 वर्षांचे असलात किंवा 65 वर्षे वयाचे, आपण टर्म इन्शुरन्स घेऊ शकतो.

भारतामध्ये सर्व नामांकित इन्शुरन्स कंपन्यांकडून टर्म प्लॅन विकला जातो. तरीही आपण आपल्या आर्थिक परिस्थिती नुसार योग्य पॉलिसीची निवड करू शकतो. नवीन आर्थिक वर्षाच्या सुरुवातीस जर आपण इन्शुरन्स पॉलिसी घेतली तर आपण टॅक्स मध्ये बचत करू शकतो.

२.५. एसआयपी बचतीतून गुंतवणूक

भारतीय अर्थव्यवस्थेमध्ये मध्यमवर्गीय लोकांचं खूप मोठे योगदान आहे. समाजाचा हा भाग आपल्या उत्पन्नाचा एक मोठा भाग बचतीच्या स्वरूपात ठेवतो जेणेकरून भविष्याचे संरक्षण होईल. बचतीच्या आवश्यकतेनुसार ते अल्पकालीन किंवा दीर्घकालीन असू शकते. काही लोक आपली बचत बँकेत करतात आणि काही लोक जे जोखीम घेवू शकतात, ते शेअर बाजारामध्ये गुंतवणूक करतात. बहुतेक लोकांना शेअर बाजाराची माहिती नसते ते सर्व लोक आपल्या कष्टाने कमावलेले पैसे म्युच्युअल फंडामध्ये एसआयपीच्या माध्यमातून सुरक्षितपणे गुंतवू शकतात.

एसआयपी म्हणजे काय?

एसआयपी म्हणजे पद्धतशीर गुंतवणूक योजना - म्युच्युअल फंडामध्ये पद्धतशीरपणे गुंतवणूक करण्याचा हा एक मार्ग आहे.

गुंतवणूकीच्या योजनेअंतर्गत आपण दरमहा एका निश्चित हप्त्याच्या माध्यमातून म्युच्युअल फंडामध्ये गुंतवणूक करता.

साध्या शब्दांत सांगायचे तर, ही एका बँकेत जमा केलेली रिकरिंग डिपॉझिट स्कीम सारखी आहे. त्याअंतर्गत तुम्ही तुमच्या आवडीच्या कंपनीच्या म्युच्युअल फंडामध्ये नियमित मध्यांतरा नंतर काही रक्कम जमा करता.

एसआयपीमध्ये गुंतवणूक करण्याचे कोणते फायदे आहेत?

१. अल्प प्रमाणात गुंतवणूक

मध्यमवर्गीय कुटुंबात बचत करण्यासाठी अल्प रक्कम काढणे सोपे आहे. एसआयपीची गुंतवणूक अल्प प्रमाणात सुरू होते. नियमित अंतराने बाहेर येणारी छोटी रक्कम दीर्घ मुदतीच्या गुंतवणूकीवर चांगली परतावा देते. एसआयपीमध्ये आपण दरमहा 500 रुपयांपासून गुंतवणूक सुरू करू शकता, जे आपल्याला दीर्घ मुदतीत कमी जोखीम देऊन चांगले उत्पन्न देऊ शकेल.

२. बचत करण्याचा सोपा मार्ग

एसआयपीद्वारे बचत करणे हा एक सोपा उपाय आहे. जेव्हा आपण त्यात गुंतवणूक करता तेव्हा दरमहा निश्चित तारखेला म्युच्युअल फंड आपल्या संबंधित बँक खात्यातून निर्दिष्ट रक्कम काढून एसआयपी योजनेत जमा करते. अशाप्रकारे, आपण कोणतीही गुंतवणूक न करता सहज गुंतवणूक करू शकता.

साध्या एसआयपी ही एक पद्धत आहे जी आपल्या गुंतवणूकीच्या रकमेवर चांगले उत्पन्न देऊ शकते.

३. गरजेनुसार पैसे काढण्याची मुभा

बऱ्याच एसआयपी योजनांचा पीरियडमध्ये लॉक नसतो. गुंतवणूकदार त्यांच्या गरजा आणि उद्दीष्टांनुसार एसआयपीमध्ये गुंतवणूक सुरू ठेवण्याचे किंवा थांबविण्याचे ठरवतात. यामुळे गुंतवणूकदारास चांगले परतावे तसेच प्रगत लिक्विडिटी सुविधा देखील मिळते. जोपर्यंत पैसे योग्य ठिकाणी गुंतवले जात नाहीत तोपर्यंत बचत अपूर्ण आहे. योग्य ठिकाणी गुंतवणूक केल्याने पैसे कालांतराने वाढतात आणि हि गुंतवणूक आपले भविष्य सुरक्षित ठेवते.

४. कंपाऊंडिंगची शक्ती

कंपाऊंडिंग म्हणजे व्याजावर व्याज मिळणे. जेव्हा एसआयपीमध्ये गुंतवणूक केली जाते, तेव्हा जे काही रिटर्न्स प्राप्त होते ते परत गुंतविले जातात, ज्यामुळे गुंतवणूकदाराचा परतावा वाढतो.

६. पद्धतशीर गुंतवणूक

एसआयपी गुंतवणूकीमध्ये आपल्या खात्यातून नियमितपणे अल्प प्रमाणात गुंतवणूक केली जाते. यामुळे, आपल्यागुंतवणूकीच्या प्रक्रियेत एक शिस्त व सुव्यवस्था आहे.

७. **कमी जोखीम एसआयपीची गुंतवणूक कमी आहे.** यामागील मुख्य कारण म्हणजे आपण एक रकमेची गुंतवणूक करत नाही तर त्याऐवजी अल्प प्रमाणात गुंतवणूक केली तर दीर्घकालीन जोखीम कमी होते.

८. टॅक्स मध्ये सवलत

जेव्हा आपण एसआयपीमध्ये गुंतवणूक करता तेव्हा रक्कम गुंतवणूकीवर किंवा गुंतवणूकीची रक्कम काढून घेण्यावर कोणताही कर लागत नाही. परंतु या गुंतवणूकीवर होणारे भांडवली नफा गुंतवणूकीच्या सुरुवातीच्या वेळेच्या आधारे मोजले जाते.

म्युच्युअल फंडामध्ये गुंतवणूक करण्याचे दोन मार्ग म्हणजे एसआयपी आणि एकमुखी रक्कम. एसआयपी आणि एकमुखीसमभाग दोन्ही गुंतवणूकींमध्ये स्वतःच्या गुणवत्तेचा आणि कार्यक्षमतेचा वाटा असतो. शेवटी, हे सर्व गुंतवणूकदारांच्या आर्थिक उद्दीष्ट्यापर्यंत पोहचते. एसआयपीमध्ये गुंतवणूकदाराचे वय कितीही असू शकते अशा गुंतवणूकदारांना प्रोत्साहन दिले जाऊ शकते. त्याच वेळी दीर्घकाळ संपत्ती साठवण्यावर लक्ष केंद्रित करणाऱ्या गुंतवणूकदारांना एकरकमी गुंतवणूकीचासल्ला दिला जातो. एसआयपीमध्ये, सामान्यतः गुंतवणूकदारांना त्वरित परावर्तित करण्यासाठी नफ्यांची आवश्यकता नसते परंतु अखेरीस शेअर बाजाराची परिस्थिती काय असेल याची पर्वा न करता नियमित अंतराने एसआयपीमध्ये निश्चित रक्कम गुंतवली जाते. जेव्हा शेअर बाजारात उतार असतो तेव्हा गुंतवणूकदार अधिक युनिट खरेदी करतात. यामुळे उच्च रिटर्नमध्य भाषांतरित कमी सरासरी किंमत होते. एकरकमी गुंतवणूकीमुळे तुम्हाला ठराविक चक्रात बाजाराचा सामना करावा लागतो जिथे बाजार दर कमी होऊ शकतात. त्याच

उलट कालांतराने सरासरी किंमतीत गुंतवणूक केल्याने फायदा झाल्याने एसआयपी एक चांगला पर्याय बनतो. अस्थिर बाजारात एसआयपी हा दोघांमधील एक सुरक्षित पर्याय आहे कारण आपण बाजारपेठेची कोणतीही भीती न बाळगता गुंतवणूक करता. एकरकमी बाबतीत, बाजाराच्या हालचालींवर नजर ठेवणे अत्यंत महत्वाचे आहे. जर तुम्ही म्युच्युअल फंडांमध्ये एसआयपीच्या माध्यमातून गुंतवणूक करण्याचा विचार करत असाल तर तुम्हाला या निवडक योजनांमधून चांगला परतावा मिळू शकेल. या योजनांची आता पर्यंतची कामगिरी सरस ठरली आहे.

१. फ्रँकलिन इंडिया फीडर - फ्रँकलिन यू एस ऑप्प्रच्युनिटी फंड

फ्रँकलिन इंडिया फीडर - फ्रँकलिन यू एस ऑप्प्रच्युनिटी फंड हा इक्विटी फंड आहे. हा फंड ६ फेब्रुवारी २०१२ रोजी लाँच झाला. हा उच्च जोखीम असलेला निधी असून प्रारंभापासूनच १९.८% वार्षिक सीएजीआर / वार्षिक परतावा दिला आहे.

२. आदित्य बिल्रा सन लाइफ डिजिटल इंडिया फंड

आदित्य बिल्रा सन लाइफ डिजिटल इंडिया फंड हा इक्विटी फंड आहे. हा सेक्टरल फंड १५ जानेवारी २००० रोजी सुरू करण्यात आला. हा उच्च जोखीम असलेला फंड असून स्थापनेपासून ११.१% इतका सीएजीआर / वार्षिक परतावा दिला आहे.

३. आयसीआयसीआय प्रुडेन्शियल टेक्नॉलॉजी फंड

तंत्रज्ञान केंद्रित कंपन्यांच्या इक्विटी आणि इक्विटी संबंधित सिक्युरिटीजच्या मुख्यत्वे तयार केलेल्या पोर्टफोलिओवरून आपल्यासाठी दीर्घकालीन भांडवल तयार करण्यासाठी मदत करतो. आयसीआयसीआय प्रुडेन्शियल टेक्नॉलॉजी फंड हा इक्विटी फंड आहे. सेक्टरल फंड ३ मार्च २००० रोजी सुरू करण्यात आला. हा उच्च जोखीम असलेला फंड आहे आणि प्रारंभापासूनच ११.८ % इतका सीएजीआर / वार्षिक परतावा दिला आहे.

४. फ्रँकलिन इंडिया टेक्नॉलॉजी फंड

तंत्रज्ञान व तंत्रज्ञानाशी संबंधित कंपन्यांच्या इक्विटी आणि इक्विटी संबंधित सिक्युरिटीजमध्ये प्रामुख्याने गुंतवणूक करू दीर्घकालीन भांडवल तयार करण्यासाठी मदत करतो. फ्रँकलिन इंडिया टेक्नॉलॉजी फंड हा इक्विटी फंड आहे. हा फंड २२ ऑगस्ट १९९८ रोजी सुरू करण्यात आला. हा उच्च जोखीम असलेला निधी आहे आणि प्रारंभापासूनच सीएजीआर / १९.६% वार्षिक परतावा दिला आहे.

५. मिरे एसेट टॅक्स सेव्हर फंड

मिरे एसेट टॅक्स सेव्हर फंड योजनेचे गुंतवणूकीचे उद्दीष्ट्य हे प्रामुख्याने इक्विटीज आणि इक्विटी-संबंधित साधनांच्या वैविध्यपूर्ण पोर्टफोलिओकडून दीर्घकालीन भांडवल तयार करणे होय. मिरे एसेट टॅक्स सेव्हर फंड हा इक्विटी फंड आहे. हा ईएलएसएस फंड २८ डिसेंबर २०१५ रोजी लाँच झाला. हा उच्च जोखीम फंड असून प्रारंभापासूनच सीएजीआर / वार्षिक १८.२% परतावा दिला आहे..

नोट:

म्युच्युअल फंडाची गुंतवणूक ही बाजाराच्या जोखमीच्या अधीन आहे, सर्व योजनेशी संबंधित सर्व कागदपत्रे काळजीपूर्वक वाचून मगच गुंतवणूक करावी लेखामध्ये दिलेली माहिती प्राथमिक स्वरूपाची आहे गुंतवणूक सल्लागाराशी विचार

विनिमय करूनच गुंतवणूक करावी.

२६. म्युचुअल फंड सही है !!!

नवीन आर्थिक वर्षाच्या सुरुवातीस आर्थिक गुंतवणूकचे योग्य नियोजन केले तर करामध्ये सवलत त्याचबरोबर चांगला परतावा मिळू शकेल म्हणूनच गुंतवणुकीसाठी म्युचुअल फंड कसे योग्य आहे हे जाणून घेऊयात. म्युचुअल फंड गुंतवणुकी बदल असे म्हणता येईल कि अनेक लोकाना शेअर बाजारात गुंतवणूक करावीशी वाटते. शेअर बाजार पाहून किंवा वाचून लक्षात येऊ शकत नाही, तर त्याचे गमक हे गुंतवणूक करूनच कळू शकते. यामध्ये गुंतवणुकीसाठी गुंतवणूकदाराकडे पैसेही असतात मात्र त्यांना शेअर बाजाराचे ज्ञान पुरेशा प्रमाणात नसते अशासाठी म्युचुअल फंड हे गुंतवणुकीचे उत्तम माध्यम आहे. शेअर बाजारात स्वतः गुंतवणूक करण्यासाठी फायनान्शिअल मॅनेजमेंट मधील टेक्निकल अनेलेसीस व फंडामेंटल अनेलेसीस या टूल चा अभ्यास असणे गरजेचे आहे, त्याचप्रमाणे केव्हा व कोणत्या कंपनीचे शेअर्सची खरेदी करावी व केव्हा विक्री करावी यासाठी नियमित अभ्यासाची गरज असते, यामुळे सर्वसामान्य माणसाला यासाठी वेळ देणे शक्य होत नाही. त्यांच्यासाठी, शेअरबाजाराचा दीर्घकालीन फायदा मिळवण्यासाठी म्युचुअल फंड हे गुंतवणुकीचे सर्वोत्तम माध्यम आहे असे म्हणता येईल.

आजपासून साधारण वीस ते पंचवीस वर्षांनंतर आपला आर्थिक स्तर कसा असेल तो राखण्यासाठी गुंतवणूक आवश्यक आहे. ती करताना महागाईचा दर, आपल्या जबाबदाऱ्या, योजना, धोका पत्करण्याची क्षमता या सगळ्याचा विचार करून निर्णय घ्यावा. म्युचुअल फंडांतील गुंतवणूक हा दीर्घकालीन फायदा देणारा आणि सुरक्षित तसेच योग्य पर्याय आहे. नियोजनबद्ध गुंतवणुकीचा पर्याय स्वीकारून अगदी ५०० रुपयांपासूनही म्युचुअल फंडात गुंतवणूक करता येते. लहानवयापासूनच गुंतवणुकीची सवय पुढील काळात चांगले लाभ देते. कारण तज्ञ व अनुभवी फंड व्यवस्थापक हे म्युचुअल फंडातील गुंतवणुकीचे व्यवस्थापन करत असतात. याव्यतिरिक्त आपण शेअरबाजारात गुंतवणूक व व्यवहार करताना जो खर्च येतो त्यापेक्षा कमी खर्च म्युचुअल फंडात गुंतवणूक करताना येत असतो.

म्युचुअल फंड काय आहे?

म्युचुअल फंडा हा एक ट्रस्ट आहे ज्यामध्ये अनेक गुंतवणुकदारांची, ज्यांचे एक समान आर्थिक उद्दिष्ट आहे त्यांची

बचत जमा होते. कोणतीही व्यक्ती जिच्याकडे गुंतवणुकीसाठी पैसे आहेत की जी काही शे रूपये असू शकते ते म्युचुअल फंडामध्ये गुंतवणूक करू शकतात. अशा प्रकारे जमलेला पैसा फंड प्रबंधकामार्फत विविध तारणांमध्ये गुंतवला जातो. याचे कार्य क्षेत्र योजनांच्या सांगीतलेल्या उद्देशांवर आधारित शेअर्स पासून डिव्हिडेंड्स पर्यंत, अर्थ बाजार साहित्यापर्यंत असतो. या गुंतवणुकीमधून मिळालेला नफा आणि मुदलाच्या किंमतीमधील वाढ सर्व भागधारकांमध्ये त्यांनी केलेल्या गुंतवणुकीच्या प्रमाणात विभागली जाते.

म्युचुअल फंडामध्ये गुंतवणूक का करावी?

म्युचुअल फंडामध्ये गुंतवणूक करण्याचे फायदे खालील प्रमाणे आहेत.

1. व्यावसायिक व्यवस्थापन: तुमच्या सेवेचा लाभ घेण्यासाठी अनुभवी व कुशल व्यावसायिक (फंड मॅनेजर) जे एका समर्पित गुंतवणूक अनुसंधान टीम जी कंपनीचे कार्य व संभावनांचे विश्लेषण करते आणि उद्देश्य साध्य करण्यासाठी योग्य गुंतवणूक निवडतात.
2. विविधता: म्युचुअल फंडातील गुंतवणूक हि अनेक उद्योग व क्षेत्रांच्या व्यापक अनुभागावर अनेक कंपनींमध्ये गुंतवणूक करते. ही विविधता धोका कमी करते व चांगला परतावा मिळणास मदत करते.
3. सुविधाजनक प्रशासन: म्युचुअल फंडातील गुंतवणूक कागदी काम कमी करते तसेच म्युचुअल फंड तुमच्या वेळेची बचत करते व गुंतवणूक सोपी व सुविधाजनक बनवते.
4. परतीची क्षमता: दीर्घकाळ माध्यमाहून अधीक, संयुक्त निधीजवळ उच्च परतफेड करण्याची क्षमता आहे, कारण ते निवडक व वैविध्यपूर्ण गुंतवणूक योजना मध्ये गुंतवणूक करतात.
5. कमी किंमत : भांडवल बाजारात गुंतवणूक करण्यापेक्षा त्यामानाने कमी खर्चाचा गुंतवणुकीचा हा मार्ग आहे.
6. तरलता: हि खुली समाप्ती योजना आहे, तुम्ही तुमचे पैसे संयुक्त निधीकडून संबंधीत किमतीला नेट असेट व्हॅल्यूप्रमाणे (एन ए व्ही) परत मीळवू शकता. बंद समाप्ती योजनेसोबत तुम्ही तुमचे हिस्से शेअर बाजारात (स्टॉक एक्सचेंजवर) सद्य बाजार किंमतीला विकू शकता किंवा संयुक्त निधीद्वारे एन ए व्हीच्या संबंधीत किमतीला पुनःखरेदी सुविधेचा लाभ घेवू शकता.
7. पारदर्शकता: तुम्ही तयार केलेल्या विशिष्ट गुंतवणुकीच्या योजनांचे प्रकटीकरण, परिसंपत्तीच्या वर्गातील गुंतवणुकीचे प्रमाण आणि व्यवस्थापकाची गुंतवणूक निती व दृष्टीकोन अतिरीक्त तुमच्या गुंतवणुकीच्या मुल्यावर

आधारित नियमीत माहीती तुम्हाला मिळते.

8. लवचिकता: म्युचुअल फंडातील सुविधांद्वारे जसे कि, सिमेट्रीक इन्व्हेस्टमेंट प्लान्स(एस आय पी),सिमेट्रीक विथड्रॉल प्लान्स(एस डब्ल्यु पी) अँड डीव्हीडंट रीइन्व्हेस्टमेंट प्लान्स, तुम्ही तुमच्या गरज व सोयीनुसार व्यवस्थित गुंतवणूक करू शकता किंवा निधी काढू शकता,
9. योजनांची निवड : म्युचुअल फंड तुमच्या आयुष्यात बदलणा-या गरजांना योग्य विविध योजनांचा प्रस्ताव ठेवते.
10. चांगले विनियमन: सर्व संयुक्त निधी एस इ बी आय सोबत नोंदणी केलेले आहेत आणि ते गुंतवणुकदाराच्या हितांचे रक्षण करणा-या सक्त नियमाच्या प्रावधानात कार्य करतात.

म्युचुअल फंडात गुंतवणुकीसाठी कोणत्या कागदपत्रांची गरज भासते?

म्युचुअल फंडांमध्ये गुंतवणूक करण्यासाठी सर्वप्रथम तुम्हाला केवायसी अर्थात 'नो युअर कस्टमर" ही प्रक्रिया पार पाडावी लागते. ऑनलाइन अथवा ऑफलाइन माध्यमातूनही ही प्रक्रिया पूर्ण करता येते. गुंतवणूकदाराने विहीत अर्ज भरून, सोबत फोटो जोडावा. तसेच, पॅन कार्डचे झेरॉक्स या शिवाय आधार कार्ड, पासपोर्ट, वीजबिल किंवा बँकेचे स्टेटमेंट या पैकी एक पुरावा सोबत जोडावा. या कागदपत्रांसमवेत प्रथमच गुंतवणूक करत असल्याचा अर्ज ब्रोकरकडे किंवा म्युचुअल फंडाच्या कार्यालयात सादर करावा. काही म्युचुअल फंड कंपन्या वेबसाइट, ॲप किंवा वितरकांच्या माध्यमातून ही प्रक्रिया पूर्ण करतात.

स्कीम समजणे व त्याचे व्यवस्थापन करणे.

सर्व गुंतवणुकीत, मग शेअर्स मधील, डिबेंचर्स मधील अथवा डिपॉझीटमधील धोक्याचा समावेश आहे: शेअर व्हॉल्यू कंपनी किंवा इंडस्ट्रीचा पफॉरमन्स, भांडवल बाजारची स्थिती यावर अवलंबून खाली जाऊ शकते आणि अर्थव्यवस्था सामान्यतः जरी दीर्घकाल, कमी जोखिम असली तरी कंपनी डिबेंचर्स/बॉन्ड्स/डिपॉझीट्स वरील मुद्दल/व्याजाच्या भरपाईमध्ये चुक करू शकतात, गुंतवणुकीवरील व्याजाचा दर खरेदीची क्षमता कमी करत महागाई दराच्या कमी होऊ शकतो.

जरी धोका वगळू शकत नाही, तरी कुशल व्यवस्थापनाने कमी करू शकतो. वैविध्यता व व्यावसायीक व्यवस्थापनाने म्युचुअल फंडांमधील गुंतवणूक धोका कमी करण्यास मदत करतो.

२.७. आयपीओ (इनीशीयल पब्लिक ऑफरिंग) गुंतवणूक संधी)

कोणत्याही देशाचा आर्थिक विकास लवकर करण्यासाठी आणि अर्थ व्यवस्थेला गतिशील बनवण्यासाठी शेयर बाजाराला प्रोत्साहन देणे गरजेचे असते. शेयर बाजारातील गुंतवणूक सक्रिय ठेवण्यासाठी नवीन सेक्युरिटी बाजारात आणणे हे फार जरूरीचे असते. त्यामुळेच प्राथमिक शेअर बाजार हा नवीन सेक्युरिटी बाजारात आणण्यासाठी चांगला पर्याय आहे. त्यांना आपण इनीशीयल पब्लिक ऑफरिंग (आयपीओ) असे म्हणतो.

आयपीओ म्हणजे काय?

आय पी ओ म्हणजे जेव्हा एखादी कंपनी वर्तमानात कोणत्याही शेअर बाजारात सुचीबद्ध नसेल तर एकतर शेअरचा एक नवीन मुद्दा बनवते किंवा अस्तित्वात असलेल्या शेअर विक्रीचा प्रस्ताव किंवा दोन्ही नवीन गुंतवणुकदारा समोर ठेवते,

त्याच्या भागधारक परिवारात प्रवेश करण्यासाठी. हे शेअर गुंतवणुकदाराला निर्धारित मुल्यावर कंपनीच्या प्रमोटर कडून इन्व्हेस्टमेंट बॅंकेस च्या सल्ल्यासहीत उपलब्ध केले जातात. आय पी ओ चे यशस्वी पुर्णत्व नामित शेअर बाजारात

कंपनीच्या शेअरर्सचे लिस्टिंग व व्यापार पुढे नेते.

कंपनी आयपीओतुन गुंतवणूक का करून घेते ?

जनतेने केलेल्या गुंतवणुकीच्या माध्यमातून कंपनीला, परियोजनेचे स्थापन करण्यासाठी रक्कम वाढवण्याची अथवा विविधीकरण/विस्तार किंवा कधी कधी भांडवलासाठी काम करणे किंवा ऋण मुक्त किंवा अधिग्रहण क्षमतेचीसंधी देते.

यालाच भांडवलाचा फ्रेश इश्यू म्हणतात जेथे इश्यू चे कार्य कंपनीकडे जाते.

कंपनीसुद्धा काही अस्तीत्वातील भागधारकांसाठी मार्ग उपलब्ध करून देण्यासाठी जनतेकडे जाते, ज्यामध्ये उद्यम भांडवलदार किंवा कंपनीच्या शेअर मधुन पुर्णपणे बाहेर पडण्यासाठी थोड्या प्रमाणात किंवा प्रमोटरसाठी अंश रुपात कमी करण्यासाठी समावेश असेल. याला एक विक्रीसाठीचा प्रस्ताव म्हणतात जेथे इश्यू चे कार्य भागधारक विक्रेत्याकडे जाते व कंपनीकडे नाही.

आयपीओ मधील गुंतवणूक

फिक्स्ड प्राइझ इश्यू

फिक्स्ड प्राइझ आयपीओ / एफपीओ चे दोन भाग असतात, एकामध्ये गुंतवणूकदार 2 लाख रुपयांपेक्षा अधिक रक्कम

गुंतवू शकतात तर दुसऱ्या मध्ये 2 लाख रुपयांपर्यंत.

बुकबिल्डिंग इश्यू

ह्या प्रकारच्या इश्यूमध्ये रिटेल इंडिव्हिज्युअल इन्व्हेस्टर (RII) म्हणजे किरकोळ व्यक्तिगत गुंतवणूकदार, नॉन-इन्स्टिट्यूशनल इन्व्हेस्टर (NII) व क्वालिफाइड इन्स्टिट्यूशनल बायर्स (QIB) ह्यांना अनुक्रमे ३५-१५-५० ह्या प्रमाणात भागवाटप (एँलोकेशन) केले जाते.

रिटेल इंडिव्हिज्युअल इन्व्हेस्टर (RII) ची व्याख्या –

‘सिक्युरिटीजमध्ये रु. 2 लाखांपेक्षा कमी किंमतीपर्यंत गुंतवणूक करणारी व्यक्ती म्हणजे रिटेल इंडिव्हिज्युअल इन्व्हेस्टर होय.

नॉन-इन्स्टिट्यूशनल इन्व्हेस्टर (NII) ची व्याख्या –

RII अथवा QIB वगळून, सिक्युरिटीजमध्ये रु. 2 लाखांपेक्षा कमी किंमतीपर्यंत गुंतवणूक करणार्यांना नॉन-

इन्स्टिट्यूशनल इन्व्हेस्टर म्हणतात. साधारणतः ह्यामध्ये हाय नेट वर्थ इंडिव्हिज्युअल (HNIs) आणि कॉर्पोरेट बॉडीजचा समावेश होतो.

आयपीओ गुंतवणुक करताना अर्ज कसा करायचा ?

आवश्यक अटी

1. डीमॅट खाते

एका गुंतवणुकदाराला शेअर्स भौतीक रुपात प्राप्त करण्याचा व त्यासाठी अर्ज करण्याचा पर्याय आहे. आय पी ओ / एफ पी ओ द्वारे इश्यु होणारे शेअर्स फक्त डीमॅट स्वरूपातच दिले घेतले जातात, त्यामूळे तुमचा हिस्सा डीमॅट रुपात घेण्याचा सल्ला दिला जातो. कोणत्याही परिस्थितीत, सर्व आय पी ओ / एफ पी ओ च्या कुठल्याही १० करोड किंवा जास्त प्रमाणाच्या इश्यूच्या प्रतीभुतीसाठी, इश्यु डीमॅट रुपात असणे आवश्यक आहे, जरी क्यु आय बीज आणि मोठे

गुंतवणुकदार (2,००,००० पेक्षा जास्तसाठी अर्ज करणारे), केवळ डीमॅट रुपातच अर्ज करू शकतात. देशात दोन भंडार आहेत-नॅशनल सिक्युरिटीज डिपॉजिट्री लिमी. (एन एस डी एल) आणि सेंट्रल डिपॉजिट्री सर्व्हिसेस (इंडिया) लिमी (सी डी एस एल).दोन्ही जवळ अधिकृत डिपॉजिट्री पार्टिसीपेंट्स (डी पीज) चे व्यापक नेटवर्क आहे. गुंतवणुकदार यापैकी कोणत्याही डी पी मध्ये आपले डीमॅट खाते उघडू शकतो.गुंतवणुकदाराने त्याचे योग्य डी पी आय डी आणि क्लायंट आय डी विवरण अर्जामध्ये भरावेत.

2.परमनंट अकाऊंट नंबर (पॅन)

जेव्हा बोली 50,000 रु. पेक्षा जास्त असते, बोलीदाता , किंवा बोली संयुक्त नावाच्या रुपात असेल तर प्रत्येक बोलीदात्याने, त्याचा/ तिचा आय कर कायद्याच्या तहत दिलेला पी ए एन नमुद केला पाहिजे. पॅनकार्ड ची प्रत कींवा पॅनकार्ड दिलेले पत्र अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे. या माहिती व कागदपत्रांशीवाय, अर्ज अपुर्ण समजला जातो व नकारण्यास पात्र ठरतो.(अधिक माहिती साठी, गुंतवणुकदाराने अर्ज वाचवा.)

3.बॅक खाते/ डी डी

आय पी ओ / एफ पी ओ साठीचे अर्ज फक्त भुगतान चेक किंवा डीमांड ड्राफ्ट ने केले तरच मान्य आहेत. अर्जाची रक्कम नगद भरता येत नाही.

आयआरएफसीचा आयपीओ गुंतवणूकचा पर्याय

२०२१ साली आयपीओ बाजारही मजबूत राहण्याची शक्यता आहे.त्याची सुरुवात भारतीय रेल्वेच्या फायनान्स कंपनीपासून होत आहे. IRCTC च्या भरघोस यशानंतर रेल्वेने आपली भारतीय कंपनी इंडियन रेल्वे फायनान्स कॉर्पोरेशन (IRFC IPO) साठी आयपीओ जारी करणार आहे. गुंतवणूकदार बराच काळ या आयपीओची वाट पाहत होते.

आयआरएफसीचा आयपीओ 18 जानेवारी 2021 रोजी उघडणार आहे. 'IRFC IPO 4600 कोटी रुपयांचा असेल.

यासाठी किंमत बँड 25 ते 26 रुपये ठेवण्यात आलीय. किमान 575 इक्विटी शेअर्ससाठी बोली लावता येईल आणि

त्यानंतर 575 इक्विटी शेअर्सच्या पटीमध्ये. 'रेल्वेच्या नॉन-बँकिंग फायनान्सल कंपनीचा (NBFC) हा पहिला आयपीओ

असेल. आयपीओ 20 जानेवारी रोजी बंद होईल. हा आयपीओ 178.20 कोटी शेअर्सचा असेल. या अंतर्गत 118.80 कोटी नवीन शेअर्स जारी केले जातील. त्याचबरोबर सरकार 59.40 कोटी शेअर्सची विक्री ऑफर आणेल. या ऑफरमार्फत दिल्या जाणाऱ्या इक्विटी शेअर्सची नोंदणी लिस्टिंगनंतर बीएसई लिमिटेड ("बीएसई") आणि नॅशनल स्टॉक एक्स्चेंज ऑफ इंडिया लिमिटेडमध्ये केली जाणार आहे. कंपनीचा प्रमुख व्यवसाय म्हणजे वित्तीय बाजारपेठेतून निधी गोळा करणे आणि मालमत्ता संपादन करणे किंवा तयार करणे यासाठी वित्तपुरवठा करणे. या मालमत्ता नंतर भारतीय रेल्वेला भाड्याने दिल्या आहेत.

२.८. शेयर मार्केट एक उत्तम गुंतवणूक पर्याय

अनेक लोकाना शेअर बाजारात गुंतवणूक करावीशी वाटते शेअर बाजार पाहून किंवा वाचून लक्षात येऊ शकत नाही, तर त्याचे गमक हे गुंतवणूक करूनच कळू शकते. यामध्ये गुंतवणुकीसाठी गुंतवणूकदाराकडे पैसेही असतात मात्र त्यांना शेअर बाजाराचे ज्ञान पुरेशा प्रमाणात नसते त्यामुळेच ते शेअर मार्केट मध्ये गुंतवणूक करणे टाळतात किंवा शेअर मार्केटमध्ये गुंतवणूक करून त्यांचे पैसे गमावतात. स्टॉक मार्केट किंवा शेअर बाजाराला बरीच नावे आहेत. "Share " हा इंग्रजी शब्द आहे याचा अर्थ म्हणजे "भाग; किंवा मराठी मध्ये हिस्सा असे म्हणू शकतो.

शेअर मार्केट या संकल्पनेला समजून घेण्यासाठी खालील दिलेल्या माहितीच्या आधारे कळण्यास मदत होईल. जर आपल्याला एक कंपनी स्थापन करायची आहे त्यासाठी १ ०० ००० रुपये लागत असतील आणि आपलं स्वतः जवळच कॅपिटल ५०,००० रुपये आहेत, परंतु ते पुरेसे नाही तर, आपण उर्वरित रक्कम ५०००० रुपये आपल्या मित्राकडून घेतली व आपण आपल्याला कंपनीची स्थापना केली. तर त्या कंपनी मध्ये ५०००० रुपये गुंतवणूक करून तो कंपनी चा ५० % भागीदार झाला असे म्हणता येईल.

तर भविष्यकाळात आपली कंपनी जे काही नफा मिळवेल किंवा कमावेल , त्यामधील ५०% आपला असेल व उर्वरित ५०% नफा आपल्या मित्राचा असेल, आपण या कंपनीतील आपल्या मित्रास ५० % शेअर्स दिले आहेत असा याचा अर्थ होतो. शेअर बाजारामध्ये हीच गोष्ट मोठ्या प्रमाणात घडते फक्त फरक म्हणजे आपल्या मित्राकडे जाण्याऐवजी आपण मार्केट मधून आपल्या कंपनीत समभाग खरेदी करण्यास गुंतवणूक दारास आमंत्रित करतो.

आज प्रत्येक देशाचे स्वतःचे स्टॉक एक्सचेंज आहे

आणि प्रत्येक देश मोठ्या प्रमाणात स्टॉक मार्केटवर अवलंबून आहे

स्टॉक एक्सचेंज ही ती जागा आहे, ती इमारत जेथे लोक कंपन्यांचे शेअर्स खरेदी करतात आणि विकतात शेअर मार्केट गुंतवणुकीबद्दल जेव्हा आपण विचार करतो तेव्हा पहिली पायरी म्हणजे ही डीमॅट अकाउंट हीच आहे. आजच्या काळात बँक अकाउंटसारखीच डीमॅट अकाउंट ही गरज आहे यात शंका नाही. जसे बँकिंग व्यवहार करण्यासाठी आपल्याला एखाद्या बँके मध्ये अकाउंट उघडावे लागते त्याच प्रमाणे जर आपल्याला शेयर मार्केट मध्ये गुंतवणूक करायची असेल तर डिमॅट अकाउंट असणे गरजेचे आहे.

तर आपण जाणून घेऊयात डीमॅट अकाउंट म्हणजे काय? डीमॅट अकाउंट म्हणजे ज्यात की तुम्ही शेअर्स, कमोडीटीज सारखे ई-व्यवहार करू शकता. आपल्या देशात सध्या कोणतीही व्यक्ती हे व्यवहार डीमॅट अकाउंट असल्याशिवाय करूच शकत नाही. तशी परवानगी नाही. यावरून डीमॅट अकाउंट चे महत्त्व आपल्याला कळू शकते. आपल्यापैकी अनेकांनी शेअर सर्टीफिकेट बघितले असेल.

डिपॉझिटरीने स्वतःचे प्रतिनिधी म्हणजे डिपॉझिटरी पार्टिसिपंट उर्फ DP नेमलेले असतात जे गुंतवणूकदारांशी

संवाद ठेवतात. Depository Participants (DPs). एखाद्या गुंतवणूकदारास डिपॉझिटरीच्या सेवा हव्या

असल्यास त्याने DP कडे आपले खाते उघडायचे असते. हे अगदी बँकेत खाते उघडण्यासारखेच आहे

डिपॉझिटरीशी सहयोग करण्याचे फायदे असे:

1. सिक्युरिटीज चे विनाविलंब हस्तांतरण;
2. अशा हस्तांतरणावर स्टॅंप ड्यूटी (मुद्रांक शुल्क) नाही;
3. सर्टिफिकेट प्रत्यक्ष सांभाळण्यातील धोक्यांचे (उदा. ते वेळेत न मिळणे, बनावट असणे इ.) संपूर्ण उच्चाटन;
4. सिक्युरिटीजच्या हस्तांतरणात कमी कागदपत्रांचा समावेश;
5. कमी खर्चात व्यवहार;
6. नामनिर्देशनाची सोय;
7. गुंतवणूकदाराचा पत्ता बदलल्यास त्याने फक्त DP ला तसे कळवले की ही माहिती गुंतवणूकदाराकडील सिक्युरिटीजशी सर्व संबंधित कंपन्या इ. कडे इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने आपोआप कळवली जाते. त्यामुळे प्रत्येकाशी स्वतंत्रपणे संपर्क साधण्याची गरज संपते;
8. सिक्युरिटीज पाठवण्याचे काम DP करीत सल्याने कंपन्यांशी पत्रव्यवहार इ. ची गरज नाही;
9. फोलिओ किंवा खात्यांच्या एकत्रीकरणाची (कन्सॉलिडेशन) सुलभ पद्धत;
10. एकाच खात्यात इक्विटी, डेट इन्स्ट्रुमेंट्स आणि सरकारी रोखे इ. सांभाळले जातात;
11. एकत्रीकरण, विभाजन इ. मधून उत्पन्न होणारे अतिरिक्त समभाग डीमॅट खात्यात आपोआप जमा (क्रेडिट).

डीमॅट खाते ऑनलाइन उघडण्यासाठीचे टप्पे:

१. आपल्या आवडीच्या स्टॉक ब्रोकिंग फर्मच्या अधिकृत संकेतस्थळास भेट द्या.
२. आपली पर्सनल माहिती जसे आपले नाव, फोन क्रमांक आणि राहण्याचे शहर ही माहिती लीड फॉर्म मध्ये भरा. माहिती भरून झाल्यानंतर रजिस्टर्ड मोबाइल नंबरवर आपल्याला एक ओटीपी मिळेल.
३. पुढील फॉर्म मिळवण्यासाठी ओटीपी टाका. आपले केवायसी डिटेल्स म्हणजेच जन्मतारीख, पॅनकार्ड डिटेल्स, संपर्काचा तपशील, बँक खात्याचा तपशील इत्यादी भराव आपण बँक अकाउंट उघडताना जसे केवायसी डिटेल्स भरतो तसेच येथे भरायची आहे .
४. आता तुमचे डीमॅट खाते उघडले. आपल्याला ईमेल किंवा मोबाइलवर डीमॅट खात्याच्या क्रमांकाचा तपशील मिळेल.

एका गुंतवणुकदाराकडे अनेक डीमॅट खाती असू शकतात. जी एकाच डिपॉझिटरी पार्टिसिपंट्स (डीपी)ची असू शकतात किंवा विविध डीपींची असू शकतात. जोपर्यंत गुंतवणुकदार सर्व ॲप्लीकेशन्ससाठी आवश्यक केवायसी डिटेल्स प्रदान करू शकेल,

तोपर्यंत एकापेक्षा जास्त डीमॅट खाती अर्जदाराकडून ऑपरेट केली जाऊ शकतात.

(स्रोत: एंजल ब्रोकिंग)

पुढील भागात आपण खालील गोष्टींची माहिती पहाणार आहोत.

1. प्राथमिक समभाग विक्रीमध्ये (आय पी ओ) गुंतवणूक
2. म्यूचुअल फंडातील गुंतवणूक
3. स्टॉक ट्रेडिंग
4. डेट बाजार
5. डेरिव्हेटिव्ह
6. निर्देशांक
7. इंडेक्स फंड
8. गुंतवणूकदारांच्या तक्रारी व लवाद (स्टॉक एक्स्चेंज)
9. गुंतवणूकदाराचे हक्क व जबाबदाऱ्या
10. लाईफ इन्शुरन्स व त्याचे फायदे
11. हेल्थ इन्शुरन्स आणि त्याचे फायदे
12. टर्म इन्शुरन्स काळाची गरज

२.१. व्यवसाय कर्ज

व्यवसाय सुरू करण्यासाठी पूर्वीपेक्षा आता व्यवसायासाठी कर्ज घेणे सोपे झाले आहे. अनेक बँका अशी कर्जे देत आहेत. यासोबतच बँकांनी आता व्यवसाय कर्जाची प्रक्रियाही खूप सोपी केली आहे. देशातील लघु उद्योगांना प्रोत्साहन देण्यासाठी सरकारने विविध कर्ज योजना सुरू केल्या आहेत. प्रधानमंत्री मुद्रा योजने व्यतिरिक्त इतरही अनेक योजना आहेत, ज्यामध्ये तुम्ही छोट्या रकमेला मोठ्या कर्जासाठी घेऊ शकता. यावेळी, केंद्र आणि राज्य सरकारच्या योजनांनुसार, तुम्ही तुमच्या व्यवसायासाठी 50,000 ते 10 लाख रुपयांपर्यंत कर्ज घेऊ शकता. चला जाणून घेऊया

व्यवसाय कर्ज म्हणजे काय?

हे तुमच्या व्यावसायिक गरजा पूर्ण करण्यासाठी घेतलेले कर्ज आहे. तुम्हालाही कोणत्याही बँकेकडून व्यवसायासाठी कर्ज घ्यायचे असेल तर जाणून घ्या त्याची प्रक्रिया काय आहे.

1. तपशीलवार व्यवसाय योजना तयार करा.
2. ज्या बँकेकडून तुम्हाला कर्ज घ्यायचे आहे त्या बँकेला तुमचा व्यवसाय योजना सांगा.
3. यानंतर तुम्हाला किती कर्ज हवे आहे ते ठरवा.
4. तुमच्या क्रेडिट स्कोअरबद्दल शोधा.

तुमचा बिझनेस प्लॅन पाहून बँका तुम्हाला कर्ज देण्याचा निर्णय घेतात. जर बँकेला वाटत असेल की तुमचा व्यवसाय आणि त्यातून होणारा नफा इतका असेल की तुम्ही तुमचा खर्च भागवून निर्धारित कालावधीत बँकेचे कर्ज फेडू शकाल, तरच बँक तुमचे कर्ज मंजूर करते.

व्यवसाय कर्ज घेण्याचे फायदे काय आहेत?

1. रोख प्रवाह वाढतो.
2. व्यवसायाच्या गरजांसाठी पैसा मदत करतो.
3. पैशाची गरज अल्प आणि दीर्घ मुदतीसाठी पूर्ण होते.

व्यवसाय कर्जासाठी कोण अर्ज करू शकतो?

1. स्वतःचा व्यवसाय करणारी व्यक्ती.

2. व्यापारी किंवा उद्योजक.

3. खाजगी मर्यादित कंपनी.

4. भागीदारी फर्म.

जर तुम्ही स्वतःचे काम करण्याचा किंवा प्लॉट उभारण्याचा विचार करत असाल तर तुम्ही व्यवसाय कर्जासाठी अर्ज करू शकता. जर तुम्ही आधीच एखादा व्यवसाय चालवत असाल आणि त्याचा विस्तार करण्यासाठी किंवा त्याच्याशी संबंधित गरजा पूर्ण करण्यासाठी तुम्हाला आर्थिक अडचणींचा सामना करावा लागत असेल, तर तुम्ही व्यवसाय कर्ज देखील घेऊ शकता.

व्यवसाय कर्जासाठी कागदपत्रे

पॅन कार्ड:

व्यवसाय कर्जासाठी हे सर्वात महत्वाचे कागदपत्रांपैकी एक आहे.

प्राप्तिकर परतावा:

साधारणपणे 2-3 वर्षांचे आयकर रिटर्न आवश्यक असेल. हे व्यवसाय कर्जासाठी तुमच्या उत्पन्नाचा पुरावा म्हणून काम करते.

आधार कार्ड / राहण्याचा पुरावा:

व्यवसाय कर्जासाठी निवासाचा पुरावा आवश्यक आहे.

व्यवसाय पत्त्याचा पुरावा:

व्यवसाय कर्जासाठी आवश्यक असलेल्या कागदपत्रांमध्ये व्यवसायाच्या पत्त्याचा पुरावा देणे आवश्यक आहे. हे पहिले फिल्टर आहे ज्याच्या आधारावर कर्ज दिले जाते.

बँक स्टेटमेंट:

तुम्ही किती खर्च करता, किती कर्ज घेता आणि कर्जाची परतफेड केव्हा करता हे तुमचे बँक स्टेटमेंट दाखवते. चांगल्या क्रेडिट रॅलन्ससह, तुम्ही कर्जाची परतफेड करण्यासाठी पुरेसे विश्वासार्ह आहात की नाही हे सावकाराला समजू शकते.

भारतातील स्टार्टअप्ससाठी व्यवसाय कर्ज

देशभरात हजारो स्टार्टअप्स आहेत. यापैकी बहुतेक स्टार्टअप संस्थांना असंख्य कर्ज वित्तपुरवठा आणि खाजगी इक्विटी पर्यायांमध्ये प्रवेश आहे. तथापि, जेव्हा व्यवसाय ही केवळ कल्पना असते किंवा संकल्पनेच्या टप्प्यात असते तेव्हा योग्य निधीची खात्री करणे हे एक कठीण काम असल्याचे दिसते. तसेच, भारतातील लघु, सूक्ष्म आणि MSME (मध्यम उद्योग) क्षेत्रांना औपचारिक कर्जासाठी मर्यादित प्रवेश आहे. हेच कारण आहे की भारत सरकारने देशातील नवीन व्यवसाय किंवा स्टार्टअप्ससाठी MSME आणि स्टार्टअप संस्थांसाठी क्रांतिकारी व्यवसाय कर्जे निश्चित केली आहेत. SIDBI (भारतीय लघु उद्योग विकास बँक) ने देखील देशातील एमएसएमई आणि स्टार्टअप्सना थेट कर्ज देण्यास सुरुवात केली आहे. आधार अनेक बँकांद्वारे चॅनेलाइज करण्याऐवजी. भारतात नवीन व्यवसायांसाठी सरकारी कर्जाचे अनेक पर्याय आहेत. नवीन बिझनेस स्टार्टअप कर्ज प्रकारांवरील एकूण व्याजदर बँकांद्वारे देऊ केलेल्या व्याजदरांपेक्षा कमी आहेत.

भारत सरकारच्या एमएसएमई आणि स्टार्टअप योजना एमएसएमई आणि स्टार्टअप्ससाठी भारत सरकारद्वारे प्रदान केलेल्या काही सर्वात प्रसिद्ध योजना आहेत:

1. नॅशनल स्मॉल इंडस्ट्रीज कॉर्पोरेशन च्या देखरेखीखाली आणि अध्यक्षतेखाली बँक क्रेडिट सुविधा योजना, याचे उद्दिष्ट दिलेली योजना स्टार्टअप्स आहे आणि एमएसएमई युनिट्सच्या संबंधित क्रेडिट गरजा पूर्ण करण्यासाठी. व्यवसाय कर्ज देण्यासाठी देशातील अनेक आघाडीच्या बँकांशी भागीदारी करण्यासाठी ओळखले जाते. अशा कर्जाचा एकूण परतफेड कालावधी सुमारे 5 ते 7 वर्षांचा असल्याचे मानले जाते. तथापि, विशेष प्रकरणांमध्ये ते 11 वर्षांपर्यंत वाढविले जाऊ शकते.
2. प्रधानमंत्री मुद्रा योजना) दिलेल्या योजनेची कल्पना सन 2015 मध्ये करण्यात आली होती. दिलेल्या योजनेचे नेतृत्व आणि पर्यवेक्षण मायक्रो युनिट डेव्हलपमेंट अँड रिफायनान्स एजन्सी करते. या योजनेचा उद्देश सर्व प्रकारच्या व्यवसाय, उत्पादन आणि सेवा संबंधित क्रियाकलापांसाठी क्रेडिट प्रदान करणे आहे. ही योजना तरुण, किशोर आणि शिशु या तीन प्रमुख श्रेणींमध्ये कर्ज देते. एकूण कर्जाची रक्कम रु. 50,000 ते रु. पर्यंत आहे. 10 लाख. कर्ज भाजी विक्रेते, कारागीर, मशीन ऑपरेटर, दुरुस्तीची दुकाने इत्यादीद्वारे मिळू शकते.
3. क्रेडिट गॅरंटी स्कीम दिलेले कर्ज उत्पादन किंवा सेवा उद्योगांमध्ये गुंतलेले नवीन तसेच विद्यमान एमएसएमई अशा दोघांनाही मिळू शकते. तथापि, या प्रकारचे व्यवसाय कर्ज किरकोळ व्यापार, शैक्षणिक संस्था, स्वयं-सहायता गट आणि कृषी क्षेत्र वगळण्यासाठी ओळखले जाते. कर्जदार अंदाजे रु.च्या कर्जाच्या रकमेसाठी अर्ज करण्यास उत्सुक आहेत. या योजनेतर्गत 200 लाख. दिलेल्या योजनेचे नेतृत्व आणि पर्यवेक्षण सूक्ष्म आणि लघु उद्योगांसाठी क्रेडिट गॅरंटी फंड ट्रस्ट द्वारे केले जाते.
4. स्टार्टअप इंडिया दिलेली योजना वर्ष 2016 मध्ये सुरू करण्यात आली. या योजनेचे नेतृत्व आणि देखरेख SIDBI करते. दिलेली योजना स्टार्टअप्स किंवा व्यवसाय, सेवा किंवा उत्पादन उद्योगाशी संबंधित संस्थांना

व्यवसाय कर्ज देण्यास मदत करते. दिलेल्या योजनेअंतर्गत, कर्जाची रक्कम सुमारे रु. 10 लाख ते 1 कोटी रुपयांचा लाभ मिळू शकतो. कर्जाची परतफेड 7 वर्षांनंतर केली जाते. त्याच वेळी, स्थगन कालावधीची परवानगी 18 महिने आहे.

5. शाश्वत वित्त योजना दिलेल्या योजनेचे नेतृत्व आणि पर्यवेक्षण देखील केले जाते आणि अपारंपरिक ऊर्जा, नूतनीकरणक्षम ऊर्जा, हरित ऊर्जा आणि तंत्रज्ञान हार्डवेअर या क्षेत्रांना कर्ज देते. भारत सरकारने शाश्वत विकास प्रकल्पांसह स्वच्छ निर्मिती किंवा ऊर्जा कार्यक्षमता प्रदान करून संपूर्ण मूल्य शृंखला पूर्णपणे सहाय्य प्रदान करण्याच्या उद्देशाने दिलेली योजना सुरू केली.

३०. ई-केवाईसी

तुमच्या ग्राहकाला जाणून घ्या म्हणजेच KYC. होय, KYC ला Know Your Customer म्हणतात. आर्थिक संस्था आणि ग्राहक यांच्यातील संबंध प्रस्थापित करण्यासाठी ही सुरुवातीची पायरी आहे, ज्याचा उद्देश मनी लॉन्ड्रिंगसारख्या फसव्या क्रियाकलापांना प्रतिबंधित करणे आहे.

व्यवहार सुरू करण्यापूर्वी किंवा आर्थिक सेवा वापरण्यापूर्वी ग्राहकाची ओळख पडताळण्यासाठी ही प्रक्रियांची मालिका आहे. ई-केवायसी ही KYC पडताळणीची एक योग्य पद्धत म्हणून स्थापित आणि ओळखली गेली आहे. कारण, डिजिटायझेशनने बँकिंगमधील वेळखाऊ प्रक्रिया बदलल्या आहेत.

ई-केवायसी, ज्याचा अर्थ इलेक्ट्रॉनिक केवायसी आहे, ओळखीच्या डिजिटल सत्यापनाचा संदर्भ देते ज्यासाठी समोरासमोर संपर्क आवश्यक नाही. प्रक्रिया सरळ, जलद आणि परवडणारी आहे. या लेखात आम्ही तुम्हाला ई-केवायसी बदल तपशीलवार माहिती देऊ.

eKYC चे विविध प्रकार जाणून घ्या

- **OTP वापरून आधार eKYC ऑनलाइन**

तुम्ही तुमच्या आधार कार्डशी लिंक केलेल्या मोबाईल नंबरवर जारी केलेला वन-टाइम पासवर्ड (OTP) टाकून तुमची eKYC प्रक्रिया ऑनलाइन सुरू करू शकता. असे करण्यासाठी, ड्रॉप-डाउन मेनूमधून 'ओटीपी व्युत्पन्न करा. तुमची ओळख पडताळण्यासाठी OTP एंटर करा आणि eKYC प्रक्रिया पूर्ण करा.

- **eKYC (eKYC) आधार बायोमेट्रिक प्रमाणीकरण ऑनलाइन**

तुम्ही तुमचे बायोमेट्रिक्स वापरून तुमचे आधार केवायसी पडताळणी इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने देखील पूर्ण करू शकता. यासाठी तुम्हाला तुमची नोंदणी सबमिट करताना ऑनलाइन eKYC (eKYC) आधार बायोमेट्रिक प्रमाणीकरणाची विनंती करावी लागेल.

- **आधार पेपरलेस eKYC ऑफलाइन**

ऑफलाइन आधार ई-केवायसी (eKYC) मध्ये XML किंवा QR कोडद्वारे ओळख डेटाची देवाणघेवाण समाविष्ट असते. यूआईडीएआई वेबसाइटवरून आधार ऑफलाइन XML दस्तऐवज डाउनलोड केल्याने तुम्हाला ते वित्तीय संस्थेसोबत शेअर करता येईल.

अहवाल एनक्रिप्ट केलेला आहे आणि केवायसी पडताळणी एजन्सीशी अप्रासंगिक असलेली कोणतीही संवेदनशील माहिती उघड करत नाही. तुम्ही तुमच्या आधार कार्डवरील QR कोड देखील शेअर करू शकता, जो तुमच्या ओळखीची माहिती मिळवण्यासाठी स्कॅन केला जाऊ शकतो.

- **सरकारी नियम आणि आधार eKYC**

सप्टेंबर 2018 मध्ये, सर्वोच्च न्यायालयाने भारतीय रहिवाशांच्या गोपनीयतेच्या चिंतेवर, विशेषतः व्यावसायिक व्यवसायांद्वारे आधार डेटाचा दुरुपयोग याला प्रतिसाद म्हणून महत्त्वपूर्ण निर्णय दिला. त्याने खाजगी संस्थांना पडताळणीसाठी आधार eKYC वापरण्यास प्रतिबंध केला. यूआईडीएआई ने प्रमाणीकरणाच्या उद्देशाने आधार eKYC ला बँकांसारख्या खाजगी संस्थांना थेट लाभ प्रसारित करण्यासाठी परवानगी दिली.

तथापि, आधार आणि इतर कायदे (सुधारणा) कायदा, 2019 ने खाजगी व्यवसायांना ऑनलाइन KYC पडताळणी करण्याचा मार्ग मोकळा केला आहे.

कायदानुसार, व्यक्ती आधार-आधारित ऑनलाइन केवायसी पडताळणी किंवा ऑफलाइन ई-केवायसी (eKYC) द्वारे त्यांची ओळख प्रमाणित करण्यासाठी त्यांचा आधार क्रमांक मुक्तपणे वापरू शकतात. नवीन मार्गदर्शक तत्वांनुसार, यूआईडीएआई खात्री करते की खाजगी व्यवसाय स्थापित सुरक्षा, सुरक्षा आणि गोपनीयता आवश्यकतांचे पालन करतात.

पुढे, यूआईडीएआई आवश्यक आणि सोयीस्कर असेल तेव्हाच KYC पडताळणीसाठी ऑनलाइन परवाना देईल. परिणामी, नवीन कठोर आवश्यकता केवळ त्या खाजगी व्यवसायांना सक्षम करतात ज्यांना यूआईडीएआई द्वारे प्रमाणित केले आहे KYC पडताळणी ऑनलाइन वापरता येईल. हे तुमच्या आधार डेटाच्या शोषणापासून संरक्षण करते.

३१. इन्कम टॅक्स रिटर्न

आयकर रिटर्न भरणे ही एक महत्वाची प्रक्रिया आहे ज्याद्वारे एखादी व्यक्ती त्याच्या उत्पन्नाचा तपशील सरकारला सादर करते. ही पद्धत भारतीय संस्कृतीतील साधेपणा आणि समर्थनाचे प्रतीक आहे, जी समाजात न्याय्य आणि सामाजिक संरचना सुनिश्चित करते. या लेखात, आपण आयकर रिटर्न भरण्याचे महत्त्व जाणून घेऊया आणि देय तारखेचे पालन करण्यासाठी काही महत्वाच्या टिपा दिल्या आहेत.

इन्कम टॅक्स रिटर्न म्हणजे काय?

इन्कम टॅक्स रिटर्न ही एक पद्धत आहे ज्यामध्ये एखादी व्यक्ती आपले उत्पन्न, गुंतवणूक आणि इतर आर्थिक व्यवहारांचे तपशील सरकारी विभागाकडे सादर करते. हे भरणे भारतीय कायद्याने अनिवार्यपणे विहित केलेले आहे. आयकर रिटर्न भरून, सरकार सामान्य नागरिकांच्या उत्पन्नाचे स्रोत समजून घेते आणि त्यांची आर्थिक स्थिती मोजते.

आयकर विवरणपत्र भरण्याचे महत्त्व

आयकर रिटर्न भरणे व्यक्तीसाठी खालील कारणांसाठी महत्वाचे आहे:

कायदेशीर अनुपालन: भारतीय कायद्यानुसार आयकर रिटर्न भरणे अनिवार्य आहे. जर व्यक्तीने विहित मुदतीत विवरणपत्र भरले नाही तर त्याला दंड किंवा दंड होऊ शकतो.

आर्थिक व्यवस्थापन: आयकर रिटर्न भरून व्यक्तीची आर्थिक स्थिती समजते आणि आर्थिक उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी योजना आखू शकतात.

कर्ज मिळवणे: बँका आणि वित्तीय संस्थांना कर्ज घेण्यासाठी आयकर रिटर्नची प्रत आवश्यक असते.

इन्कम टॅक्स रिटर्न भरण्यासाठी देय तारखेपूर्वी खालील टिपांचे पालन करणे महत्वाचे आहे:

आर्थिक दस्तऐवज: तुमचा आयकर रिटर्न भरण्यासाठी तुम्हाला सर्वप्रथम तुमची आर्थिक कागदपत्रे गोळा करणे आवश्यक आहे. यामध्ये तुमचे उत्पन्नाचे स्रोत, गुंतवणूक, बँक खाती, पॅन कार्ड आणि इतर संबंधित तपशीलांचा समावेश असेल.

आयकर पोर्टलचा वापर: आयकर विवरणपत्र भरण्यासाठी तुम्हाला आयकर विभागाचे अधिकृत पोर्टल वापरावे लागेल. तुम्हाला स्पेशलायझेशनसह नोंदणी करावी लागेल आणि आवश्यक तपशील भरावे लागेल.

इन्कम टॅक्स स्लॅब तपासा: तुमचा इन्कम टॅक्स भरण्यासाठी तुम्ही योग्य श्रेणीत येत आहात याची खात्री करण्यासाठी तुम्ही आयकर स्लॅब तपासा. आयकर स्लॅबनुसार तुम्हाला कोणत्या प्रकारचे उत्पन्न मिळाले आहे आणि किती आयकर भरावा लागेल हे समजून घेणे फार महत्वाचे आहे.

बिलांची रचना: तुम्हाला तुमच्या आयकर रिटर्नमध्ये योग्य बिलांची रचना करणे आवश्यक आहे. तुम्ही सर्व गुंतवणूक आणि इतर आर्थिक व्यवहारांची अचूक नोंद करणे आवश्यक आहे.

ऑनलाइन किंवा ऑफलाइन फाइल करा: तुम्ही तुमचे आयकर रिटर्न ऑनलाइन किंवा ऑफलाइन फाइल करू शकता. ऑनलाइन भरल्याने वेळ आणि मेहनत दोन्हीची बचत होते आणि तुम्हाला चुका होण्याची शक्यता कमी असते.

तुमच्या रिटर्नची छाननी: इन्कम टॅक्स रिटर्न भरल्यानंतर तुम्ही तुमच्या रिटर्नची छाननी केली पाहिजे. लक्षात घ्या की सर्व तपशील बरोबर आहेत आणि कोणत्याही त्रुटी नाहीत.

वेळेवर फाइल करा: सर्वात महत्वाची गोष्ट म्हणजे आयकर रिटर्न वेळेवर भरणे. तुमचा रिटर्न देय तारखेपूर्वी दाखल करा जेणेकरून तुम्हाला कोणताही दंड किंवा दंड टाळता येईल.

लक्षात ठेवा की आयकर रिटर्न भरणे हे विश्वासाचे लक्षण आहे, जे तुम्हाला श्रीमंत संख्येकडे जाण्यास नक्कीच मदत करते. तुमचे रिटर्न वेळेवर भरल्याने तुम्हाला आयकर विभागातील समस्या टाळता येतील.

इन्कम टॅक्स रिटर्न (ITR) भरताना अनेक लोक चुका करतात, ज्यामुळे त्यांना नंतर अडचणी येऊ शकतात. आयकर रिटर्न भरताना चुका टाळण्यासाठी तुम्ही लक्ष दिले पाहिजे:

1. चुकीची किंवा अधिकृत माहितीशिवाय माहिती भरणे: आयकर रिटर्न भरताना, योग्य आणि संपूर्ण माहिती देणे अत्यंत आवश्यक आहे. काहीवेळा लोक माहितीच्या अभावामुळे चुकीचे उत्पन्न किंवा खर्च दाखवतात, ज्यामुळे नंतर आयकर विभागासमोर समस्या निर्माण होऊ शकतात. योग्य आणि अचूक माहिती देण्यासाठी तुम्ही तुमच्या आर्थिक सल्लागाराचा सल्ला घ्यावा.
2. आयकर फॉर्म भरण्यासाठी वेळ घालवणे: आयकर रिटर्न भरण्याची शेवटची तारीख जसजशी जवळ येते, तसतसे लोक घाईघाईने फॉर्म भरतात. यामुळे चुका होऊ शकतात. तुम्ही तुमच्या आयकर रिटर्न वेळेत दाखल केल्याची आणि आवश्यक तपशील अचूकपणे भरण्याची खात्री करणे आवश्यक आहे.
3. इन्कम टॅक्स स्लॅब न तपासणे: इन्कम टॅक्स स्लॅब न तपासणे ही देखील एक सामान्य चूक आहे ज्यामुळे तुम्ही तुमचा आयकर योग्यरित्या भरू शकत नाही. तुम्हाला आयकर स्लॅबनुसार तुमचे उत्पन्न आणि आयकर दर समजून घेणे आवश्यक आहे, जेणेकरून तुम्ही योग्य आयकर स्लॅब वापरू शकता.
4. आधार कार्ड, पॅन कार्ड आणि इतर कागदपत्रे न तपासणे: आधार कार्ड, पॅन कार्ड आणि विधानसभेशी संबंधित इतर कागदपत्रांची अचूकता न तपासणे ही देखील एक सामान्य चूक आहे. तुमच्याकडे सर्व आवश्यक कागदपत्रे आहेत आणि ती समान रीतीने आणि अचूकपणे भरली आहेत याची तुम्ही खात्री केली पाहिजे.
5. कर चालान न भरणे: अनेकदा लोक आयकर रिटर्न भरण्याच्या वेळी कर चलन भरत नाहीत, ज्यामुळे त्यांना नंतर समस्यांना सामोरे जावे लागते. इन्कम टॅक्स रिटर्न भरताना तुम्ही टॅक्स चालान वेळेत भरले पाहिजे.

३.२. किसान क्रेडिट कार्ड योजना

केंद्र सरकार शेतकऱ्यांच्या हितासाठी अनेक योजना राबवत आहे. त्यापैकी एक योजना किसान क्रेडिट कार्ड योजना आहे. याला KCC असेही म्हणतात. या योजनेद्वारे केंद्र सरकार शेतकऱ्यांना अत्यंत कमी व्याजदरात कर्ज देते. हे पैसे शेतकरी शेतीच्या कामासाठी वापरू शकतात.

आम्ही तुम्हाला सांगतो की या योजनेसाठी (किसान क्रेडिट कार्ड ॲप्लिकेशन) अर्ज करणे खूप सोपे आहे. जर तुम्ही ग्रामीण भागात राहत असाल तर तुम्ही कोणाच्या तरी ग्रामीण बँकेतून या योजनेचा लाभ घेऊ शकता. त्याचबरोबर शहरी भागात राहणारे शेतकरी या योजनेसाठी कोणत्याही सरकारी बँकेतून अर्ज करू शकतात. केसीसीच्या माध्यमातून इतके कर्ज उपलब्ध आहे

किसान क्रेडिट कार्डद्वारे शेतकऱ्यांना ५ वर्षांपर्यंत कमी व्याजदरात कर्ज दिले जाते. सरकार या कार्डवर शेतकऱ्यांना एकूण ३ लाख रुपयांपर्यंत कर्ज देऊ शकते, ज्यामध्ये १.६० लाख रुपयांचे कर्ज हमीशिवाय उपलब्ध आहे. त्याच वेळी, १.६० लाख रुपयांपेक्षा जास्त कर्ज कोणत्याही गॅरंटीवर उपलब्ध होऊ शकते.

साधारणपणे कोणतेही कर्ज घेतल्यावर ग्राहकांना ९ ते १० टक्के दराने व्याज द्यावे लागते. दुसरीकडे, किसान क्रेडिट कार्डवर, बँक फक्त ४ टक्के व्याजदराने कर्ज देते. जर शेतकऱ्याने पहिल्या कर्जाची ५ वर्षांच्या कालावधीत वेळेवर परतफेड केली तर त्याला २ टक्के सवलत मिळते. अशा परिस्थितीत किसान क्रेडिट कार्ड (KCC) द्वारे शेतकऱ्यांना फक्त ४ टक्के कर्ज मिळते. तुम्हाला या कार्डचा लाभ घ्यायचा असेल तर त्यासाठी अर्ज करण्याची प्रक्रिया सांगत आहे.

KCC साठी अर्ज कसा करावा

- सर्व प्रथम, त्याच्या अधिकृत वेबसाइट <https://pmkisan.gov.in/> वर क्लिक करा.
- येथे तुम्हाला KCC फॉर्म मिळेल जो तुम्ही डाउनलोड करू शकता.
- या फॉर्ममध्ये तुमच्या जमिनीचा आणि सर्व पिकांचा तपशील भरा.
- कृपया सांगा की तुम्हाला किसान क्रेडिट कार्ड इतर कोणत्याही बँकेतून बनवले आहे की नाही.
- यानंतर तुम्ही बँकेचा अर्ज भरा.
- हे दोन्ही फॉर्म ज्या बँकेतून तुम्हाला KCC कर्ज घ्यायचे आहे तेथे सबमिट करा.
- यानंतर, तुमच्या तपशीलांची पडताळणी केल्यानंतर, तुम्हाला कर्ज मिळेल.

कर्जासाठी आवश्यक कागदपत्रे

- आधार कार्ड
- पॅन कार्ड
- चालक परवाना
- मतदार ओळखपत्र
- जमिनीच्या कागदपत्रांची प्रत

- शिधापत्रिका

उद्देश

- पिकांच्या लागवडीसाठी अल्पकालीन कर्जाची आवश्यकता पूर्ण करणे.
- काढणीनंतरचा खर्च.
- विपणन पत निर्माण करणे.
- शेतकरी कुटुंबांच्या वापराच्या गरजा.
- कृषी मालमत्तेच्या देखरेखीसाठी खेळते भांडवल आणि शेतीशी संबंधित क्रियाकलाप.
- कृषी आणि संलग्न क्रियाकलापांसाठी गुंतवणूक क्रेडिटची आवश्यकता.

३३. चलन बाजारातून चांगले पैसे कसे कमवायचे? चलन व्यापाराशी संबंधित महत्त्वाच्या गोष्टी

जाणून घेऊ या

आजच्या युगात प्रत्येक तरुणाला स्टॉक आणि इक्विटी ट्रेडिंगची माहिती आहे. परंतु, एक उच्च संभाव्य बाजारपेठ आहे ज्याची बहुतेक तरुणांना माहिती नाही. या मार्गाला चलन व्यापार म्हणतात. असे समजू की, जर तुम्ही योग्य संधी शोधण्यात आणि त्यांचा तुमच्या फायद्यासाठी वापर करण्यास सक्षम असाल तर परकीय चलने तुम्हाला नफा मिळविण्याची संधी देतात. चला तर मग या लेखाद्वारे जाणून घेऊ की चलन व्यापार म्हणजे काय? यातून चांगला नफा कसा मिळवायचा.

आंतरराष्ट्रीय चलन बाजारात जगभरातील सहभागी असतात. ते वेगवेगळ्या चलनांची खरेदी आणि विक्री करतात. चलन व्यापारातील सहभागींमध्ये बँका, कॉर्पोरेशन, गुंतवणूक व्यवस्थापन संस्था, हेज फंड, रिटेल फॉरेक्स ब्रोकर आणि गुंतवणूकदार यांचा समावेश होतो.

चलन व्यापार किंवा विदेशी मुद्रा व्यापार म्हणजे चलनांची जोडीमध्ये खरेदी किंवा विक्री. उदाहरणार्थ, आज यूएस डॉलरची किंमत 70.85 रुपये आहे - जर तुम्हाला डॉलरची रुपयाच्या तुलनेत वाढ होण्याची अपेक्षा असेल तर तुम्ही अधिक डॉलर्स खरेदी कराल. याउलट, रुपयाच्या तुलनेत डॉलरचे अवमूल्यन होण्याची अपेक्षा असल्यास, तुम्ही रुपये खरेदी कराल. तुम्हाला नेहमी चलन जोडी निवडावी लागेल, उदाहरणार्थ रुपया/डॉलर.

हे कसे कार्य करते?

1: ट्रेडिंग खाते उघडा: तुम्ही कोणत्याही ब्रोकिंग वेबसाइटवर ऑनलाइन चलन ट्रेडिंग खात्यासह अगदी विनामूल्य सुरू करू शकता आणि लगेचच व्यापार सुरू करू शकता.

2: संशोधन करा: काय खरेदी किंवा विक्री करावी आणि कधी खरेदी किंवा विक्री करावी हे जाणून घेणे महत्वाचे आहे. ट्रेंड काळजीपूर्वक पहा. अमेरिकन डॉलरच्या तुलनेत भारतीय रुपयाचे अवमूल्यन होत असल्यास, भविष्यातील अंदाजानुसार रुपया विकत घेणे आणि डॉलर्स विकणे ही चांगली वेळ असू शकते.

3: चाचणी ड्राइव्ह घ्या: लोक गाड्या विकत घेण्याआधी त्यांची चाचणी घेतात. फॉरेक्स गेम खेळण्यापूर्वी येथे आपल्या कौशल्यांची चाचणी घेणे आवश्यक आहे. तुमचे स्वतःचे फॉरेक्स ट्रेडिंग खाते उघडण्यापूर्वी उपलब्ध ट्रायल ट्रेडिंग खाते वापरून पहा. आभासी पैशाने तुमच्या स्वतःच्या चुका होता का ते बघा आणि थेट जाण्यापूर्वी सिस्टम आणि टिकर चिन्हां सोबत तुमचा मार्ग शोधा.

4: माफक खरेदी किंवा गुंतवणूकीसह प्रारंभ करा: जर तुम्ही तुमच्या चाचणी ड्राइव्हमध्ये यशस्वी झाला असाल, तर तुम्ही कदाचित खूप आशावादी आहात आणि तुम्ही तुमच्या ऑनलाइन चलन ट्रेडिंग खात्यावर नेव्हिगेट करत असताना मोठ्या धमाक्याने सुरुवात करू इच्छित आहात. तथापि, थोड्या प्रमाणात सुरुवात करणे चांगले. अनेक वर्षे फॉरेक्समध्ये काम केलेले कोणीही तुम्हाला सांगू शकते की आवेग समजून घेण्यासाठी आणि ड्रॉडाउनची गणना

करण्यासाठी सराव करावा लागतो. म्हणजेच, अपेक्षित दर विरुद्ध कामगिरीचे वास्तविक दर. शिवाय, तुम्ही कोणत्याही रकमेतून नफा कमवू शकता.

5: तुमच्या ब्रोकरसोबत स्टॉप-लॉस किंवा मर्यादा ऑर्डर सेट करा: तुमचे नुकसान निर्दिष्ट रकमेपेक्षा जास्त असल्यास, तुमच्या फॉरेक्स ट्रेडिंग खात्यातील सर्व पोजिशन्स त्वरित बंद केल्या जातील. म्हणजे त्या दिवशी पुढे कोणतेही व्यवहार होणार नाहीत. ते विनामूल्य सेट करून तुम्ही तुमचे नुकसान मर्यादित करू शकता.

चलन व्यापाराचे फायदे काय आहेत?

1. चलन व्यापाराच्या व्यवहाराची किंमत तुलनेने कमी आहे आणि ट्रेडिंग प्लॅटफॉर्म नवशिक्यासाठी देखील परवडणारा आहे.
2. येथे मध्यस्थ नाहीत. तुमचा नफा फक्त तुमचा आहे. तथापि, तुम्हाला तुमच्या कमाईवर कर भरावा लागेल.
3. इनसाइडर ट्रेडिंगमुळे नुकसान होण्याचा धोका फॉरेक्स ट्रेडिंगमध्ये अस्तित्वात नाही.
4. चलन व्यापार त्वरित आहे - तुम्हाला व्यवहारांची अंमलबजावणी आणि सेटलमेंटची प्रतीक्षा करण्याची गरज नाही

३४. टीडीएस

टीडीएस म्हणजे काय?

टीडीएस म्हणजे - स्रोतावर कर वजा म्हणजेच, उत्पन्नाच्या स्रोतातूनच कर वजावटीला टीडीएस म्हणतात.

येथे स्रोत म्हणजे कंपनी, संस्था किंवा व्यक्ती जिच्याकडून उत्पन्न प्राप्त झाले आहे. उदाहरणार्थ, पगाराचा स्रोत तुमची कंपनी किंवा संस्था आहे. व्याजाचा स्रोत बँक आहे. भाड्याचा स्रोत भाडेकरू आहे. जेव्हा अशा कोणत्याही स्रोतातून उत्पन्न मिळण्यापूर्वीच कर वजा केला जातो, तेव्हा त्याला स्रोतावर कर कपात म्हणतात.

भारतात सध्या ५ लाख रुपयांपेक्षा जास्त पगारावर टीडीएस कापण्याचा नियम आहे. त्याचप्रमाणे, व्याज, भाडे, कमिशन, ब्रोकरेज, रिवॉर्ड इत्यादींवर विशिष्ट मर्यादेपेक्षा जास्त प्रमाणात टीडीएसची काही टक्के कपात करण्याचा नियम आहे.

टीडीएस प्रणाली कशी कार्य करते?

टीडीएस प्रणालीमध्ये, जेव्हा एखादी कंपनी किंवा संस्था एखाद्याला पेमेंट करते, तेव्हा ती आधीच एकूण उत्पन्नातून कराचा काही भाग कापते आणि तो बाजूला ठेवते आणि उर्वरित रक्कम देते. कंपनी तुमच्या पॅन नंबरद्वारे तुमच्या नावावर सरकारच्या आयकर विभागाकडे कर कपात (टीडीएस) जमा करते. अशा प्रकारे, तुमच्या उत्पन्नातील कराची रक्कम सरकारपर्यंत पोहोचली आहे याची खात्री केली जाते. एखाद्याच्या मिळकतीवर टीडीएस कापणारा, याचे प्रमाणपत्रही त्या व्यक्तीला द्यावे लागते.

टीडीएस कपातीचे उदाहरण

आपण असे गृहीत धरू की एखाद्या कंपनीने आर्थिक तज्ञाची सेवा घेतली आहे. ज्यासाठी त्याला रु. आम्हाला माहित आहे की व्यावसायिक फीच्या बाबतीत, 30,000 रुपयांपेक्षा जास्त पेमेंटवर 10% टीडीएस कापण्याचा नियम आहे.

अशा परिस्थितीत, जेव्हा कंपनी त्याला 2 लाख रुपये देईल, तेव्हा 2 लाख रुपयांच्या 10% म्हणजे 20,000 रुपये आधीच टीडीएस म्हणून कापले जातील. ती कंपनी उरलेले 1,80,000 हजार रुपये फक्त त्या व्यक्तीला म्हणजेच एक्स्पर्टला देईल. जमा झालेला 10% कर आयकर विभागाकडे त्याच आर्थिक तज्ञाच्या पॅन क्रमांकावर जमा करावा लागेल.

आर्थिक वर्ष पूर्ण झाल्यानंतर, तो आर्थिक तज्ञ, जेव्हा तो त्याचे आयकर विवरणपत्र सादर करतो, तेव्हा तो कर भरणा मोजतो. कर कमी वजा केल्यास शिल्लक कर जमा होईल. जर जादा कर कापला गेला असेल, तर जादा कर परत मिळवण्यासाठी परताव्याचा दावा केला जाऊ शकतो.

टीडीएस चे प्रकार

- पगार
- एलआयसी अंतर्गत कव्हर केलेली रक्कम
- बँक व्याज
- दलाली आणि कमिशन
- कमिशन पेमेंट
- स्थावर मालमत्तेवर भरपाई
- कंत्राटदार पेमेंट
- लाभांश मानले
- विमा आयोग
- सुरक्षेवरील व्याजाव्यतिरिक्त व्याज
- सुरक्षिततेवर व्याज
- भाडे दिले
- कंपनीच्या संचालकाला पगार दिला
- स्थावर मालमत्तेचे हस्तांतरण
- क्रॉस वर्ड पझल्स, लॉटरी इत्यादी खेळांमधून कमाई.
- पगारावरील टीडीएस दर किती आहे?

प्रत्येक व्यक्तीला जितका टॅक्स स्लॅब लागू आहे, तितकाच टीडीएसही आहे. तुमचे वय 60 वर्षांपेक्षा कमी असल्यास आणि तुमचे उत्पन्न 2.5 लाखांपेक्षा कमी असल्यास टीडीएस दायित्व शून्य असेल. 2.5 लाख ते 5 लाखांपर्यंत कमावणारे 5% टीडीएससाठी पात्र असतील. ज्यांचे उत्पन्न 5 लाख ते 10 लाख दरम्यान असेल त्यांना 20% टीडीएस भरावा लागेल आणि ज्यांचे उत्पन्न 10 लाखांपेक्षा जास्त असेल त्यांना 30% टीडीएस भरावा लागेल.

नवीन कर प्रणालीनुसार, वार्षिक उत्पन्न 2.5 लाख असल्यास, टीडीएस भरण्याची गरज नाही. जर वार्षिक उत्पन्न 2.5 लाख ते 5 लाख दरम्यान असेल तर 5% टीडीएस लागू होईल. वार्षिक उत्पन्न 5 लाख ते 7.5 लाख असल्यास 10% टीडीएस देय असेल. जर वार्षिक उत्पन्न 7.5 लाख ते 10 लाख दरम्यान असेल तर 15% टीडीएस लागू होईल. जर हे उत्पन्न 10 लाख ते 12.5 लाख असेल तर टीडीएस दायित्व 20% असेल. जर वार्षिक उत्पन्न 12.5 लाख ते 15 लाख दरम्यान असेल तर टीडीएस दायित्व 25% असेल आणि जर ते 15 लाखांपेक्षा जास्त असेल तर 30% दराने टीडीएस कापला जाईल.

३.५. महिलांसाठी सर्वोत्तम गुंतवणूक पर्याय

भारतीय संस्कृतीत महिलांना घरची लक्ष्मी म्हटले जाते. यामागे अनेक तर्क वितर्क दिले जात असले, तरी गुंतवणूक आणि बचतीच्या दृष्टिकोनातून पाहिल्यास ही खरी आहे. महिलांमध्ये असे अनेक गुण आहेत, ज्यामध्ये त्या पुरुषांपेक्षा खूप पुढे दिसतात. भारतातील स्त्री-पुरुषांच्या कमाईतील तफावतही मोठी आहे. एका अधिकृत आकडेवारीनुसार, त्याच कामासाठी देशात महिलांना पुरुषांच्या तुलनेत 21 टक्के कमी पगार मिळतो. म्हणजेच त्यांची कमाई पुरुषांपेक्षा कमी असेल तर खर्च करण्याची त्यांची सवयही कमी असते. म्हणूनच बागीनिंगमध्ये स्त्रियांना श्रेष्ठ मानले जाते आणि पुरुषांपेक्षा त्या उत्पादनासाठी कमी पैसे देतात. चला तर जाणून घेऊया महिलांसाठी सर्वोत्तम गुंतवणूक पर्याय.

महिला सन्मान बचत पत्र योजना

महिलांच्या आर्थिक सक्षमीकरणासाठी सरकारने यावेळी महिला सन्मान बचत पत्र योजना आणली आहे. बँक आणि पोस्ट ऑफिस बचत खात्यांसोबतच महिलाही या योजनेअंतर्गत बचत करू शकतात. या योजनेअंतर्गत महिला स्वतःच्या किंवा त्यांच्या मुलीच्या नावावर पैसे वाचवू शकतात आणि चांगल्या व्याजाचा लाभ घेऊ शकतात. तुम्ही या गुंतवणूक योजनेत 2 वर्षांपर्यंत 2 लाख रुपये जमा करू शकता आणि त्यानंतर तुम्हाला 7.5% दराने व्याजासह रक्कम मिळेल. तुम्ही मार्च 2025 पर्यंत या योजनेचा लाभ घेऊ शकता. सर्वात चांगली गोष्ट म्हणजे कोणत्याही वयोगटातील महिला या योजनेचा लाभ घेऊ शकतात. या योजनेत महिलांना अंशतः पैसे काढण्याची सुविधा मिळणार आहे. म्हणजेच मुदत पूर्ण होण्यापूर्वी तुम्ही या योजनेत गुंतवलेली रक्कम काढू शकता.

एसआईपी मधून म्युचुअल फंडात गुंतवणूक

एखादी व्यक्ती म्युचुअल फंडात सिस्टिमॅटिक इन्व्हेस्टमेंट प्लॅनद्वारे किंवा एकावेळी एकरकमी रक्कम देऊन गुंतवणूक करू शकते.

फायदे:

जोखीम कमी करण्यासाठी, गुंतवणूकदार वैविध्यपूर्ण पोर्टफोलिओ तयार करू शकतात.

तसेच गुंतवणुकीसाठी विविध प्रकारचे म्युचुअल फंड उपलब्ध .

सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधी

सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधी ही महिला आणि पुरुष दोघांसाठीही गुंतवणुकीसाठी सर्वात सुरक्षित आणि सर्वात विश्वासार्ह छोटी बचत योजना आहे. PPF सरकारद्वारे नियंत्रित योजना आहे. ही योजना महिलांसाठी त्यांच्या कष्टाचे पैसे धोक्यात न घालता त्यांच्या मासिक पगाराचा काही भाग वाचवण्याचा योग्य मार्ग आहे.

फायदे:

पीपीएफ खाते कोणत्याही बँकेत किंवा वित्तीय संस्थेत उघडता येते. या योजनेचे दुहेरी फायदे आहेत कारण ही केवळ गुंतवणूक योजना नाही तर बचत योजना देखील आहे. पीपीएफ सध्या वार्षिक गुंतवणुकीवर ७.१ टक्के व्याजदर देते. त्याचा लॉक-इन कालावधी 15 वर्षांचा आहे, त्यापूर्वी तुमची ठेव काढली जाऊ शकत नाही, जरी ती असली तरीही, त्यावर शुल्क आकारले जाईल. गुंतवणूकदारांना केवळ योगदानावरच नाही तर आयकर कायदा, 1961 च्या कलम 80C अंतर्गत मिळणाऱ्या व्याजावरही कर लाभ मिळतो. PPF खात्यासाठी किमान आणि कमाल गुंतवणूक रक्कम अनुक्रमे ₹500 आणि ₹1,50,000 आहे.

मुदत ठेव योजना

एफडीमध्ये गुंतवणूक करणे हा एखाद्याच्या बचतीचे मूल्य वाढवण्याचा सर्वात हुशार मार्ग आहे. कमीत कमी जोखमीसह उच्च व्याजदर प्रत्येक बँकेत बदलत असताना, भविष्यात चांगल्या हमी परताव्यासाठी मुदत ठेव हा तुमचा पुढील गुंतवणूक पर्याय म्हणून गणला जाऊ शकतो. प्रमुख बँकांद्वारे ऑफर केल्या जाणाऱ्या एफडीवरील व्याजदर दरवर्षी 1.85% ते 6.95% दरम्यान असतात. बँकांच्या विविध श्रेणीनुसार कमाल ठेव मर्यादा बदलते.

सोन्यात गुंतवणूक

प्राचीन काळातील राजे-राण्यांच्या काळापासून प्रसिद्ध असलेली आणि खात्रीशीर परतावा देणारी गुंतवणूक पद्धत म्हणजे सोन्याची गुंतवणूक.

राष्ट्रीय पेन्शन योजना

पेन्शन फंड रेग्युलेटरी अँड डेव्हलपमेंट अथॉरिटी द्वारे प्रशासित, राष्ट्रीय पेन्शन योजना ही महिलांसाठी सरकार-समर्थित सर्वोत्तम बचत योजनांपैकी एक मानली जाऊ शकते. सर्व महिला गुंतवणूकदार ज्यांना त्यांच्या निवृत्तीनंतर चांगला आर्थिक निधी उभारण्याची इच्छा आहे आणि ज्यांना जीवनात मोठी आर्थिक जोखीम पत्करायची नाही त्यांनी आंधळेपणाने राष्ट्रीय पेन्शन योजनेची निवड + करावी.

३६. भाडेकरूंनीही घ्यावा गृह विमा, जाणून घेऊया त्याचे फायदे

भाडेकरूसाठी भारतातील गृह विमा खूप फायदेशीर आहे चला तर जाणून घेऊन ती कशी. गृह विमा पॅकेज पॉलिसी सर्वसमावेशक संरक्षण प्रदान करते. गृह विमा (इंग्रजीत "होम इन्श्योरेंस) एक प्रकारची विमा पॉलिसी आहे ज्यामुळे एक व्यक्तीच्या घराची आपत्ती, अपघात, चोरी, प्राकृतिक आपत्ती किंवा इतर आपत्तींना क्षती झाल्यास त्याची आपत्तीची खर्चे विमा कंपनी या वापरकर्त्याला देते.

घर हे आपल्यासाठी सुरक्षित ठिकाण आहे. दुर्दैवाने, आपण अनेकदा आग, चोरी, घरफोडी आणि नैसर्गिक आपत्तींमुळे आपल्या घरांचे आणि त्यात ठेवलेल्या वस्तूंचे नुकसान होताना पाहतो. अशा कोणत्याही नुकसानामुळे मानसिक तसेच आर्थिक समस्या निर्माण होतात. आपल्या घराचे नुकसानीपासून संरक्षण करण्यासाठी गृह विमा पॉलिसी महत्वाची आहे. आर्थिक सुरक्षितता आणि मनःशांती सुनिश्चित करण्याचा हा किफायतशीर आणि सर्वात व्यावहारिक मार्ग आहे.

घरमालकांनी खरेदी केलेला गृह विमा तुलनेने सामान्य आहे. परंतु आजच्या काळात, भाडेकरूंनी घरातील त्यांच्या वस्तू आणि वैयक्तिक वस्तूंचे आर्थिक संरक्षण करण्याचा विचार केला पाहिजे. घरगुती पॅकेज पॉलिसीमध्ये इलेक्ट्रॉनिक गॅझेट्स, गृहोपयोगी उपकरणे, स्वयंपाकघरातील उपकरणे, मौल्यवान वस्तू, घरातील फर्निचर आणि आग, नैसर्गिक आपत्ती, जसे की पूर, भूकंप, चक्रीवादळ आणि वादळ, घरफोडी, चोरी यामुळे नुकसान झाल्यास विविध प्रकारच्या दायित्वांचा समावेश असेल.

आजकाल इमारतींना आग लागणे ही एक सामान्य घटना बनली आहे. शॉर्ट सर्किटमुळे आणि बाहेरून आग पसरल्याने हे घडू शकते. मोठ्या आगीमुळे इमारतीच्या संरचनेचे आणि नंतर आपल्या घरातील सामग्रीचे लक्षणीय नुकसान होऊ शकते, परिणामी भावनिक आणि आर्थिक नुकसान होऊ शकते. तथापि, भाडेकरूंकडे विमा पॉलिसी असल्यास, मौल्यवान घरगुती वस्तूंचे नुकसान/नुकसान विमाधारक जोखमीद्वारे कव्हर केले जाऊ शकते.

पूर, चक्रीवादळ आणि वादळ यांसारख्या नैसर्गिक आपत्तींमुळे तुमच्या भाड्याच्या घरातील सामग्रीचे नुकसान होण्याची शक्यता असते. आणि जर असे कधी झाले तर, गृह विमा आर्थिक नुकसान भरून काढेल आणि खराब झालेल्या वस्तूंच्या दुरुस्ती/बदलीच्या खर्चासाठी तुम्हाला परतफेड करेल.

याशिवाय, तुम्ही पर्यायी निवास अँड-ऑन देखील निवडू शकता. तुमच्या भाड्याच्या निवासस्थानाचे नुकसान झाल्यास, पूर्वीच्या निवासस्थानाची दुरुस्ती होत असताना तुम्हाला तात्पुरते पर्यायी निवासस्थानाकडे जावे लागेल. तथापि, पर्यायी निवासासाठी भाडे जास्त असू शकते. परंतु तुम्ही अँड-ऑन कव्हर घेतल्यास, भाड्यातील फरक कव्हर केला जाईल आणि विमा कंपनीद्वारे भरला जाईल.

घरफोड्या सामान्यतः जेव्हा आपण बाहेर असतो तेव्हा होतात, ज्यामुळे चोरांना घरातून कोणतीही वस्तू चोरणे आणि कोणताही प्रतिकार न करता उपद्रव करणे सोपे होते. घरफोडीमुळे तसेच चोरीमुळे होणारे नुकसान पॅकेज पॉलिसीमध्ये तपशीलवार समाविष्ट केले जाऊ शकते.

पॅकेज पॉलिसी अतिरिक्त वैशिष्ट्ये देखील देते जी स्टँडअलोन होम इन्शुरन्स पॉलिसीमध्ये समाविष्ट नाहीत. उदाहरणार्थ, रेफ्रिजरेटर, वॉशिंग मशिन, एलईडी टीव्ही आणि लॅपटॉप यांसारख्या इलेक्ट्रॉनिक आणि यांत्रिक उपकरणांचे ब्रेकडाउन या पॉलिसीमध्ये समाविष्ट केले जाईल. पॅकेज पॉलिसीमध्ये देशातील प्रवासादरम्यान वैयक्तिक सामानासह सामानाचे नुकसान किंवा नुकसान देखील समाविष्ट आहे.

जर तुम्हाला पॅकेज पॉलिसी निवडायची नसेल, तर तुम्ही वैयक्तिक कव्हरची देखील निवड करू शकता. तथापि, गृह विमा पॅकेज पॉलिसी सर्वसमावेशक संरक्षण प्रदान करतात.

३.७. वैयक्तिक घर कर्ज

वैयक्तिक घर कर्ज हे एक कर्ज आहे जे एखाद्या व्यक्तीने स्वतःचे वैयक्तिक घर खरेदी करण्यासाठी आणि बांधण्यासाठी घेतले जाते. हे एक प्रकारचे गृहकर्ज आहे ज्याचे उद्दिष्ट एखाद्या व्यक्तीला वाजवी व्याजदराने त्याच्या स्वप्रातील घर खरेदी करण्यास आणि बांधण्यास मदत करते.

वैयक्तिक गृह कर्जासाठी बँका, निधी संस्था, गृह वित्त कंपन्या इत्यादी विविध वित्तीय संस्थांकडून अर्ज केला जाऊ शकतो. यासाठी व्यक्तीने विशिष्ट कागदपत्रे आणि माहिती सादर करणे आवश्यक आहे. या दस्तऐवजांमध्ये व्यक्तीचा ओळखीचा पुरावा (आधार कार्ड, पासपोर्ट, मतदार ओळखपत्र इ.), उत्पन्नाचा पुरावा (पगार पत्र, आयकर रिटर्न, बँक पासबुक इ.), घराच्या मालमत्तेशी संबंधित कागदपत्रे (खरेदीसाठी सूचना, योजना आणि नकाशे) यांचा समावेश आहे. इ.) आहेत.

घर घेण्याचे स्वप्न पूर्ण करू इच्छिणाऱ्या व्यक्तीसाठी वैयक्तिक गृहकर्ज हा उत्तम आर्थिक उपाय असू शकतो. याद्वारे त्याला स्वतःचे खाजगी घर विकत घेण्याची आणि बांधण्याची संधी मिळते. परंतु, कर्जधारकाने कर्जाच्या अटी आणि व्याजदर काळजीपूर्वक समजून घेणे आवश्यक आहे आणि व्याज आणि मुद्दल रक्कम नियमितपणे भरण्याची जबाबदारी स्वीकारणे आवश्यक आहे जेणेकरून त्याला त्याच्या स्वप्रातील घराचा खरा मालक बनण्याचा विशेषाधिकार मिळेल.

वैयक्तिक गृहकर्जातील अटी व शर्ती एका वित्तीय संस्थेकडून दुसऱ्यामध्ये बदलू शकतात. तरीसुद्धा, वैयक्तिक गृहनिर्माण कर्जामध्ये सामान्यतः आढळणाऱ्या काही सामान्य अटी व शर्ती खालील प्रमाणे असू शकतात:

कर्जाची रक्कम: घर खरेदी किंवा बांधकामासाठी उपलब्ध करून दिलेली जास्तीत जास्त कर्जाची रक्कम निर्दिष्ट केली आहे.

व्याज दर: कर्जाच्या रकमेवर लागू होणारा व्याज दर प्रदान केला जातो. बँकेच्या धोरणानुसार ते निश्चित अंतराल किंवा चल असू शकते.

कर्जाचा कालावधी: ज्या कालावधीसाठी कर्जाची परतफेड करायची आहे तो कालावधी निर्दिष्ट केला जातो. हे काही वर्षे ते अनेक दशकांपर्यंत असू शकते.

परतफेड योजना: गृहकर्ज परतफेड योजना, ज्यामध्ये योगदान, परतफेड कालावधी आणि नियमितता (मासिक, त्रैमासिक इ.) समाविष्ट आहे.

प्रीपेमेंट शुल्क: कर्जदाराने मुदत पूर्ण होण्यापूर्वी कर्जाची परतफेड केल्यास काही बँकाकडून प्रीपेमेंट शुल्क आकारले जाऊ शकते.

प्रक्रिया शुल्क: कर्जाच्या अर्जावर प्रक्रिया करण्यासाठी कर्जदात्याकडून प्रक्रिया शुल्क आकारले जाऊ शकते.

सुरक्षा/हमी: अटी व शर्ती कर्ज सुरक्षित करण्यासाठी कोणती हमी किंवा सुरक्षा आवश्यक आहे हे नमूद करतात.

पात्रता निकष: कर्ज मिळविण्यासाठी पात्रता निकष जसे की वय, उत्पन्न, क्रेडिट स्कोअर इ. निर्दिष्ट केले आहेत.

विमा: कर्जदाराला घर आणि कर्जाचे संरक्षण करण्यासाठी गृह विमा किंवा गहाण विमा खरेदी करणे आवश्यक असू शकते.

वैयक्तिक गृहकर्ज घेताना खालील गोष्टी टाळल्या पाहिजेत.

चांगले संशोधन न करणे: कर्ज घेताना वेगवेगळ्या बँका व वित्तीय संस्थामध्ये पुरेसे संशोधन न केल्याने तुम्हाला सर्वोत्तम व्याजदर आणि अटी मिळत नाहीत.

व्याजदर न तपासता कर्ज घेणे: व्याजदर न तपासता किंवा विचारात न घेता कर्ज घेतल्याने तुम्हाला मोठ्या आस्थापनासाठी जास्त व्याजदर मिळू शकतो.

मोठ्या रकमेचे कर्ज घेणे: मोठ्या रकमेचे कर्ज घेतल्याने तुम्हाला परतफेडीचा मोठा अडथळा येऊ शकतो आणि तुमच्या आर्थिक स्थितीवर परिणाम होऊ शकतो.

विस्तारित परतफेड कालावधीसाठी निवड करणे: परतफेडीचा विस्तारित कालावधी निवडल्यास, तुम्हाला व्याजदराच्या वाढीव खर्चाचा सामना करावा लागू शकतो.

अनियमित परतफेड: कर्जाची अनियमित परतफेड तुम्हाला परतफेड करणे कठीण बनवू शकते आणि जास्त व्याज भरावे लागते.

अनावश्यक खर्च: कर्ज घेताना अनावश्यक खर्चात गुंतल्याने परतफेडीच्या समस्या वाढू शकतात.

कमी क्रेडिट स्कोअर: कमी क्रेडिट स्कोअर असलेल्या कर्जदारांना जास्त व्याजदर आणि कठोर कर्ज मंजूरी मिळते. त्यामुळे तुम्ही तुमचा क्रेडिट स्कोअर सुधारण्यावर भर द्यावा.

जमिनीची व कागदपत्रांची पडताळणी न करणे : कर्ज घेण्यापूर्वी जमिनीच्या सर्व कागदपत्रांची पडताळणी करून जमिनीच्या सर्व ओळखीच्या पुराव्याची पडताळणी करणे आवश्यक आहे.

लक्षात घ्या की वैयक्तिक गृहकर्जाची निवड करण्यापूर्वी तुम्हाला वेगवेगळ्या बँका व वित्तीय संस्थांचा काळजीपूर्वक विचार करणे आणि त्यांची तुलना करणे आवश्यक आहे. सर्व अटी व शर्ती काळजीपूर्वक वाचा आणि तुम्हाला काही शंका किंवा शंका आल्यास त्यांच्याकडून स्पष्टीकरण घ्या.

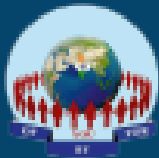
लेखक

प्रा.डॉ. ऋषिकेश काकांडीकर

बी.एस.सी., एम.बी.ए., (आय.बी. अँड फायनान्स), पी.एच.डी.,
साईबालाजी इंटरनॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट सायन्सेस, पुणे

डॉ. ऋषिकेश काकांडीकर यांची 12 वर्षे अध्यापन आणि एक वर्षाचा औद्योगिक अनुभव असलेली शैक्षणिक कारकीर्द आहे. ते साईबालाजी एज्युकेशन सोसायटीच्या साईबालाजी इंटरनॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट सायन्सेस, पुणे येथे सहयोगी प्राध्यापक आहेत. त्यांच्या प्रभावी संशोधन पोर्टफोलिओमध्ये विविध प्रतिष्ठित जर्नल्समध्ये प्रकाशित झालेल्या 40 हून अधिक शोधनिबंधांचा समावेश आहे. डॉ. काकांडीकर हे व्यवस्थापन क्षेत्रातील कुशल लेखक आहेत. त्यांनी भारतभरातील नामांकित संस्थांमध्ये असंख्य अतिथी व्याख्याने, चर्चासत्रे, कार्यशाळा आणि परिषदांमध्ये भाग घेतला आहे. याशिवाय, ते सक्कल, लोकमत, पुष्पनगरी आणि प्रभात या महाराष्ट्रातील आघाडीच्या वृत्तपत्रांचे अर्थविवेक स्तंभलेखक आहेत.

CAPE FORUM

OF BY AND FOR YOU PUBLICATIONS ®

E-Mail: capeforumyoutrust@gmail.com

Website: <https://www.capeforumyoutrust.org>

Price Rs.250

